

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוחות כספיים ליום 31 במרס 2008

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון ליום 31 במרץ 2008

דוח הדירקטוריון שלהלן סוקר את פעילותה של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 במרץ 2008 (להלן: "תקופת הדוח").

דוח הדירקטוריון ליום 31 במרץ 2008 סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בתקופת הדוח ונערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח – 1998 ומתוך הנחה שבפני המעין בו מצוי גם הדוח התקופתי המלא של החברה לשנת 2007.

מעבר לדיווח בהתאם לכללי חשבונאות בינלאומיים (IFRS)

בחודש מאי 2007, פרסם המפקח על הביטוח חוזר הקובע כי על חברות ביטוח לערוך את הדוחות הכספיים לפי תקני ה-IFRS, וזאת החל מיום 1 בינואר 2008. בנוסף, פרסם המפקח, בחודש אפריל 2008, חוזר ובו הנחיות לגבי אימוץ תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (להלן: "תקני ה-IFRS").

1. תיאור החברה

1.1 בעלי מניותיה של החברה

החברה הינה חברה פרטית. עיקר פעילותה ופעילות החברות הבנות שלה הוא בתחומי הביטוח והפנסיה. בעלת המניות העיקרית של החברה הינה מנורה מבטחים החזקות בע"מ (כ- 97%) שהינה חברה ציבורית נסחרת בבורסה לני"ע בתל-אביב, הנשלטת על ידי ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט (תאגידים זרים) המחזיקים בכ- 63.57% ממניותיה. תאגידים אלו מוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ.

1.2 תחומי פעילותה של החברה

הדוח הכספי הנוכחי הינו הדוח הראשון שנערך בהתאם לתקני ה-IFRS. החברה בחרה לאמץ באימוץ מוקדם את תקן IFRS-8 שעניינו מגזרי פעילות. כחלק מאימוץ התקן האמור, נבחנו מגזרי/תחומי הפעילות הקיימים של החברה ובהתאם הוגדרו מחדש מגזרי הפעילות כמפורט להלן:

<u>תחומי פעילות בשנת 2007</u>		<u>תחומי פעילות לשנת 2008</u>
ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	}	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (כולל ביטוח בריאות למעט תאונות אישיות)
		ביטוח בריאות
ביטוח רכב חובה		ביטוח רכב חובה
ביטוח רכב רכוש		ביטוח רכב רכוש
ביטוח רכוש ביטוח חבויות אחר	}	ביטוח כללי אחר (כולל ביטוח תאונות אישיות וענפי ביטוח שלא נכללו בתחומי הפעילות הנ"ל)
		אחר
		אחר
אחר		אחר (פעילות אחרת שאיננה פעילות בעסקי ביטוח)

לתיאור תחומי הפעילות ראה פרק תיאור עסקי התאגיד בדו"ח התקופתי לשנת 2007.

2. התפתחויות מאז הדוח השנתי האחרון

2.1 הנפקת כתבי התחייבות באמצעות מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ

ביום 3 במאי, 2007 פרסמה חברה בת של החברה מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן: "מנורה גיוס הון"), תשקיף הנפקה לציבור של עד 200 מיליון תעודות התחייבות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. תמורת הנפקת כתבי ההתחייבות תופקד בחברה, לשימושה, על פי שיקוליה ועל אחריותה. החברה התחייבה לשלם למחזיקי תעודות ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית, בהתאם לתנאי תעודות ההתחייבות המפורטים בתשקיף כאמור. התחייבותה זו של החברה בקשר עם תעודות ההתחייבות כאמור, הינה בעלת מעמד שווה לכתבי התחייבות נדחים שהנפיקה ו/או תנפיק בעתיד, ובעלת מעמד נדחה לעומת שאר

התחייבויותיה כלפי נושיה. ביום 13 במאי 2007 השלימה מנורה גיוס הון הנפקה לציבור של מלוא הכמות המוצעת של תעודות ההתחייבות תמורת 200 מיליוני ש"ח. תעודות ההתחייבות נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.05%, צמודות למדד המחירים לצרכן ועומדות לפירעון ב- 11 תשלומים שנתיים שווים החל מיום 1 ביולי 2012.

בחודש מאי 2008 פרסמה מנורה גיוס הון תשקיף להרחבת הסדרה הנ"ל עד לסך נוסף של 200 מיליון תעודות התחייבות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ביום 29 במאי 2008 בוצע מכרז לציבור מכוח התשקיף האמור אשר במסגרתו גייסה החברה את מלוא הסכום האמור כנגד ריבית בשיעור של 4.36%.

2.2 מנורה מבטחים גמל בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים גמל")

ביום 1 ביולי 2007 התקשרה חברה קשורה מנורה מבטחים גמל עם קובץ חברה לניהול קופות גמל בע"מ בשמו של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "המוכרת"), בהסכם לפיו תרכוש מנורה מבטחים גמל את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהולה של קופת הגמל "יתר" קופת גמל לתגמולים. בחודש מרץ 2008 הושלמה עסקת הרכישה כאמור וזאת כנגד סך של 33 מיליוני ש"ח. במסגרת העסקה הנ"ל ועל פי דרישת הממונה על שוק ההון, כתנאי לאישור העסקה, העמידה החברה ערבות לטובת עמית קופת הגמל "יתר" להבטחת התחייבות הקופה כלפיהם לשיעור תשואה מובטח. יצוין, כי החשב הכללי במשרד האוצר התחייב כלפי הקופה לקבל את מרבית הפיקדונות של כספי העמיתים בתשואה מובטחת העולה על שיעור התשואה המובטח לעמיתים.

2.3 הליכים משפטיים

לעניין התפתחויות בדבר חשיפה לאישור תובענות שהוגשו כנגד החברה בת מנורה ביטוח וחברה מאוחדת שומרה חברה לביטוח בע"מ כייצוגיות, ראה ביאור 7 לדוחות הכספיים.

2.4 מגבלות ופיקוח על עסקי התאגיד

2.4.1 כללי

1. בחודש אפריל 2008 פרסם המפקח את עיקרי השינויים שבכוונתו לבצע בטיטות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח) (תיקון), התשס"ח – 2007, אשר פורסמה בחודש אוקטובר 2007, כחלק מהיערכות לקראת יישום הדיריקטיבה האירופית "Solvency II", (להלן: "טיטות התקנות המתוקנות", "טיטות התקנות" ו-"Solvency II", בהתאמה), כמפורט להלן: מחיקת דרישת ההון המינימאלי בשיעור של 2% מהתחייבויות בשל תוכניות ביטוח חיים מבטיחות תשואה שאין כנגדן או כנגד חלקן אגרות חוב מיועדות; הוספת דרישות הון בשל סיכון אריכות חיים בפוליסות קצבה בהן מקדמי הקצבה מגלמים הבטחת תוחלת חיים; הפחתת דרישות ההון בשל סיכון לאסון טבע בביטוח כללי; ועדכון דרישות ההון בגין סיכונים תפעוליים ובגין נכסים. המועד להשלמת דרישות ההון יוקדם ליום 31 בדצמבר 2010, באופן מדורג. עוד מוצע כי הוראות התקנות יפוגו ביום כניסתה לתוקף של דירקטיבת "Solvency II". החברה בוחנת את השלכות טיטות התקנות המתוקנות, על ההון הנדרש.

2. בחודש אפריל 2008, פרסם המפקח טיטות חוזר שעניינה אופן יישום כללי ההצגה והמדידה לפי ה-IFRS לצורך חישוב ההון הנדרש מחברות ביטוח. מטרת הטיטה הינה קביעת תיאומים לעניין אופן יישום תקנות ההון לגבי חברות ביטוח וחברות מנהלות שבשליטת חברת הביטוח, וכן לעניין אופן הערכת נכסים במקרים אחרים בהם ישנן אופציות שונות להערכה. בטיטה נקבע כי דרישות ההון לפי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח – 1998 יוסיפו להיות מבוססות על דוחות סולו. ואולם, שווי ההחזקה בחברת הביטוח או בחברה מנהלת נשלטת יוצג על בסיס אקוויטי. כמו כן, הערכת הנכסים תהיה על בסיס שווי הוגן.

3. בחודש אפריל 2008 פרסם המפקח טיטות חוזר שעניינה טיוב נתוני זכויות העמיתים בגופים המוסדיים. הטיטה קובעת את האמצעים שעל גוף מוסדי לנקוט בקשר עם ניהול וטיוב מידע בדבר זכויות עמיתים או מבוטחים. בהתאם לטיטה, על תהליך הטיוב לכלול את כל המידע החל ממועד הצטרפותו של העמית לקופת הגמל או ממועד תחילת ביטוח אצל המבטח, ועל הגוף המוסדי לאמת ולבקר את שלמות המידע. עוד נקבעו בטיטה, הוראות לעניין ניהול תהליך

הטיוב, לרבות אופן הפיקוח והבקרה של הדירקטוריון וההנהלה, ביצוע תהליך ניתוח ומיפוי פערים וגיבוש תכנית עבודה. טיטת חוזר זו, אם וככל שתאומץ כחוזר מחייב, יתכן ותביא להגדלת הוצאותיה של החברה. החברה עדיין לומדת את הוראות טיטת החוזר ואין ביכולתה להעריך בשלב זה את השלכותיו הצפויות.

4. בחודש אפריל 2008 פורסם חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח – 2008. חוק זה מצטרף לפקודת המסחר עם האויב משנת 1939, המגבילה את הסחר עם מדינות אויב. החוק חל על מוסדות פיננסיים, לרבות גופים מוסדיים, ומטרתו הינה למנוע ממוסדות פיננסיים מלקיים קשר עסקי מהותי התורם לכלכלת, במישרין או בעקיפין, לאיראן. בהתאם לחוק, עתידה לקום ועדה אשר תנהל רשימה של תאגידים המקיימים קשר עסקי מהותי עם איראן, אשר בהם ייאסר על הגופים הפיננסיים להשקיע.

5. בחודש אפריל 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו חישוב לראשונה של נכסי השקעה בגוף מוסדי. מטרת החוזר הינה קביעת אופן חישוב שווי נכס סחיר ונכס לא סחיר במועד ההכרה הראשון של הנכס. העיקרון המנחה הוא שיש לקבוע את השווי ההוגן של הנכס ביום ההכרה הראשון לפי הסכום ששולם עבורו. החוזר נועד להסדיר מקרים בהם קיים פער בין ערך הנכס לפי מודל שנועד לשקף את שווי ההוגן לבין התשלום ששולם עבורו בפועל במועד ביצוע העסקה. הוראות החוזר יחולו מיום 1 ביולי 2008.

6. בחודש אפריל 2008 פרסם המפקח טיטת חוזר שנייה שעניינה הוראות בדבר חישוב שווי נכסים לא סחירים של גוף מוסדי. מטרת החוזר הינה קביעת עקרונות לאופן הערכת נכסים בגופים מוסדיים ולתהליכי הבקרה עליהם. נקבע, כי נכסים אלו יוצגו בשוויים ההוגן, תוך השתלבות במגמת החשבונאות הבינלאומית הרווחת כיום לפיה יש להעדיף את שווי ההוגן של הנכס על פני שווי ההיסטורי לצורכי מדידה וגילוי. הטיוטה משנה את הגדרת "נייר ערך סחיר" תוך תלות בהיקף המסחר בפועל בנייר הערך וכן קובעת כי ועדת השקעות של גוף מוסדי תוודא קיומו של מערך בקרה שוטף ומערך ביקורת על אופן חישוב שווי הנכסים ועל עדכניות הערכתם. הוראות הטיוטה יחולו על חברות מנהלות וקופות גמל שבניהולן, קרנות פנסיה ותיקות ותיק המשתתף ברווחים בחברות הביטוח, וזאת החל מיום 1 ביולי 2008, אם וככל שתאומץ כחוזר מחייב.

7. בחודש אפריל 2008 הודיע המפקח כי הוא מאמץ את עמדת היועץ המשפטי לממשלה בסוגיית תחולת הדוקטרינה של אשם תורם חוזי בדיני ביטוח, לפיה אין מקום להשית אשם תורם חוזי בהקשר של חוזה ביטוח בשל התרשלנות המבוטח שגרמה לקרות אירוע הביטוח, אלא במקרים הבאים: יש סעיף ספציפי בפוליסה הפוטר את חברת הביטוח מתשלום במקרה של רשלנות המבוטח; המבוטח התרשל ברשלנות רבת; המבוטח פעל תוך פזיזות או אי אכפתיות לתוצאה המזיקה.

2.4.2 ביטוח כללי

בחודש אפריל 2008 פרסם המפקח טיוטה שלישית של חוזר שעניינו שימוש במאגר המידע לאיתור הונאות בענף ביטוח רכב חובה. הטיוטה קובעת את התנאים לעיון במידע המצוי במאגר ואת אמות המידה לקביעת כשירות המורשים להפניית שאילתה בקשר לפרטים אשר במאגר, בהתאם לתקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגרי מידע), התשס"ד - 2005. על פי הטיוטה, כל מבטח ימנה מבין עובדיו הבכירים ממונה על מניעת הונאות ביטוח, אשר יהיה אחראי, בין היתר, לקבוע את כשירות המורשים.

2.4.3 ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (כולל בריאות)

1. בחודש אפריל 2008, פורסם מסמך בעניין סוגיות בנושא חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), תשס"ח – 2008 (אשר נכנס לתוקף ביום 28 בינואר 2008), ובו הבהרות ביחס לפניות שהופנו לאגף שוק ההון ביטוח וחסכון בסוגיות שונות שהתעוררו בקשר עם תיקון מס' 3 האמור (להלן: "תיקון מס' 3", "מסמך ההבהרה", ו-"יום הכניסה לתוקף", בהתאמה), שהעיקרים בהם מפורטים להלן:

א. לעניין כספים שהופקדו במהלך חודש ינואר 2008, לפני מועד הכניסה לתוקף (להלן: "התקופה הקובעת"), הובהר כי: בחשבון עמית-עצמאי, העמית יוכל לבחור בין השארת

הכספים בחשבונו (על כספים אלה יחול אישור מס הכנסה של קופת גמל לא משלמת לקצבה) לבין ביטול פעולת ההפקדה; בחשבון עמית-שכיר לתגמולים, יחול אישור מס הכנסה של קופת גמל לא משלמת לקצבה; לגבי כספים שהופקדו לקופת גמל מרכזית לפיצויים ע"י עמית-מעביד שלא היה עמית בקופת גמל מרכזית לפיצויים בחודש דצמבר 2007 או שהופקדו בשל עובד שלא הופקדו בשלו כספים לקופת הגמל עבור חודש דצמבר 2007, רשאי העמית-מעביד לבחור בין השארת הכספים בחשבונו (והעמית לא יהיה רשאי להמשיך ולהפקיד לקופה לאחר כניסת התיקון לתוקף), לבין ביטול פעולת ההפקדה עד ליום 31 בדצמבר 2008 (הכספים יוחזרו לעמית, בניכוי המס החל).

ב. לעניין משיכת כספים מקופת גמל לא משלמת לקצבה הובהר כי לגבי כספים שנצברו עד ליום 31 בדצמבר 2007, אלו ימשיכו להתנהל כקופת גמל לתגמולים ו/או פיצויים לכל דבר ועניין, ולפיכך ניתנים למשיכה ישירות מקופת הגמל, ואילו לגבי כספים שנצברו החל מיום 1 לינואר 2008, אלו ישולמו באמצעות העברתם לקופת גמל משלמת לקצבה, למעט במקרים הבאים: העמית נפטר, תשלום כספי פיצויים, כספים המשולמים למוטבים במקרה של ביטוח חיים קבוצתי בהתאם לתקנה 31 לתקנות מס הכנסה. במקרים חריגים אלו, התשלומים יועברו ישירות למוטב או לעמית או למעביד, לפי העניין.

ג. לעניין סכום הקצבה המזערי, כהגדרתו בסעיף 23(ה) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, אשר אינו ניתן למשיכה כסכום הונו, הובהר כי יובאו בחשבון גם סכומי קצבה ממקור אחר להם זכאי העמית, כגון קופת גמל אחרת או ממעביד, בכפוף לקבלת אישור על קבלת הקצבה ממקור אחר.

ד. הובהר, כי על כספי קופת גמל אישית לפיצויים, שמבקש עמית שכיר להעביר לפי הוראות תקנה 34א(א) לתקנות מס הכנסה, לחשבון עמית עצמאי או לחשבון עמית שכיר, כמפורט בתקנה האמורה, המתייחסת לכספים שזכאי העמית למשוך, לא יחול אישור מס הכנסה כקופת גמל לתגמולים מכיוון שהעברה כאמור מהווה הפקדה חדשה. עמית שהעביר כספים כאמור במהלך חודש ינואר 2008, לפני כניסת התיקון לתוקף, יוכל לבחור בין השארת הכספים או ביטול הפקדה, בתנאים המפורטים במסמך ההבהרה.

ה. הובהר, כי הדין החל על רישום צו עיקול על רכיב התגמולים בקופת גמל משלמת לקצבה, יחול גם לגבי כספים שהופקדו לרכיב התגמולים בקופת גמל לא משלמת לקצבה. כמו כן, הובהר, כי כספי פיצויים, בכל מקרה, אינם ניתנים לעיקול, בשל הוראות חוק פיצויים פיטורים, תשכ"ג – 1963.

ו. הובהר, כי עמית בקופת גמל לא משלמת לקצבה, שצבירה בגין הפקדות חדשות אינה מקנה לו קצבת פנסיה חודשית הגבוהה מ- 5% משכר המינימום, יוכל להעביר את צבירתו לקופת גמל משלמת לקצבה ולמשוך את הצבירה בהתאם להוראות סעיף 34(ה) לתקנות מס הכנסה, הקובעת את התנאים למשיכת מלוא סכום הצבירה.

2. בחודש אפריל 2008 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה פרסום מרכיבי התשואה של הגופים המוסדיים. הטיוטה פורסמה בהמשך לחוזר שעניינו מידע נדרש באתר האינטרנט של גוף מוסדי, המחייב גופים מוסדיים לפרסם את התשואה אותה השיגו במהלך החודש וכן את הרכב תיק הנכסים. מטרת הטיוטה הינה לאפשר לחוסכים להשוות בין התשואות השונות של הגופים המוסדיים ולעודד גילוי ושקיפות, באמצעות פירוט מרכיבי התשואה החודשית בציון תרומתו של כל אפיק השקעה לתשואה של כספי החיסכון, וזאת באתר האינטרנט של הגוף המוסדי. בנוסף, אחת לרבעון יפורסמו מרכיבי התשואה הרבעונית המצטברת במקביל למרכיבי התשואה החודשית.

3. בהמשך לחוזר ביטוח שעניינו "נוהל איתור מוטבים וטיפול בנכסים ללא דורש בפוליסות ביטוח", משנת 2003 (להלן: "חוזר איתור מוטבים"), פרסם המפקח בחודש מרץ 2008 טיוטת הבהרה בעניין התיישנות על תביעות לתגמולי ביטוח במקרה מוות, הקובעת כי בפוליסות ביטוח חיים שבהן לא נתבעו תגמולי הביטוח במקרי הביטוח המפורטים בחוזר איתור מוטבים, לא ניתן לטעון טענת התיישנות טרם מיצוי ההליכים לאיתור המוטבים המפורטים בחוזר.

4. בחודש אפריל 2008 פרסם המפקח טיוטת חוזר המבהירה כי כיסוי ביטוחי לניתוחים, תחליפי ניתוח, השתלות או טיפולים מיוחדים, בארץ או בחו"ל, המבוצעים באופן פרטי, כולל, בין היתר,

גם כיסוי לתרופות, ובכלל זה כיסוי לתרופות שאינן כלולות בסל שירותי הבריאות, אשר נעשה בהן שימוש במהלך ביצוע הפרוצדורות האמורות, לרבות אשפוז הנלווה להן.

2.5 התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית

2.5.1 התפתחות במשק ובתעסוקה

לאור ההאטה בפעילות הכלכלית בעולם שמושפעת, בין היתר, ממשבר האשראי ("סאב פריים") הופחתה הנחת שיעור הצמיחה של המשק הישראלי לשיעור של כ- 3.2% לשנת 2008, וזאת בהשוואה לצמיחה בשיעור של כ- 5.3% בשנת 2007. בשל הצמיחה כאמור ממשיכה מגמת הקיטון בשיעורי האבטלה במשק, העומד כיום על כ- 6.5%. בנוסף, דירוג האשראי של מדינת ישראל שופר אף הוא והועמד על ידי מודיס ו-S&P על A+.

2.5.2 שוק ההון

שנת 2008 נפתחה בירידות שערים חדות בכל שווקי המניות בעולם וזאת, כהמשך ישיר למשבר הסאב-פריים ולמחיקות החשבונאיות הגדולות שביצעו גופים פיננסיים בעולם. החשש מהמשך משבר האשראי ומכניסת המשק האמריקאי למיתון עמוק יותר הובילה לירידות שערים חדות של בין 10% ל- 20% בכל שוקי המניות בעולם. מנגד, אגרות החוב הממשלתיות נהנו מביקושים עקב המעבר ממניות לאג"ח ממשלתי, בשל השאיפה לצמצם את הסיכונים בתיקי ההשקעות. בניסיון לפתור את המשבר הנוכחי ביצע נגיד הבנק האמריקאי סדרה של הורדות ריבית חדות מרמה של 4.25% עד ל- 2.25% במחצית חודש מרץ. כמו כן ביצעו הבנק המרכזי האמריקאי וגם הבנקים המרכזיים באירופה שורה של צעדים שנועדו להגביר את מצב הנזילות בשווקים. בין הצעדים שננקטו ניתן למנות מכרזים להקצאת מקורות כספיים לצורך פתרון מצוקת הנזילות במערכת הבנקאות, הפחתת דרישות הלימות הון מחברות משכנתאות והלוואות בהיקף לא מוגבל לכלל עושי השוק הראשיים. כמו כן סייע הבנק המרכזי האמריקאי לבנק ההשקעות גדול (ג'יי פי מורגן) להשתלט על בית ההשקעות בר סטרנס, אשר נקלע למצוקת נזילות שלא אפשרה את המשך פעילותו. כתוצאה מירידת הריבית החדה בארה"ב הוריד נגיד בנק ישראל את הריבית בכ- 1.0% מרמה של 4.25% ל- 3.25%. יצוין, כי בחודש מאי (לאחר תאריך המאזן) העלה הנגיד את הריבית בשיעור של 0.25% ל- 3.5%.

בעקבות המשך עליית מחירי הנפט בעולם ומחירי הסחורות חלה עליה ברמת האינפלציה ובציפיות האינפלציה בשוק ההון הישראלי.

תופעה בולטת נוספת היא שבמהלך הרבעון נמשך ייסוף השקל לעומת הדולר בכ- 7.6% וזאת כהמשך ישיר לשנת 2007 שבו יוסף השקל מול הדולר בכ- 8.9%. יש לציין שבתקופת הדוח התחזק השקל קלות גם מול היורו ומול מטבעות אחרים בעולם.

לאחר כחמש שנים רצופות של עליות שערים, רשמו מדדי המניות השונים במהלך הרבעון ירידות שערים חדות. את הירידות החדות ביותר רשם מדד מניות הנדל"ן שירד בכ- 33.3% וזאת בעקבות משבר הנדל"ן החמור שמתרחש בארה"ב. בתקופת הדוח, ירד מדד ת"א 25 בכ- 18.1%, מדד ת"א 75 ירד בכ- 26.3% ומדד יתר 120 ירד בכ- 21.7%.

בתקופת הדוח חלו ירידות שערים חדות גם שווקי ההון בעולם. מדד הדאו ג'ונס ירד ב- 7.5% במונחי מטבע מקומי, מדד נאסד"ק ירד 14.1%, מדדי המניות באירופה ירדו בין 11.7% ל- 19% והניקי ירד ב- 18.2%.

בשוק אגרות החוב, על רקע משבר האשראי התפתחה תופעה של מעבר מאגרות חוב קונצרניות לאגרות חוב ממשלתיות, וכן פתיחת מרווחים באגרות החוב הקונצרניות, ובמיוחד באגרות חוב קונצרניות בדירוג נמוך ובענף הנדל"ן ו/או שאינן מדורגות ביחס לאגרות החוב הממשלתיות. מדד אג"ח ממשלתי צמוד מדד עלה בכ- 3.3% ואילו מדד אג"ח קונצרני צמוד מדד עלה בכ- 1.3% בלבד. מדד אגרות החוב הלא צמודות עלה בתקופת הדוח בכ- 2.2% וזאת על רקע הייסוף הנ"ל בשער השקל.

3. המצב הכספי

3.1 נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים

3.1.1 נתונים מתוך המאזנים המאוחדים (באלפי ש"ח)

2007 בדצמבר 31	2007 במרץ 31	2008 במרץ 31	
9,557,471	8,548,419	9,126,009	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
7,042,495	5,759,936	6,883,496	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
3,239,377	3,073,881	3,719,374	נכסים אחרים
19,839,343	17,382,236	19,728,879	סך כל הנכסים
1,531,582	1,430,063	1,489,950	הון עצמי
			התחייבויות:
6,933,514	6,279,379	7,229,497	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
9,257,382	8,282,910	8,921,774	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
1,037,821	402,245	1,035,315	התחייבויות פיננסיות
1,079,044	987,639	1,052,343	התחייבויות אחרות
19,839,343	17,382,236	19,728,879	סך כל ההון וההתחייבויות

3.1.2 נתונים מדוח רווח והפסד המאוחדים (באלפי ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	31 ביום % שינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2007	2008	
2,942,187	14.5	731,395	837,658	פרמיות שהורווחו בשייר
924,073	#	286,447	(406,123)	הכנסות (הפסדים) מהשקעות, נטו
286,638	(28.3)	97,280	69,771	הכנסות מדמי ניהול
77,709	40.4	25,994	36,498	הכנסות מעמלות
				גידול (קיטון) בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בשייר
2,821,305	(64.9)	742,994	261,104	עמלות והוצאות רכישה אחרות
537,115	15.2	137,564	158,527	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
450,260	24.9	108,434	135,482	הוצאות מימון
60,441	146.2	6,686	16,461	רווח (הפסד) לפני מיסים על הכנסה
361,486	#	145,438	(33,770)	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
134,175	#	56,316	(11,255)	רווח (הפסד) לתקופה
227,311	#	89,122	(22,515)	

3.1.3 נתונים על פרמיות ביטוח (באלפי ש"ח)

פרמיות ביטוח לפי תחומים

1-12 /2007	% שינוי	1-3 /2007	1-3 /2008	
610,990	39.5	147,128	205,182	ביטוח רכב רכוש
367,707	48.1	90,522	134,041	ביטוח רכב חובה
713,197	9.6	175,616	192,487	ביטוח כללי אחר
1,691,894	28.7	413,266	531,710	סך תחום ביטוח כללי
1,759,497	4.5	434,034	453,584	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
(926)	(72.6)	(825)	(226)	התאמות וקיצוזים
3,450,465	16.4	846,475	985,068	סה"כ פרמיות שהורווחו ברוטו ¹

3.1.4 ההון העצמי

ההון העצמי של החברה נכון ליום 31 במרץ 2008 עומד על סך של 1,490 מיליוני ש"ח לעומת סך של 1,531 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2007. השינוי בהון נובע בעיקרו מהפסד בסך 22.5 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח וכן ירידת ערך בגין הקטנת קרן ההון כתוצאה מירידת ערך נכסים פיננסיים זמינים למכירה בסך של כ- 17.5 מיליוני ש"ח לחברה חברות בנות אשר חלות עליהן הוראות בדבר שמירה על הון עצמי מינימאלי. כל החברות בקבוצה עומדות בדרישות ההון שנקבעו להן, לפי העניין.

לאחר תאריך המאזן, פרסמה חברה בת ייעודית (SPE) תשקיף לגיוס כתבי התחייבות נדחים בסך של כ- 200 מיליוני ש"ח ע.ג. (ראה ביאור 8 לדוחות הכספיים וסעיף 8 לדוח זה).

¹ לאחר התאמות וקיצוזים

4. תוצאות הפעילות

4.1 ריכוז תוצאות הפעילות (באלפי ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007			לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ לפי תקני ה-IFRS		
תקינה ישראלית	השפעת המעבר ל-IFRS	תקני ה-IFRS	% השינוי	2007	2008
					רווח מתחומי הפעילות לפני מס:
					רווח (הפסד) מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
366,217	(137,544)	228,673	#	72,762	(28,900)
172,851	18,386	191,237	(84.0)	68,924	11,036
					רווח מביטוח כללי
					סך רווח לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
539,068	(119,158)	419,910	#	141,686	(17,864)
					רווח לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)
(60,529)	2,105	(58,424)	#	3,752	(15,906)
					סה"כ רווח (הפסד) לפני מס
478,539	(117,053)	361,486	#	145,438	(33,770)
125,447	8,728	134,175	#	56,316	(11,255)
353,092	(125,781)	227,311	#	89,122	(22,515)
					מיוחס ל:
353,094	(125,768)	227,326		89,186	(22,520)
(2)	(13)	(15)		(64)	5
353,092	(125,781)	227,311		89,122	(22,515)
					בעלי מניות בחברה זכויות מיעוט
					רווח (הפסד) נקי

הרווח הנקי של החברה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007 לפי התקינה הישראלית הסתכם בסך של 353 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי בסך של 227 מיליוני ש"ח לפי תקני ה-IFRS, נכון למועד האמור. להלן השינויים המהותיים בתוצאות תחומי הפעילות כפי שמופיעים בטבלת ריכוז תוצאות הפעילות לעיל:

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח – הרווח בתחום זה הסתכם לסך של 366 מיליוני ש"ח לפי התקינה הישראלית, לעומת סך של 229 לפי תקני ה-IFRS. הפער הנ"ל נובע, בעיקרו מביטול העתודה לסיכונים מיוחדים, אשר נרשם כרווח לפי התקינה הישראלית, בעוד שלפי ה-IFRS כלל לא נכלל בדוח העסקים.

ביטוח כללי - הרווח בתחום זה הסתכם לסך של כ-173 מיליוני ש"ח לפי התקינה הישראלית לעומת סך של 191 מיליוני ש"ח, לפי תקני ה-IFRS. הפער הנ"ל נובע, בעיקרו מגידול בהכנסות מהשקעות כתוצאה מיישום תקן IAS 39 וכן משינוי שיטת זקיפת הריבית לעודף הכנסות על הוצאות. לפי תקני ה-IFRS, נזקפת תשואה ריאלית בשיעור שנתי של 3%, בעוד שבעבר נזקפה תשואה ריאלית של 3% או התשואה שהושגה בפועל, לפי הגבוה.

בתקופת הדוח נרשם הפסד נקי בסך של כ-22.5 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי בסך של כ-89 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי האמור נובע מירידה בסך של כ-58 מיליון ש"ח בביטוח כללי ומירידה של כ-101 מיליון ש"ח בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וכן מירידה של כ-20 מיליון ש"ח מפעילות אחרת. ירידה זו מוסברת בשינוי בהשפעות המימון בין התקופות מרווח של כ-4 מיליון ש"ח להפסד של כ-16 מיליון ש"ח. על כל ההשפעות האמורות יש לקחת בחשבון את השפעת המס אשר מקטינה את ההפסד בסך של כ-67 מיליון ש"ח.

4.2 מידע כספי לפי תחומי הפעילות:

4.2.1 תחום חסכון ארוך טווח

עיקרי ביאור תוצאות תחום חסכון ארוך טווח* (באלפי ש"ח):

1-12 /2007	% שינוי	1-3 /2007	1-3 /2008	
1,759,497	4.5	434,034	453,584	פרמיות שהורווחו ברוטו
751,425	#	241,220	(439,367)	הכנסות מהשקעות נטו
286,638	(28.3)	97,280	69,771	הכנסות מדמי ניהול
34,397	(6.9)	10,947	10,193	הכנסות מעמלות גידול (קיטון) בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח ברוטו
1,999,245	#	562,396	(49,274)	עמלות והוצאות רכישה
251,890	16.3	58,655	68,204	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
284,660	9.5	71,443	78,264	רווח (הפסד) לפני מס
228,673	#	72,762	(28,900)	

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בענף הפנסיה (באלפי ש"ח):

1-12 /2007	% שינוי	1-3 /2007	1-3 /2008	
13,554	(27.9)	3,289	2,373	הכנסות מהשקעות נטו
188,553	14.3	47,245	54,022	הכנסות מדמי ניהול
10,621	33.8	7,414	9,918	הוצאות שיווק
105,015	15.4	23,879	27,550	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
86,471	1.6	19,241	18,927	סה"כ רווח לפני מס

תוצאות פעילות ענף הפנסיה

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 7 מיליון ש"ח, גידול של כ-14.3% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע מגידול בהיקף הנכסים המנוהלים.
הוצאות השיווק, הנהלה וכלליות גדלו בסך של כ- 5 מיליון ש"ח, גידול של כ-17.6% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע מגידול בפעילות החברה.

פרטים בדבר שיעורי התשואות בפוליסות משתתפות ברווחים:

**פוליסות שהוצאו בשנים 1992-2003
(קרן י')**

1-3 /2007	1-3 /2008	
3.75%	(5.81%)	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
3.06%	(5.95%)	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
3.30%	(5.44%)	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
2.61%	(5.59%)	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

**פוליסות שהוצאו החל משנת 2004
(קרן י' החדשה)²**

1-3 /2007	1-3 /2008	
3.75%	(5.81%)	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
3.45%	(6.10%)	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
3.30%	(5.44%)	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
3.00%	(5.74%)	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פרטים בדבר רווחי ההשקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות משתתפות ברווחים ודמי הניהול (במיליוני ש"ח):

1-3 /2007	1-3 /2008	
166.0	(455.3)	רווחי ההשקעה הנומינליים שנזקפו למבוטחים לאחר דמי הניהול
50.0	15.7	דמי ניהול ³

בתקופת הדוח, נרשם הפסד בתחום חסכון ארוך טווח בסך של כ-29 מיליון ש"ח לעומת רווח של כ-73 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד ברבעון נובע בעיקרו מתשואה שלילית שהושגה בפוליסות משתתפות ברווחים. כתוצאה מכך פחתו דמי הניהול בסך של כ-35 מיליון ש"ח. יתרת ההפרש בין תקופת הדוח לתקופה המקבילה אשתקד מוסבר בין היתר, מירידה בהכנסות מהשקעות כנגד פוליסות שאינן משתתפות ברווחים בסך של כ-39 מיליון ש"ח ועוד כ-30 מיליון ש"ח גידול בהתחייבויות ביטוחיות.

סכום הפרמיות שהורווחו הסתכם לסך של כ-453 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-434 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-4.5%.

שיעור הפדיונות של החברה ירד מעט מ-1.2% מעתודה ממוצעת ל-1.1%.

חל קיטון בהתחייבויות בסך של כ-49 מיליון ש"ח לעומת גידול בהתחייבויות בסך של כ-562 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שינוי זה נובע בעיקרו כתוצאה מירידה בהכנסות מהשקעות.

עמלות והוצאות רכישה עלו בכ-9.5 מיליון ש"ח, גידול של כ-16.3%. גידול זה נובע מעלייה במכירת פוליסות חדשות וכן משינוי בתמהיל הפוליסות הנמכרות.

הוצאות הנהלה וכלליות עמדו בתקופת הדוח על כ-78 מיליון ש"ח לעומת כ-71 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-9.5% הנובע בעיקרו מגידול בהוצאות כח אדם ומיכון.

² התשואה לאחר תשלום דמי ניהול מחושבת על פי דמי הניהול הממוצעים בתיק

³ דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות הפיקוח על הביטוח, על בסיס התשואה והיתרות הרבעוניות של ההתחייבויות הביטוחיות הממוצעות של החברה.

4.2.2 תחום ביטוח כללי

עיקרי ביאור תוצאות תחום ביטוח כללי* (באלפי ש"ח):

1-12 /2007	% שינוי	1-3 /2007	1-3 /2008	
1,691,894	28.7	413,266	531,710	פרמיות שהורווחו ברוטו
164,348	(7.0)	36,874	34,304	הכנסות מהשקעות נטו
43,312	52.4	15,047	22,936	הכנסות מעמלות גידול (קיטון) בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח ברוטו
1,174,895	75.6	269,264	472,759	עמלות והוצאות רכישה אחרות
285,225	16.3	78,909	91,765	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
145,227	38.9	34,521	47,938	רווח (הפסד) לפני מס
191,237	(84.0)	68,924	11,036	

*עבור נתונים נוספים לגבי ענפי רכב חובה ורכב רכוש ראה טבלאות להלן:

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בענף רכב חובה (באלפי ש"ח):

1-12 /2007	% שינוי	1-3 /2007	1-3 /2008	
367,707	48.1	90,522	134,041	פרמיות שהורווחו ברוטו
86,280	(7.9)	20,382	18,763	הכנסות מהשקעות נטו
				גידול (קיטון) בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח ברוטו
291,427	107.2	64,920	134,498	עמלות והוצאות רכישה אחרות
15,832	51.1	3,530	5,333	הוצאות הנהלה וכלליות
32,908	59.7	7,462	11,920	רווח (הפסד) לפני מס
103,504	#	33,784	(2,525)	

עיקרי ביאור תוצאות הפעילות בענף רכב רכוש (באלפי ש"ח):

1-12 /2007	% שינוי	1-3 /2007	1-3 /2008	
610,990	39.5%	147,128	205,182	פרמיות שהורווחו ברוטו
25,965	4.0%	5,075	5,278	הכנסות מהשקעות נטו
2,976	21.0%	1,514	1,832	הכנסות מעמלות גידול (קיטון) בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח ברוטו
447,639	33.9%	111,208	148,902	עמלות והוצאות רכישה אחרות
116,527	46.0%	30,658	44,775	הוצאות הנהלה וכלליות
55,318	39.8%	12,882	18,012	רווח לפני מס
16,357	149.2%	3,399	8,471	

4.3 תוצאות תחומי פעילות הביטוח הכללי

עסקי הביטוח הכללי מחולקים לשלושה תחומי פעילות: רכב רכוש, רכב חובה ויתרת עסקי הביטוח.

תוצאות עסקי ביטוח כללי כוללות לראשונה בתקופת הדוח את פעילות שומרה חברה לביטוח בע"מ.

הרווח מעסקי ביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 11 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ-69 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 84%.

הכנסות מפרמיה ודמים בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 532 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ- 413 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 29%. עיקר הגידול נובע מצירוף פעילות שומרה לראשונה.

הכנסות מהשקעות נטו בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 34 מיליוני ש"ח לעומת כ-37 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ-7%.

הכנסות מעמלות עמדו על כ-23 מיליוני ש"ח לעומת כ-15 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-52%. הגורם העיקרי לשינוי נובע משינוי בשיטת ההתחשבות מול מבטחי המשנה, לפיה נלקחים בחשבון גם הדמים לעניין פרמיית ביטוח משנה ובמקביל גדלה העמלה המשולמת לחברה.

תחום פעילות ביטוח רכב חובה

קיים הפסד לפני מס של כ-2.5 מיליון ש"ח לעומת רווח של כ-34 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח נובעת בעיקרה מהגורמים הבאים: ירידה של כ-10 מיליון ש"ח בשחרור הצבירה של שנת חיתום 2005 ביחס לשנת חיתום 2004, הגדלת התביעות התלויות בשנים הסגורות בכ-9 מיליון ש"ח והפסד בסך של כ-4 מיליון ש"ח בשנת חיתום 2008.

תחום פעילות ביטוח רכוש

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו כ-8.5 מיליון ש"ח לעומת כ-4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע מגידול בפעילות.

5. תזרים מזומנים

תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכמו בתקופת הדוח בכ-15 מיליוני ש"ח.

תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בתקופת הדוח בכ-28 מיליוני ש"ח ותזרימי מזומנים שנבעו מפעילות מימון הסתכמו בתקופת הדוח בכ-700 אלפי ש"ח.

סך הכל קיים קיטון במזומנים ושווי מזומנים בסך של כ-12 מיליוני ש"ח.

6. מקורות מימון

יתרת הלוואות לזמן ארוך בגין התחייבויות לבנקים וכתבי התחייבות נדחים לתאריך הדוח הינה כ-1,035 מיליוני ש"ח לעומת כ-1,037 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2007.

בחודש מאי 2007 גייסה חברה הבת מנורה ביטוח 200 מיליוני ש"ח באמצעות הנפקת כתבי התחייבות על ידי חברה נכדה מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ, ראה פרק התפתחויות מאז הדוח השנתי האחרון לעיל.

בחודש מאי 2008 פרסמה מנורה גיוס הון תשקיף להרחבת סדרת אגרות חוב עד לסך של 200 מיליון ש"ח ואף גייסה את הסכום האמור במסגרת הנפקה לציבור. לעניין זה ראה פרק התפתחויות מאז הדוח השנתי האחרון, לעיל.

7. דיווח בדבר חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם

לא חלו שינויים מהותיים בחשיפת החברה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם מאז הדוח התקופתי האחרון.

8. אירועים לאחר תאריך המאזן

לאחר תאריך המאזן, פרסמה חברה בת ייעודית (SPE) תשקיף לגיוס כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-200 מיליוני ש"ח ע.ג., במסגרת הרחבת סדרה קיימת של כתבי התחייבות שהונפקו בשנת 2007. מטרת גיוס הכספים הינה עיבוי הון החברה בהתאם לקבוע בהיתר השליטה בקבוצה. עמידה בדרישות ההון שנקבעו בהיתר תגרוור ביטול מאליו של התחייבות מנורה החזקות (החברה האם) להשלמת הון בחברה, במנורה מבטחים פנסיה ובשומרה, במקרה של חוסר בהון של מי מהן (ראה ביאור 8 לדוחות הכספיים).

9. דיווח בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים

לא חלו שינויים לעומת הדוח התקופתי לשנת 2007.

10. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה

בחודש יולי 2007 פרסמה רשות ניירות ערך הנחיה בדבר הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון לגבי הליך אישור הדוחות הכספיים בתאגיד מדווח. על פי ההנחיה יש לזהות את האורגנים בתאגיד המופקדים על בקרת העל בו ולפרט את התהליכים שננקטו על ידי הגורמים המופקדים על בקרת העל טרם אישור הדוחות הכספיים. ההנחיה לא חלה על מבטח.

במסגרת בחינת התוצאות הכספיות וכחלק מתהליך הכנת הדוחות הכספיים, מתקיימים דיונים בהשתתפות המנכ"ל, המשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים ומנהלי האגפים השונים במנורה ביטוח ובהשתתפות גורמים מקצועיים רלוונטיים נוספים, בהם נבחנות סוגיות מרכזיות אשר להן השלכה על הדיווח הכספי תוך בדיקת סבירות הנתונים ובחינת סוגיות שעניינן מדיניות חשבונאית.

דירקטוריון החברה מינה ועדת מאזן שהינה האורגן המופקד על בקרת העל בחברה, ואשר תפקידה לדון ולהמליץ בפני דירקטוריון החברה בנושאים הנוגעים לדוחות הכספיים של החברה ובכלל זה חוות דעתו של הרואה חשבון המבקר, נאותות הדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית, שלמות הגילוי וסקירת הבקורות הפנימיות.

בועדת המאזן חברים בר-כוכבא בן-גרא (דח"צ), יעקב סגל (דח"צ) וגדליה דורון. כל החברים בוועדה הינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית. יצוין כי חברי הדירקטוריון הנ"ל מונו גם כחברי ועדת מאזן של מנורה ביטוח בה הם מכהנים כדירקטורים.

בישיבות ועדת המאזן נוכחים גם רואי החשבון המבקרים של החברה. ועדת המאזן מתכנסת מספר ימים לפני מועד אישור הדוחות הכספיים על ידי דירקטוריון החברה, ובישיבתה מוצגים הדוחות הכספיים, נדונים עיקרי המדיניות החשבונאית שיושמה ושינויים שחלו בה, אשר עשויים להיות בעלי השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

11. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי (SOX 302)

הנהלות החברה וחברה מאוחדת – מנורה מבטחים פנסיה (להלן: "הגופים המוסדיים"), בשיתוף עם המנכ"ל ומנהל הכספים של כל אחד מהגופים המוסדיים, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את יעילות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הגופים המוסדיים. על בסיס הערכה זו, הסיקו המנכ"לים ומנהלי הכספים של הגופים המוסדיים, כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הגופים המוסדיים הינן יעילות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגופים המוסדיים נדרשים לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח של הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו. במהלך הרבעון המסתיים ביום 31 במארס 2008 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגופים המוסדיים על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגופים המוסדיים על דיווח כספי.

הדירקטוריון מביע תודתו להנהלת החברה ועובדיה על עבודתם ותרומתם להישגי החברה.

גדליה דורון
חבר הדירקטוריון

מנחם גורביץ
יו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי

תל אביב, 29 במאי 2008

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

29 במאי, 2008

הנדון: הצהרה לגבי הדיווחים לדוח הכספי לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס, 2008

אני, ארי קלמן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס, 2008 (להלן: "הדוח").
  2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
  3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח לימים ולתקופות המדווחים בדוח.
  4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוח של חברת הביטוח; וכן -
    - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
    - (ב) הערכנו את היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן -
    - (ג) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן -
  5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
    - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברה הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן -
    - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

ארי קלמן
מנהל כללי וחבר דירקטוריון

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

29 במאי, 2008

הנדון: הצהרה לגבי הדיווחים לדוח הכספי לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס, 2008

אני, שי קומפל, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לרבעון שהסתיים ביום 31 במרס, 2008 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח לימים ולתקופות המדווחים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לצורך גילוי הנדרש בדוח של חברת הביטוח; וכן -
  - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות תאגידים מאוחדים שלה, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - (ב) הערכנו את היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן -
  - (ג) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן -
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברה הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן -
  - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

שי קומפל,
משנה למנהל כללי
ומנהל אגף חשבות וכספים

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 31 במרס, 2008

בלתי מבוקרים

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 31 במרס, 2008

בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

<u>דף</u>	
2	סקירת דוחות כספיים ביניים מאוחדים
3-4	מאזנים מאוחדים
5	דוחות רווח והפסד מאוחדים
6-7	דוחות מאוחדים על השינויים בהון העצמי
8-10	דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים
11-12	פירוט הנכסים וההתחייבויות - מאוחד
13-56	באורים לדוחות הכספיים הביניים המאוחדים

לכבוד
הדירקטוריון של
מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

א.ג.,

הנדון: **סקירת דוחות כספיים ביניים בלתי מבוקרים**
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס, 2008

לבקשתכם סקרנו את מאזן הביניים המאוחד של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - החברה) ליום 31 במרס, 2008 ואת דוח הרווח וההפסד המאוחד, הדוח המאוחד על השינויים בהון העצמי והדוח המאוחד על תזרימי המזומנים לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. סקירתנו נערכה בהתאם לנהלים, שנקבעו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. הנהלים כללו בין השאר: קריאת הדוחות הכספיים הנ"ל, קריאת פרוטוקולים של אסיפות בעלי המניות ושל ישיבות הדירקטוריון וועדותיו ועריכת בירורים עם האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים.

מאחר שהסקירה שנערכה היא מצומצמת בהיקפה ואינה מהווה בדיקה בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, אין אנו מחווים דיעה על דוחות הכספיים הביניים המאוחדים.

בביצוע סקירתנו, כאמור לעיל, לא בא לידיעתנו דבר המצביע על כך, שיש צורך בשינויים מהותיים בדוחות הכספיים האמורים, כדי שיוכלו להיחשב כדוחות כספיים ביניים מאוחדים הערוכים בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים" ובהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 7(א) לדוחות הכספיים בדבר חשיפה לאישור תובענות כיצוגיות.

ליום 31 בדצמבר 2007	ליום 31 במרס		
	2007	2008	
מבוקר	בלתי מבוקר אלפי ש"ח		
751,981	671,331	756,637	נכסים לא מוחשיים
52,946	34,301	84,253	נכסי מסים נדחים
774,591	775,669	787,871	הוצאות רכישה נדחות
174,332	152,545	176,948	רכוש קבוע, נטו
41,258	23,264	41,348	נדל"ן להשקעה
769,655	713,620	893,254	נכסי ביטוח משנה
691,348	675,817	863,050	חייבים ויתרות חובה
8,951,981	8,214,641	8,665,562	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
			השקעות פיננסיות אחרות:
2,104,658	1,326,634	1,953,318	נכסי חוב סחירים
4,597,801	4,152,888	4,577,395	נכסי חוב שאינם סחירים
243,759	239,179	219,260	מניות
96,277	41,235	133,523	אחרות
321,259	98,116	173,913	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
267,497	262,996	402,547	מזומנים ושווי מזומנים
<u>19,839,343</u>	<u>17,382,236</u>	<u>19,728,879</u>	סך הכל הנכסים
<u>9,557,471</u>	<u>8,548,419</u>	<u>9,126,009</u>	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

ליום 31 בדצמבר 2007	ליום 31 במרס		
	2007	2008	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
258,870	258,870	258,870	הון עצמי
141,148	141,148	141,148	הון מניות
48,978	64,941	29,861	פרמיה על מניות
136,000	-	136,000	קרנות הון
946,590	965,157	924,070	שטר הון צמית
			יתרת רווח
1,531,586	1,430,116	1,489,949	סך הכל הון המיוחס לבעלי המניות של החברה
(4)	(53)	1	זכויות המיעוט
1,531,582	1,430,063	1,489,950	סך הכל הון עצמי
התחייבויות			
6,933,514	6,279,379	7,229,497	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
9,257,382	8,282,910	8,921,774	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
208,834	180,278	208,247	התחייבויות בגין מיסים נדחים
72,582	68,428	69,835	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
797,628	738,933	774,261	זכאים ויתרות זכות
1,037,821	402,245	1,035,315	התחייבויות פיננסיות
18,307,761	15,952,173	18,238,929	סך הכל ההתחייבויות
19,839,343	17,382,236	19,728,879	סך הכל ההון וההתחייבויות

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

			29 במאי, 2008
שי קומפל	ארי קלמן	מנחם גורביץ	תאריך אישור הדוחות הכספיים
משנה למנהל הכללי	מנהל כללי	יו"ר הדירקטוריון	
ומנהל אגף חשבות וכספים	וחבר הדירקטוריון		

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2007	(* 2008)	
מבוקר	בלתי מבוקר		
אלפי ש"ח [למעט נתוני רווח נקי (הפסד) למניה]			
3,450,465	846,475	985,068	פרמיות שהורווחו ברוטו
508,278	115,080	147,410	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,942,187	731,395	837,658	פרמיות שהורווחו בשייר
924,073	286,447	(406,123)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
286,638	97,280	69,771	הכנסות מדמי ניהול
77,709	25,994	36,498	הכנסות מעמלות
4,230,607	1,141,116	537,804	סך הכל הכנסות
3,174,140	831,660	423,485	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(352,835)	(88,666)	(162,381)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
2,821,305	742,994	261,104	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
537,115	137,564	158,527	עמלות והוצאות רכישה אחרות
440,460	105,984	131,259	הוצאות הנהלה וכלליות
9,800	2,450	4,223	הוצאות אחרות
60,441	6,686	16,461	הוצאות מימון
3,869,121	995,678	571,574	סך הכל הוצאות
361,486	145,438	(33,770)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
134,175	56,316	(11,255)	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
227,311	89,122	(22,515)	רווח נקי (הפסד)
מיוחס ל:			
227,326	89,186	(22,520)	בעלי המניות של החברה
(15)	(64)	5	זכויות המיעוט
227,311	89,122	(22,515)	רווח נקי (הפסד)
רווח נקי (הפסד) למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה:			
1.15	0.45	(0.11)	רווח נקי (הפסד) בסיסי למניה (בש"ח)
198,407	198,407	198,407	מספר המניות ששימש לחישוב הרווח למניה (באלפים)

(* כולל את תוצאות הפעולות של שומרה חברה לביטוח בע"מ - ראה באור 1(א).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

סה"כ הון עצמי	זכויות מיעוט	מיוחס לבעלי מניות החברה					הון מניות	פרמיה על מניות	שטר הון צמית	קרנות הון	יתרת רווח בלתי מבוקר אלפי ש"ח	סה"כ
		סה"כ	יתרת רווח	קרנות הון	שטר הון צמית	סה"כ						
1,531,582	(4)	1,531,586	946,590	48,978	136,000	141,148	258,870	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2008 (מבוקר)</u>				
(20,260)	-	(20,260)	-	(20,260)	-	-	-	הפסד בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)				
2,837	-	2,837	-	2,837	-	-	-	העברה לדוח רווח והפסד בגין מימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)				
(1,694)	-	(1,694)	-	(1,694)	-	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות הפסד				
(22,515)	5	(22,520)	(22,520)	-	-	-	-					
<u>1,489,950</u>	<u>1</u>	<u>1,489,949</u>	<u>924,070</u>	<u>29,861</u>	<u>136,000</u>	<u>141,148</u>	<u>258,870</u>	<u>יתרה ליום 31 במרס, 2008</u>				
1,334,530	11	1,334,519	875,971	58,530	-	141,148	258,870	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2007 (מבוקר)</u>				
13,670	-	13,670	-	13,670	-	-	-	רווח בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)				
(8,505)	-	(8,505)	-	(8,505)	-	-	-	העברה לדוח רווח והפסד בגין מימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)				
1,246	-	1,246	-	1,246	-	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות רווח נקי				
89,122	(64)	89,186	89,186	-	-	-	-					
<u>1,430,063</u>	<u>(53)</u>	<u>1,430,116</u>	<u>965,157</u>	<u>64,941</u>	<u>-</u>	<u>141,148</u>	<u>258,870</u>	<u>יתרה ליום 31 במרס, 2007</u>				

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה							
סה"כ הון עצמי	זכויות מיעוט	סה"כ	יתרת רווח	קרנות הון אחרות	שטר הון צמית	פרמיה על מניות	הון מניות
מבוקר אלפי ש"ח							
1,334,530	11	1,334,519	875,971	58,530	-	141,148	258,870
							<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2007</u>
(605)	-	(605)	-	(605)	-	-	-
							הפסד בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)
(10,578)	-	(10,578)	-	(10,578)	-	-	-
							העברה לדוח רווח והפסד בגין מימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)
(6,707)	-	(6,707)	(6,707)	-	-	-	-
							פעילות עם בעל שליטה
136,000	-	136,000	-	-	136,000	-	-
							הנפקת שטר הון צמית
1,631	-	1,631	-	1,631	-	-	-
							עלות תשלום מבוסס מניות
(150,000)	-	(150,000)	(150,000)	-	-	-	-
							דיבידנד ששולם
227,311	(15)	227,326	227,326	-	-	-	-
							רווח נקי
<u>1,531,582</u>	<u>(4)</u>	<u>1,531,586</u>	<u>946,590</u>	<u>48,978</u>	<u>136,000</u>	<u>141,148</u>	<u>258,870</u>
							<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007</u>

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
	2007	2008	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
227,311 (350,363)	89,122 (15,438)	(22,515) 37,140	<u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u> רווח נקי (הפסד) התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (א)
(123,052)	73,684	14,625	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת
			<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
(97,087)	-	-	רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה (ב)
(32,654)	(13,228)	(9,124)	רכישת רכוש קבוע
2,279	243	501	תמורה ממימוש רכוש קבוע
(122)	(5)	(90)	רכישת נדל"ן להשקעה
(46,931)	(9,318)	(18,940)	רכישה והיוון עלויות נכסים לא מוחשיים
(174,515)	(22,308)	(27,653)	מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
			<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
136,000	-	-	הנפקת שטר הון צמית
400,000	-	8,319	קבלת התחייבויות פיננסיות
(14,224)	(7,000)	(7,587)	פרעון התחייבויות פיננסיות
197,811	-	-	הנפקת אגרות חוב (לאחר ניכוי הוצאות הנפקה)
(150,000)	-	-	תשלום דיבידנד
569,587	(7,000)	732	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון
272,020	44,376	(12,296)	<u>עלייה במזומנים ושווי מזומנים</u>
316,736	316,736	588,756	<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה (ג)</u>
588,756	361,112	576,460	<u>יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה (ג)</u>

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
	2007	2008
מבוקר	בלתי מבוקר	
	אלפי ש"ח	

(א) התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת:

(1,261,629)	(524,289)	286,419	מימוש השקעות (השקעות), נטו: שינוי בהשקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
(478,509)	122,997	247,680	השקעות בניכוי תקבולים ממכירת נכסים פיננסים זמינים למכירה:
(325,711)	(31,944)	54,825	נכסי חוב סחירים
8,526	(5,505)	8,158	נכסי חוב שאינם סחירים
(48,571)	(2,220)	(38,304)	מניות אחרות
(49,288)	(106,899)	(88,967)	שינוי בהשקעות פיננסיות אחרות:
9,135	(16,082)	(34,419)	נכסי חוב סחירים
(7,096)	(1,443)	(6,041)	נכסי חוב שאינם סחירים
(5,188)	(4,821)	(1,356)	מניות אחרות
51,221	13,962	18,659	הכנסות והוצאות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים:
(226)	(5)	(54)	פחת והפחתות
31,228	(2,458)	(3,238)	רווח ממימוש רכוש קבוע
(17,827)	9,834	(33,878)	עליית ערך (שחיקת) התחייבויות פיננסיות
1,487	372	290	מסים נדחים, נטו תשלום מבוסס מניות
299,230	146,824	295,983	שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו:
1,434,870	460,398	(335,608)	גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה
11,487	(17,768)	(13,280)	גידול (קיטון) בהתחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה
(54,729)	(48,422)	(123,599)	גידול (קיטון) בהוצאות רכישה נדחות
3,709	(445)	(1,062)	גידול בנכסי ביטוח משנה
(41,242)	(94,782)	(171,701)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
88,760	87,258	(23,367)	גידול בחייבים ויתרות חובה
			גידול (קיטון) בזכאים ויתרות זכות
(350,363)	(15,438)	37,140	סך הכל התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
	2007	2008
מבוקר	בלתי מבוקר	
	אלפי ש"ח	

(ב) רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה

נכסים והתחייבויות של החברה המאוחדת ליום הרכישה:

(11,877)	-	-	הון חוזר (למעט מזומנים ושווי מזומנים)
(18,805)	-	-	רכוש קבוע, נטו
(68,106)	-	-	נכסים בלתי מוחשיים, נטו
(49,728)	-	-	נכסי ביטוח משנה
4,596	-	-	התחייבויות פיננסיות
(28,177)	-	-	הוצאות רכישה נדחות
501,729	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח
36,842	-	-	מסים נדחים
(448,123)	-	-	השקעות פיננסיות
(15,438)	-	-	נדל"ן להשקעה
<u>(97,087)</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	

(ג) מזומנים ושווי מזומנים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה:
מזומנים ושווי מזומנים
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

58,684	58,684	267,497
<u>258,052</u>	<u>258,052</u>	<u>321,259</u>
<u>316,736</u>	<u>316,736</u>	<u>588,756</u>

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה:
מזומנים ושווי מזומנים
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

267,497	262,996	402,547
<u>321,259</u>	<u>98,116</u>	<u>173,913</u>
<u>588,756</u>	<u>361,112</u>	<u>576,460</u>

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

ליום 31 במרס, 2008								
התפלגות הנכסים החופפים להתחייבויות ולהון העצמי								
סה"כ הנכסים	חוזים תלויי תשואה	סה"כ הנכסים			ביטוח חיים			
		ויתרות חובה ללא חוזים תלויי תשואה	הון מינימלי ועודף הון (**)	התחייבויות אחרות	לא צמוד או מט"ח	צמוד למדד המחירים לצרכן		
אלפי ש"ח								
756,637	-	756,637	148,629	601,727	6,281	-	-	נכסים לא מוחשיים
84,253	-	84,253	83,029	1,224	-	-	-	נכסי מסים נדחים
787,871	16,062	771,809	114,477	446,017	166,421	160	44,734	הוצאות רכישה נדחות
176,948	-	176,948	154,973	21,975	-	-	-	רכוש קבוע, נטו
41,348	-	41,348	-	14,948	-	-	26,400	נדל"ן להשקעה
893,254	141,925	751,329	-	-	694,333	218	56,778	נכסי ביטוח משנה
863,050	128,546	734,504	113,458	2,611	595,198	-	23,237	חייבים ויתרות חובה
								השקעות פיננסיות אחרות:
4,662,073	2,708,755	1,953,318	-	592,739	1,200,465	18,900	141,214	נכסי חוב סחירים
7,689,469	3,112,075	4,577,394	359	198,284	1,003,869	7,313	3,367,569	נכסי חוב שאינם סחירים
2,506,671	2,287,411	219,260	9,656	198,382	9,444	-	1,778	מניות
690,845	557,322	133,523	114,048	5,721	13,754	-	-	אחרות
173,913	173,913	-	-	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
402,547	-	402,547	-	108,483	257,910	36,154	-	מזומנים ושווי מזומנים
19,728,879	9,126,009	10,602,870	738,629	2,192,111	3,947,675	62,745	3,661,710	סך הכל נכסים
19,728,879	9,126,009	10,602,870	738,629	2,192,111	3,947,675	62,745	3,661,710	סך הכל התחייבויות
-	-	-	-	-	-	-	-	עודף (גרעון)

(*) דוח זה ניתן בהתאם לתקנות פרטי דין וחשבון ונערך בהתאם להנחיות המפקח. סיווג הנכסים וההתחייבויות בדוח זה אינו בהכרח תואם את הסיווג הנדרש בהתאם לתקני ה-IFRS לגבי מגזרי פעילות (IAS14 ו-IFRS 8).

(**) נתוני ההון המינימלי חושבו על בסיס הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007, ראה באור 5.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

ליום 31 במרס, 2008								
התפלגות ההון העצמי וההתחייבויות								
סה"כ ההון וההתחייבויות	חוזים תלויי תשואה	סה"כ ההון וההתחייבויות ללא חוזים תלויי תשואה	התחייבויות אחרות אלפי ש"ח	הון מינימלי ועודף הון (**)	ביטוח כללי	ביטוח חיים		
						לא צמוד או מט"ח	צמוד למדד המחירים לצרכן	
הון עצמי:								
258,870	-	258,870	-	258,870	-	-	-	הון מניות
141,148	-	141,148	-	141,148	-	-	-	פרמיה על מניות
29,861	-	29,861	-	29,861	-	-	-	קרנות הון
136,000	-	136,000	-	136,000	-	-	-	שטר הון צמית
924,070	-	924,070	-	924,070	-	-	-	יתרת רווח
1,489,949	-	1,489,949	-	1,489,949	-	-	-	סה"כ הון המיוחס לבעלי המניות של החברה
1	-	1	-	1	-	-	-	זכויות המיעוט
1,489,950	-	1,489,950	-	1,489,950	-	-	-	סה"כ הון עצמי
התחייבויות:								
16,151,271	8,921,774	7,229,497	-	-	3,606,429	62,745	3,560,323	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
208,247	-	208,247	169,290	38,957	-	-	-	התחייבויות בגין מסים נדחים
69,835	-	69,835	68,663	1,172	-	-	-	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
774,261	204,235	570,026	30,793	96,600	341,246	-	101,387	זכאים ויתרות זכות התחייבויות פיננסיות
1,035,315	-	1,035,315	469,883	565,432	-	-	-	
18,238,929	9,126,009	9,112,920	738,629	702,161	3,947,675	62,745	3,661,710	סך הכל התחייבויות
19,728,879	9,126,009	10,602,870	738,629	2,192,111	3,947,675	62,745	3,661,710	סך הכל ההון וההתחייבויות

(* דוח זה ניתן בהתאם לתקנות פרטי דין וחשבון ונערך בהתאם להנחיות המפקח. סיווג הנכסים וההתחייבויות בדוח זה אינו בהכרח תואם את הסיווג הנדרש בהתאם לתקני IFRS-ה לגבי מגזרי פעילות (IAS14 ו- IFRS 8)

(** נתוני ההון המינימלי חושבו על בסיס הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007, ראה באור 5.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים המאוחדים.

באור 1: - כללי

א. תאור החברה

החברה נשלטת על ידי מנורה מבטחים החזקות בע"מ, חברה ציבורית הנסחרת בבורסה לניירות ערך בתל אביב, המחזיקה בכ-97% מהון המניות של החברה. החברה פועלת בכל ענפי הביטוח העיקריים ובכללם ביטוח כללי, ביטוח חיים ובריאות. בנוסף עוסקת החברה באמצעות מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, חברת בת בבעלות ובשליטה מלאה של החברה, בניהול קרן הפנסיה מבטחים. בחודש דצמבר 2007 רכשה החברה את מלוא השליטה בשומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - שומרה). לפיכך תוצאות פעולותיה של שומרה נכללו בדוחות הכספיים ביניים המאוחדים, החל מיום 1 בינואר, 2008.

ב. אימוץ לראשונה של תקני IFRS

דוחות כספיים אלה נערכו לראשונה על פי תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS) במתכונת מתומצתת ליום 31 במרס, 2008 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך (להלן - דוחות כספיים ביניים מאוחדים). בהקשר לבאורים מסוימים, כגון מידע לגבי התקשרויות, התחייבויות, תביעות תלויות וכדומה, יש לעיין בדוחות הכספיים השנתיים של החברה ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, הדוחות הכספיים השנתיים האחרונים הערוכים לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל.

תקני ה-IFRS שעל בסיסם נקבעה המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים ביניים מאוחדים הם אותם תקני IFRS אשר יהיו בתוקף או אשר ניתנים לאימוץ מוקדם בדוחות הכספיים השנתיים הראשונים לפי תקני IFRS ליום 31 בדצמבר, 2008 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, ולפיכך הם כפופים לשינויים שיחולו בהם וליישומם בתוקף בדוחות כספיים שנתיים אלה. מכאן שהמדיניות החשבונאית שתיושם בדוחות הכספיים השנתיים כאמור, ככל שהיא רלבנטית בדוחות כספיים ביניים אלה, תיקבע באופן סופי רק בעת הכנתם של הדוחות הכספיים השנתיים הנ"ל.

החברה אימצה לראשונה את תקני IFRS בשנת 2008 ולפיכך מועד המעבר לדיווח על פי תקני IFRS הינו 1 בינואר, 2007. לפני אימוץ תקני IFRS, ערכה החברה את דוחותיה הכספיים לפי כללי החשבונאות, הדיווח והעריכה אשר נקבעו על-פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והתקנות שהותקנו על פיו ובכללן תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998 על תיקונן. הדוחות הכספיים השנתיים האחרונים של החברה לפי כללי חשבונאות לחברות ביטוח בישראל, כאמור נערכו ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך.

ראה באור 9 בדבר ההתאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS.

ג. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים

הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים ערוכים בהתאם לכללים חשבונאיים מקובלים לעריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים כפי שנקבעו בתקן דיווח כספי בינלאומי 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים", ובהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, התקנות שהותקנו על פיו והוראות המפקח.

באור 1: - כללי (המשך)

ד. מבנה הדיווח הנוכחי והגדרות

המאזנים המאוחדים, הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של החברה ושל חברת ביטוח מאוחדת, הוצגו לפי סדר נזילות ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, המספקת מידע מהימן ורלבנטי יותר, תואמת את תקן חשבונאות בינלאומי מס' 1 - "הצגת דוחות כספיים" והינה בהתאם לדרישות הגילוי של המפקח על הביטוח. מבנה הדיווח בתקינה הישראלית שונה ממבנה הדיווח הנוכחי. בבאור 9 נכלל פרוט ההבדלים העיקריים במבנה הדיווח.

כמו כן, עקב המעבר לדיווח לפי תקני IFRS נוספו מספר מונחים חדשים בדוחות הכספיים כדלהלן:

- חוזי ביטוח - חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.
- חוזי השקעה - פוליסות ששיעור החיסכון בהן עומד על 100%, החסכון נמשך כסכום הוני והן אינן כוללות נספחים המהווים חוזי ביטוח.
- חוזים תלויי תשואה - חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בהם ההתחייבויות צמודות לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).
- נכסים עבור חוזים תלויי תשואה - סך כל הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הנובעות מביטוח משתתף ברווחי השקעה כמפורט בפירוט הנכסים וההתחייבויות.
- התחייבויות בגין חוזי ביטוח - עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח כללי.
- פרמיות - פרמיות לרבות דמים.
- פרמיות שהורווחו - פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

להלן עיקרי המדיניות החשבונאית שנקטה החברה בדוחות כספיים אלה עם האימוץ לראשונה של תקני IFRS ואשר יושמה באופן עקבי בכל התקופות המוצגות:

א. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות של חברות שלחברה יש שליטה בהן (חברות בנות). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש את היכולת, במישרין או בעקיפין, להתוות את המדיניות הכספית והתפעולית של החברה הנשלטת. בבחינת שליטה נלקחת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות שניתנות למימוש בתאריך המאזן. איחוד הדוחות הכספיים מתבצע החל ממועד השגת השליטה, ועד למועד בו הופסקה השליטה.

יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין חברות הקבוצה בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

זכויות המיעוט מייצגות את חלקו ברווח או ההפסד ובנכסים נטו שאינם מוחזקים על ידי הקבוצה. הזכויות הוצגו במסגרת ההון העצמי בסכום נפרד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. דוחות כספיים מאוחדים (המשך)

הקבוצה הקימה בשנת 2007 את מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון) שהינה ישות למטרה מיוחדת (SPE - Special Purpose Entity) לצורכי גיוס מקורות בישראל עבור החברה באמצעות הנפקות (ציבוריות ופרטיות) של אגרות חוב ותעודות התחייבות. בנוסף, החברה ערבה לחובות מנורה גיוס הון וכל כספי הגיוס של מנורה גיוס הון מועברים לחברה. בהתאם לתקני IFRS, יש לאחד את דוחותיה הכספיים של SPE אם, בהתבסס על הערכת מהות הקשר עם הקבוצה הסיכונים וההטבות של ה-SPE, הקבוצה שולטת ב-SPE. ה-SPE הנשלטת על ידי הקבוצה הוקמה בהתאם לתנאים המטילים מגבלות על קבלת החלטות של הנהלת ה-SPE והמאפשרים לקבוצה ליהנות מכל ההטבות המתייחסות לפעילות ולנכסים נטו של ה-SPE.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות המאוחדות ערוכים לתאריכים ולתקופות זיהם. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות המאוחדות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה, למעט הערכת תביעות תלויות בחברה בת ראה סעיף ד(2)(ו)(3) להלן.

ב. מטבע הפעילות

1. הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח שהוא מטבע הפעילות של החברה.

2. עסקאות במטבע חוץ:

עסקאות הנקובות במטבע חוץ נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין ביום המאזן. הפרשי שער נזקפים לדוח רווח והפסד. נכסים והתחייבויות לא כספיים מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד העסקה. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ ומוצגים לפי שווי הוגן מתורגמים למטבע הפעילות בהתאם לשער החליפין במועד שבו נקבע השווי ההוגן.

עסקאות ביטוח משנה לסוגיהן מתורגמות למטבע הפעילות בהתאם להסכמים שנחתמו עם מבטחי המשנה.

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו ובהתאם לתקני IFRS, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים, לרבות הנחות, אומדנים אקטואריים והערכות, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות ועל הגילוי המתייחס בדבר נכסים מותנים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות וכן הסתמכות על הערכות שווי חיצוניות.

האומדנים וההנחות האמורים נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה הם ארעו.

ד. חוזי ביטוח

IFRS 4 הדן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית שלו לגבי חוזי ביטוח וזאת על ידי החרגת מבטח מיישום תקן בינלאומי מספר 8 - מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות (להלן - תקן 8), בעת קביעת המדיניות החשבונאית שלו בקשר לחוזי ביטוח, פרט לחמישה חריגים. תקן 8, קובע, בין היתר את האופן בו תקבע מדיניות חשבונאית בקשר לעסקה או אירוע אשר לגביהם אין הוראות ספציפיות בתקינה הבינלאומית.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

כתוצאה מכך עיקרי המדיניות החשבונאית ושיטות החישוב בקשר לפעילות הביטוחית בביטוח חיים ובביטוח כללי אשר יושמו בדוחות הביניים, הערוכים על בסיס התקינה הבינלאומית, זהים לאלו אשר יושמו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים האחרונים, אשר נערכו על בסיס התקינה הישראלית, פרט למספר שינויים שפורטו בסעיפים 1(ד) ו-1(ה), 2(ג) ו-2(ו) להלן.

תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח וחוזי השקעה מפורטת להלן:

1. ביטוח חיים

(א) הכרה בהכנסות - ראה באור יח' להלן.

(ב) עתודות ביטוח חיים:

עתודות הביטוח מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. העתודות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

העתודה בגין ענף ביטוח בריאות הכלול במגזר ביטוח חיים כוללת, במידת הצורך, הפרשה בגין הפסדים צפויים בשייר (פרמיה בחסר) המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית Premium Deficiency.

עתודות ביטוח חיים ובריאות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית תקופתית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה בחברה.

(ג) עתודת ביטוח חיים בקשר לפוליסות אשר לפי תנאיהן צמודות ביום המאזן הצמדה חצי שנתית והנכסים החופפים לעתודה זו, מותאמים, על בסיס מצטבר, למדד אחיד של החודש הידוע ביום המאזן.

(ד) הנחיות המפקח בדבר עתודות לתשלום קיצבה:

בחוזר שפרסם המפקח בחודש פברואר, 2007, בדבר חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב השיפור בתוחלת החיים המצריך מעקב אחר הלימות העתודות בגין פוליסות ביטוח המאפשרות קבלת קצבה והשלמתן באופן ראוי.

בהתאם לכך, החברה מבצעת השלמה מיידית של העתודה, ככל שנדרש, בגין פוליסות לגביהן הקצבה בתשלום או כאשר המבוטח הגיע לגיל פרישה. לגבי פוליסות אחרות, בהן צפויה רווחיות, מתבצעת השלמת העתודה, תוך הקבלה להכנסות הצפויות, לאורך חיי הפוליסה.

(ה) עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל:

הדוחות הכספיים לפי תקינה ישראלית עד וכולל 31 בדצמבר, 2006, כללו עתודה לסיכונים מיוחדים בביטוח חיים. עתודה זו בוטלה בדוחות לפי תקינה ישראלית בשנת 2007 ונרשמה באותם דוחות כפריט מיוחד בדוח רווח והפסד. עתודה זו אינה עומדת בקנה אחד עם הוראות IFRS 4, ולכן על פי התקינה הבינלאומית הועברה עתודה זו ליתרת העודפים ליום 1 בינואר, 2007.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים (המשך)

(ו) הוצאות רכישה נדחות:

בגין ביטוח חיים -

הוצאות הרכישה הנדחות של פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) הנמכרות החל מיום 1 בינואר, 1999 כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות אחרות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות, לרבות חלק מהוצאות הנהלה וכלליות.

ה-DAC בביטוח חיים מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. בפוליסות שבוטלו או סולקו ה-DAC נמחק במועד הביטול או הסילוק לפי העניין.

הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות ביטוח חיים שהופקו עד ליום 31 בדצמבר, 1998 מחושבות על ידי אקטואר החברה, על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר" לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום בסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. ניכוי הצילמר מופחת בפוליסות מסוג "עדיף" ב-10% לשנה ובפוליסות מסוג "מסורתי" על פני תקופת הפוליסה.

בגין ביטוח בריאות -

הוצאות רכישה נדחות בביטוח בריאות כוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות, הוצאות לבדיקות רפואיות, חיתום, בקשר להפקת פוליסות חדשות. ה-DAC בביטוח בריאות מחושב על פוליסות שנמכרו החל משנת 2005 ומופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-6 שנים. בפוליסות שבוטלו ה-DAC נמחק במועד הביטול.

(ז) תביעות תלויות:

תביעות תלויות בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחי החברה על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.

ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אי כושר עבודה ובביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת עתודות הביטוח.

(ח) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בגין חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים, שינוי בעתודה בגין חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

(ט) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של מבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה קוזז מסעיף "פרמיות שהורווחו".

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

2. ביטוח כללי

- (א) הכרה בהכנסה - ראה באור יח' להלן.
- (ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו ותלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עידכון ההפרשה לתביעות התלויות ועלויות הטיפול הישירות בגינן שנרשמה בשנים קודמות.
- (ג) הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות תלויות:
ההפרשות לתביעות תלויות כוללות הפרשות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות.
- (ד) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:
העתודה לסיכונים שטרם חלפו והתביעות התלויות הכלולים בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקוניהן, הנחיות המפקח ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים.
- ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חושבו על ידי האקטוארים הממונים.
- (ה) עתודה לסיכונים שטרם חלפו, Unexpired Risk Reserve, הכלולה בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכבת כלהלן:
- (1) יתרת פרמיה שטרם הורווחה, Unearned Premium Reserve, שאינה מחושבת בדרך אקטוארית ואינה תלויה בהנחות כשלהן.
עתודה זו כוללת דמי ביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך המאזן.
- (2) בהתאם להנחיות המפקח העתודה כוללת, במידת הצורך בשייר, בענפי רכב רכוש, רכב חובה ומקיף דירות הפרשה בגין הפסד צפוי (פרמיה בחסר) המחושבת, על בסיס הערכה אקטוארית Premium Deficiency.
- (ו) תביעות תלויות:
התביעות התלויות בדוחות הכספיים מחושבות לפי השיטות, כמפורט להלן:
- (1) תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף 2 להלן. התחשיב האקטוארי בוצע על-ידי האקטוארים הממונים.
- (2) בענפים בהם לא נדרשת, על-פי הנחיות המפקח, הערכה אקטוארית (ביטוח מטענים בהובלה, כלי שייט וכלי טיס, ערבות חוק מכו, ערבויות פיננסיות וסיכוני אשראי), נכללו התביעות התלויות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין ומומחי החברה שמטפלים בתביעות. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

(ו) תביעות תלויות: (המשך)

(3) עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי כל העסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להתמשך מספר שנים), כגון ענפי חבויות ורכב חובה, מחושב עודף הכנסות על הוצאות (להלן - העודף) על בסיס תלת שנתי מצטבר, בענף ערבויות חוק המכר על בסיס 5 שנים מצטבר ובענף ערבויות פיננסיות לפי מועד תום הפוליסה. בשומרה, בענפים צד שלישי וחבות מעבידים מחושב העודף על בסיס חמש שנים מצטבר.

העודף מורכב מדמי ביטוח, הוצאות רכישה, תביעות בתוספת תשואה ריאלית בשיעור 3% לשנה, הכל בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום המתייחסת. העודף המצטבר עד למועד שחרורו ממועד שנת תחילת הביטוח בניכוי עתודה לסיכונים שטרם חלפו ובניכוי התביעות התלויות כפי שחושבו כמפורט לעיל (להלן - הצבירה), נכלל בסעיף תביעות תלויות, והגירעון נזקף כהוצאה.

עד ליום 31 בדצמבר, 2006 נזקפו לצבירה, בענפי חבויות, ההכנסות מהשקעות בפועל אך לא פחות מתשואה ראלית מצטברת בשיעור 3% לשנה. בהתאם להוראות חוזר ביטוח 1-1-2008, בעקבות השינוי בכללים הנוגעים להכרה בהכנסות מהשקעות עקב המעבר לכללי התקינה הבינלאומית, נקבע כי ההכנסות מהשקעות שזקפו לצבירה יעמדו על שיעור קבוע של 3% ריאלי לשנה, וזאת ללא תלות בתשואה שהושגה בפועל על ההשקעות. השפעת השינוי ליום 31 בדצמבר, 2007, איננה מהותית.

(4) שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

(ז) הוצאות רכישה נדחות:

הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות בקשר להפקת פוליסות, המתייחס לדמי ביטוח שטרם הורווחו, בשייר עצמי. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקינים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מדמי הביטוח שטרם הורווחו, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

(ח) עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב שליד איגוד חברות הביטוח בישראל (להלן - הפול), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום נכללים לפי חשבונות המתקבלים עד לתאריך המאזן בתוספת הפרשות לפי הענין, והכל בהתאם לשיעור השתתפות החברה לחברת הביטוח המאוחדת בהם.

(ט) בסעיף פרמיות נכללו כל הסכומים ששולמו על-ידי הלווים בקשר עם פוליסות ביטוח נכס המשועבדות לבנקים. הסכומים המשתלמים לסוכנים ולבנקים בשל הוצאות נכללו בסעיף עמלות והוצאות רכישה אחרות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. הפרשה לחובות מסופקים

1. בגין פרמיות לגביה: מחושבת הפרשה כללית בהתאם לגיל החוב, ובנוסף מתבצעות גם הפרשות ספציפיות.
2. בגין הלוואות וחובות אחרים: ההפרשה מחושבת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.
3. בגין חובות מבטחי משנה החברה וחברה מאוחדת מבצעות הפרשות לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות.

בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות ובעתודות הביטוח מתחשבות החברה והחברה המאוחדת, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה, כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי. חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כאשר מבטחי משנה נקלעים לקשיים, הם עשויים להעלות טיעונים שונים הנוגעים להכרה בחוב. במקרים אלו מתחשבות החברה והחברה המאוחדת בעת עריכת הפרשות בנכונות מבטחי המשנה להגיע להסכמי "חתך" Cut off.

1. מכשירים פיננסיים

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במניות ובמכשירי חוב, לקוחות וחיבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים, הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

נכסים פיננסיים נגזרים כוללים מכשירים פיננסיים לצורכי גידור סיכונים מטבע וסיכונים מדד, חוזי אקדמה (Forward) בגין מטבע חוץ ועסקאות החלפה של שיעורי ריבית (IRS) המשמשים כהגנה מפני סיכונים הכרוכים בשיעורי ריבית ותנודות בשערי חליפין של מטבע חוץ.

שווי מזומנים נחשבים השקעות שנזילותן גבוהה, הכוללות פקדונות בתאגידים בנקאיים ובמוסדות כספיים לזמן קצר, שתקופתם המקורית אינה עולה על שלושה חודשים ממועד ההשקעה ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.

מכשיר פיננסי בתחולת IAS 39 מוכר כאשר הקבוצה מקבלת על עצמה את התנאים החוזיים של המכשיר. נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכסים הפיננסיים פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה לאחרים את הנכסים הפיננסיים מבלי להשאיר בידה שליטה בנכס או מעבירה למעשה את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהנכס. רכישות ומכירות של נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה, מוכרות במועד העסקה, משמע, במועד בו התחייבה הקבוצה לקנות או למכור את הנכס. התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות הקבוצה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

2. סווג נכסים פיננסיים

לאחר ההכרה הראשונית, הטיפול החשבונאי בהשקעות בנכסים פיננסיים מבוסס על סיווגם לאחת מארבע הקבוצות שלהלן:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- השקעות המוחזקות לפדיון.
- הלוואות ויתרות חובה.
- נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

2. סווג נכסים פיננסיים (המשך)

(א) נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד כוללים נכסים פיננסיים המוחזקים למסחר ונכסים פיננסיים המיועדים עם ההכרה הראשונית בהם להיות מוצגים בשווי הוגן עם שינויים בו הנזקפים לדוח רווח והפסד.

נכסים פיננסיים מסווגים כמוחזקים למסחר אם הם נרכשו בעיקר למטרת מכירה או רכישה חוזרת בתקופה הקרובה, מהווים חלק מתיק של מכשירים פיננסיים מזהים המנוהלים יחד להשגת רווחים בזמן הקצר, או שהם נגזר שאינו מיועד כמכשיר הגנה. רווחים או הפסדים מהשקעות המוחזקות למסחר נזקפים במועד התהוותם לדוח רווח והפסד.

נגזרים, לרבות נגזרים משובצים שהופרדו, מסווגים כמוחזקים למסחר, למעט כאלה המיועדים לעסקת הגנה. במקרה של מכשיר פיננסי המכיל נגזר משובץ אחד או יותר, המכשיר המשולב בשלמותו יכול להיות מיועד במועד ההכרה הראשונית כנכס פיננסי הנמדד בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

הקבוצה בוחנת את קיומו של נגזר משובץ והצורך בהפרדתו במועד בו היא הופכת להיות לראשונה צד להתקשרות. הערכה מחדש של נגזר משובץ נעשית רק כאשר יש שינוי בהתקשרות המשפיע באופן משמעותי על תזרימי המזומנים מההתקשרות.

(ב) השקעות המוחזקות לפדיון

השקעות המוחזקות לפדיון הינן נכסים פיננסיים שאינם נגזרים בעלי תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה והם בעלי מועדי פדיון קבועים שאותם מתעתדת החברה וביכולתה להחזיק עד לפדיון. לאחר ההכרה הראשונית, השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לפי העלות המופחתת באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית תוך התחשבות בעלויות עסקה. רווחים והפסדים נזקפים לדוח רווח והפסד במועד גריעת ההשקעות או במקרה של הפרשה לירידת ערך כמו גם כתוצאה מההפחתה השיטתית.

(ג) הלוואות ויתרות חובה

הלוואות ויתרות חובה הינן נכסים פיננסיים שאינם נגזרים בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם נסחרים בשוק פעיל. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ויתרות חובה נמדדות לפי העלות המופחתת לפי שיטת הריבית האפקטיבית תוך התחשבות בעלויות עסקה ובניכוי הפרשות לירידת ערך. רווחים והפסדים נזקפים לדוח רווח והפסד כשהלוואות ויתרות החובה נגרעות או אם מוכרת בגין ירידת ערך, כמו גם כתוצאה מההפחתה השיטתית.

(ד) נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים שיועדו כזמינים למכירה או שאינם מסווגים לאחת משלוש הקבוצות שלעיל. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים לפי השווי הוגן. רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן, למעט ריבית, דיבידנדים ובגין הפרשי שער המתייחסים למכשירי חוב כספיים אשר נזקפים לרווח והפסד לסעיף המימון, נזקפים ישירות להון העצמי לקרן הון בגין רווחים שטרם מומשו, בניכוי המס המתייחס. במועד גריעת ההשקעה או במקרה של ירידת ערך, הרווח או ההפסד שהצטבר ושהוכר בעבר בהון העצמי נזקף לדוח רווח והפסד. הכנסות או הוצאות ריבית על ההשקעות מוכרות בדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית. דיבידנדים שהתקבלו בגין השקעות נזקפים לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

3. הלוואות ואשראי נושא ריבית

הלוואות ואשראי נושא ריבית מוכרים לראשונה לפי השווי ההוגן בניכוי עלויות ישירות הניתנות לייחוס לעסקה (כגון עלויות גיוס). לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ואשראי נושא ריבית מוצגים לפי עלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית (הלוקחת בחשבון גם את עלויות העסקה הישירות המיוחסות).

ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים נזקפים לדוח רווח והפסד, בעת גריעת ההתחייבות וכתוצאה מהפחתה שיטתית.

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים

הקבוצה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

(א) נכסים הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

נכסים אלו הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(ב) נכסים שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים (נוסטרו)

(1) נכסים שאינם סחירים

נכסי חוב הכוללים אגרות חוב מיועדות (הסכמי ח"צ), אגרות חוב בלתי סחירות אחרות, תעודות מסחריות, פקדונות בבנקים והלוואות ויתרות חובה לקבל סווגו כהלוואות ויתרות חובה.

מניות שאינן סחירות מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

לגבי נגזרים או נגזרים משובצים - ראה סעיף 3 להלן.

(2) נכסים סחירים

נכסי חוב ומניות סחירים סווגו לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

(3) נגזרים ומכשירים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד החל ממועד המעבר (למעט נגזרים המיועדים כמכשירים מגדרים אפקטיביים).

(4) מכשירים פיננסיים המוחזקים על-ידי חברות בנות שאינן חברות ביטוח

כל הנכסים הפיננסיים של החברות הבנות למעט שומרה יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

5. קביעת השווי הוגן

השווי הוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים נקבע על פי מחירי השוק בתאריך המאזן. בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי הוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה. שיטות אלו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי הוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופקדונות מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים.

6. ירידת ערך נכסים פיננסיים

הקבוצה בוחנת בכל תאריך מאזן אם קיימת ירידת ערך בגין נכס פיננסי או קבוצה של נכסים פיננסיים.

(א) נכסים המוצגים בעלות המופחתת

אם קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין הסכום הפנקסני של הנכס והערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים (שאינם כוללים הפסדי אשראי עתידיים שטרם התהוו), המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי (שיעור הריבית האפקטיבית שחושב בעת ההכרה הראשונית).

הסכום הפנקסני של הנכס מוקטן באמצעות רישום הפרשה. סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד.

(ב) נכסים זמינים למכירה

אם קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך, סכום ההפסד נמדד כהפרש בין העלות (בניכוי תשלום קרן והפחתה) ובין השווי הוגן, בניכוי הפסד לירידת ערך שנזקף בעבר לדוח רווח והפסד. הפסד זה מועבר מההון העצמי לדוח רווח והפסד. ביטול הפסד מירידת ערך בגין מניות אינו נזקף לדוח רווח והפסד. ביטול הפסד מירידת ערך בגין מכשירי חוב נזקף לדוח רווח והפסד אם ניתן ליחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי הוגן של המכשיר לאירוע שהתרחש לאחר שההפסד לירידת ערך נזקף לדוח רווח והפסד.

2. צירופי עסקים ומוניטין

צירופי עסקים מטופלים בשיטת הרכישה בהתאם ל-IFRS 3. בשיטה זו מזהים הנכסים וההתחייבויות של העסק הנרכש בהתאם לשוויים הוגן במועד הרכישה.

ברכישת חברה בוצע יחוס של עלות הרכישה לנכסים והתחייבויות שנרכשו במסגרת צירוף עסקים. שווי הנכסים וההתחייבויות שנרכשו ניתנים להתאמה עד שנים עשר חודשים ממועד הרכישה.

מוניטין הנרכש במסגרת צירוף עסקים, נמדד לראשונה כהפרש בין עלות הרכישה לבין חלק הקבוצה בשווי הוגן נטו של הנכסים המזהים, ההתחייבויות המזוהות וההתחייבויות התלויות של העסק הנרכש. לאחר ההכרה הראשונית נמדד המוניטין לפי עלות בניכוי הפסדים נצברים מירידת ערך. המוניטין אינו מופחת באופן שיטתי. לצורך בחינת קיום ירידת ערך, המוניטין מוקצה לכל אחת מהיחידות מניבות המזומנים של הקבוצה. באשר לבחינת ירידת ערך של מוניטין, ראה סעיף יא' להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הינו נדל"ן (קרקע או מבנה, או שניהם) המוחזק על ידי הבעלים לצורך הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך, או שניהם, ושלא לצורך שימוש בייצור או הספקת סחורות או שירותים או למטרות מנהלתיות, או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

זכויות בנדל"ן המוחזקות על ידי חוכר (הקבוצה) בחכירה תפעולית ממינהל מקרקעי ישראל מסווגות כנדל"ן להשקעה. הקבוצה יישמה לגביהן את מודל השווי ההוגן.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי העלות כולל עלויות רכישה המיוחסות ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, נדל"ן להשקעה נמדד בשווי ההוגן אשר משקף את תנאי השוק במועד המאזן. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה, נזקפים לדוח רווח והפסד במועד התהוותם בסעיף הכנסות מהשקעות, נטו. נדל"ן להשקעה אינו מופחת באופן שיטתי.

העברת נכס מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצעת כאשר יש שינוי בשימוש, כגון הפסקת שימוש בנכס על ידי הבעלים, הסכם שכירות תפעולית עם צד שלישי או השלמת הפיתוח של נדל"ן המיועד לשימוש כנדל"ן להשקעה.

העברת נכס מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע מתבצעת כאשר יש שינוי בשימוש, כגון התחלת שימוש בנכס על ידי הבעלים או התחלת פיתוח עם תכנון למכור את הנכס.

העלות של הנכס המועבר מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע הוא השווי ההוגן במועד המעבר.

ההפרש בין השווי ההוגן לעלות נכס שהועבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מטופל כהערכה מחדש בהתאם ל- IAS 16 ונזקף לקרן הון מהערכה מחדש.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת הקבוצה על הערכת שווי שמבוצעת על ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והנסיון הנדרשים.

ט. רכוש קבוע

פריטי הרכוש הקבוע מוצגים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר, בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

עלות נכסים שהוקמו באופן עצמאי כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר ועלויות מימון וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב באופן שיוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

הפחת מחושב בשיעורים שנתיים שווים על בסיס שיטת הקו הישר לאורך תקופת החיים השימושיים בנכס, כדלקמן:

%	
4	בנייני משרד (למעט מרכיב הקרקע)
15	כלי רכב
6-25	ריהוט וציוד משרדי
25-33	מחשבים וציוד היקפי
	שיפורים במושכר
	לאורך תקופת השכירות כולל תקופת האופציה.

רכיבי פריט רכוש קבוע בעלי עלות משמעותית ביחס לסך העלות של הפריט, מופחתים בנפרד, לפי שיטת הרכיבים. הפחת מחושב לפי שיטת הפחת השווה בשיעורים שנתיים הנחשבים כמספיקים להפחתת הנכסים במשך תקופת השימוש המשוערת בהם.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. רכוש קבוע (המשך)

שיפורים במושכר מופחתים לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות (לרבות תקופת האופציה להארכה שבידי הקבוצה שבכוונתה לממשה) או בהתאם לתקופת החיים המשוערת של הנכסים, לפי הקצר שבהם.

ערך השייר ואורך החיים השימושיים של כל נכס נבחנים לפחות בכל סוף שנה והשינויים מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן-ולחבא. לגבי בחינת ירידת ערך של רכוש קבוע, ראה סעיף יא' להלן.

הקבוצה מכירה בעלות החלפה של חלק מפריט רכוש קבוע כחלק מהערך בספרים של פריט הרכוש הקבוע כאשר העלות התהוותה, צפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לפריט יזרמו אל הקבוצה והעלות של הפריט ניתנת למדידה באופן מהימן. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הפחתת הנכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע. נכס נגרע מהספרים במועד המכירה או כאשר לא צפויות עוד הטבות כלכליות מהשימוש בנכס. רווח או הפסד מגריעת הנכס (המחושב כהפרש בין התמורה נטו מהגריעה והעלות המופחתת בספרים) נכלל בדוח רווח והפסד בתקופה בה נגרע הנכס.

מעבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצע כאשר הבעלים מפנים את הנכס משימוש עצמי, או כאשר מתחיל הסכם שכירות תפעולי חדש, או כאשר מסתיימות עבודות הבנייה.

י. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נכללים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים בלתי מוחשיים מוצגים על-פי עלותם בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. עלויות בגין נכסים בלתי מוחשיים אשר פותחו באופן פנימי, למעט עלויות פיתוח מהוונות, נזקפות לדוח רווח והפסד בעת התהוותן.

על-פי הערכת ההנהלה, לנכסים הבלתי מוחשיים אורך חיים מוגדר. הנכסים מופחתים על פני אורך החיים הכלכליים השימושיים שלהם ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על כך שקיימת ירידת ערך בנכס בלתי מוחשי. תקופת ההפחתה ושיטת ההפחתה בגין נכס בלתי מוחשי עם אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות אחת לשנה. שינוי באורך החיים השימושיים או בדפוס הצריכה הצפוי של ההטבות הכלכליות הצפויות לנבוע מהנכס יטופלו כשינוי תקופת או שיטת ההפחתה, וידווחו כשינוי באומדן חשבונאי. הוצאות ההפחתה בגין נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים שימושיים מוגדר נזקפים לדוח רווח והפסד.

אורך החיים השימושיים של הנכסים הבלתי מוחשיים הוא כדלקמן:

שנים	
10-20	תיקי לקוחות וסוכנים
5	תיקי ביטוח
4-8	תוכנות מחשב
6	שם מסחרי
10	קשרי לקוחות

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך (ראה גם סעיף יא'). אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי מכאן ולהבא, ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך ומופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים הכלכליים השימושיים שלו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

עלויות פיתוח תוכנה:

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולקבוצה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימוש המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הוצאות פיתוח שהונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

תוכנות:

נכסי הקבוצה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים. הפחת בגין התוכנות נזקף לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן תקופת אורך החיים השימושיים בנכס שהינו 4-8 שנים.

יא. ירידת ערך נכסים לא פיננסיים

הקבוצה בוחנת את הצורך בבחינה של ירידת ערך בשווי הפנקסני של נכסים לא פיננסיים (רכוש קבוע ונכסים בלתי מוחשיים) כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהשווי הפנקסני אינו בר-השבה. במקרים בהם השווי הפנקסני של הנכסים הלא פיננסיים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לשווי בר-ההשבה שלהם. השווי בר-ההשבה הוא הגבוה מבין מחיר המכירה, נטו ושווי שימוש. בהערכת שווי השימוש מהוונים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס.

הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד.

הקריטריונים להלן מיושמים בבחינת ירידת ערך של הנכסים הספציפיים הבאים:

1. מוניטין:

החברה בוחנת את המוניטין לצורך ירידת ערך, אחת לשנה ביום 31 בדצמבר, או לעיתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

ירידת ערך נקבעת בגין מוניטין על ידי בחינת סכום בר-ההשבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה מתייחס המוניטין. כאשר סכום בר-השבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) נמוך מהשווי הפנקסני של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה הוקצה המוניטין, מוכר הפסד מירידת ערך. הפסדים מירידת ערך מוניטין אינם מבוטלים.

2. נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר וכן עלויות פיתוח שהונו בתקופת הפיתוח:

הבחינה לירידת ערך נעשית אחת לשנה ביום 31 בדצמבר, או לעתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. הכנסות מהשקעות

הכנסות מהשקעות נזקפות למגזר ביטוח חיים על בסיס מערכת חשבונות נפרדת, ראה סעיף יז' להלן.

הכנסות מהשקעות נזקפות למגזר הביטוח הכללי ולמגזר אחר בהתאמה להשקעות המוחזקות כנגד ההתחייבויות בביטוח כללי וכנגד הון ועודפים של חברות הביטוח המאוחדות שהיו במשך השנה.

יג. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות נזקפות למגזרים השונים על-פי שיטת חלוקה המבוססת על ייחוס ספציפי של הוצאות ישירות והקצאת הוצאות האחרות בעיקר על בסיס יחס התפלגות השכר ושטחי המשרדים.

יד. מסים על ההכנסה

מסים על ההכנסה בדוח רווח והפסד כוללים מסים שוטפים ומסים נדחים. תוצאות המס בגין מסים שוטפים או נדחים נזקפות לדוח רווח והפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים ישירות להון העצמי, במקרים אלה השפעת המס אף היא נזקפת לסעיף המתייחס בהון העצמי.

1. מסים שוטפים

חבות בגין מסים שוטפים נקבעת תוך שימוש בשיעורי המס וחוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה, עד לתאריך המאזן, וכן התאמות נדרשות בקשר לחבות המס לתשלום בגין שנים קודמות.

2. מסים נדחים

מסים נדחים מחושבים בגין הפרשים זמניים בין הסכומים הנכללים בדוחות הכספיים לבין הסכומים המובאים בחשבון לצורכי מס, למעט מספר מצומצם של חריגים.

יתרות המסים הנדחים מחושבות לפי שיעור המס הצפוי לחול כאשר מסים אלה ייזקפו לדוח רווח והפסד או להון העצמי, בהתבסס על חוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה עד לתאריך המאזן. סכום המסים הנדחים בדוח רווח והפסד מבטא את השינויים ביתרות הנ"ל בתקופת הדוח.

בחישוב המסים הנדחים לא מובאים בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות, כל עוד מכירת ההשקעות בחברות מוחזקות אינה צפויה בעתיד הנראה לעין. כמו כן, לא הובאו בחשבון מסים נדחים בגין חלוקת רווחים על ידי חברות מוחזקות כדיבידנדים, מאחר שחלוקת הדיבידנד אינה כרוכה בחבות מס נוספת.

מסים נדחים המיוחסים לפריטים ישירות להון העצמי, נזקפים אף הם לסעיף המתייחס בהון העצמי.

מסים נדחים מקוזזים אם קיימת זכות חוקית בת אכיפה המאפשרת קיזוז נכס מס שוטף כנגד התחייבות מס שוטף והמסים הנדחים מתייחסים לאותה ישות החייבת במס ולאותה רשות מס.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. עסקאות תשלום מבוסס מניות

הסכם העסקה ותוכנית להקצאת מניות למנכ"ל החברה

ביום 27 באוגוסט, 2003 אישרו דירקטוריון החברה ולאחר מכן האסיפה הכללית שלה וכן ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה האם, הסכם העסקה עם מר ארי קלמן, מנכ"ל החברה (להלן - המנכ"ל), ותוכנית להקצאת מניות (להלן - תוכנית ההקצאה).

במסגרת התכנית הקצתה החברה לנאמן עבור המנכ"ל מניות המהוות 4% מהונה המונפק של החברה לאחר ההקצאה. המניות הוקצו ללא תמורה והינן זכאיות לכל דיבידנד או הטבה אחרת, שתחלק החברה ממועד אישור התכנית. מניות אלה אינן ניתנות להעברה, מכירה או שעבוד.

הנאמן יעביר את המניות למנכ"ל בעשר מנות שנתיות שוות, החל מתום שנה ממועד חתימת התוכנית. כמו כן, ממועד הזכאות, תהיה למנכ"ל הזכות להמיר את מניות החברה למניות של החברה האם, המהוות 4% מהונה של החברה האם לאחר ההמרה, כפוף להתאמות. לחברה האם הזכות לחייב את המנכ"ל להמיר את המניות כאמור לעיל.

עלות תוכנית הקצאת המניות למנכ"ל נמדדה לפי השווי ההוגן של המכשירים ההוניים שהוענקו במועד ההענקה.

עלות תוכנית ההקצאה מוכרת ברווח והפסד יחד עם גידול מקביל בהון העצמי על פני התקופה שבה תנאי השירות מתקיימים ומסתיימת במועד שבו המנהל הכללי זכאי לגמול (להלן - תקופת ההבשלה). הוצאה המצטברת המוכרת בגין תוכנית ההקצאה בכל מועד דיווח עד למועד ההבשלה משקפת את מידת חלוף תקופת ההבשלה ואת האומדן הטוב ביותר של החברה לגבי מספר המכשירים ההוניים שיבשילו בסופו של דבר. החיוב או הזיכוי בדוח רווח והפסד משקף את השינוי בהוצאה המצטברת שהוכרה לתחילת ולסוף התקופה המדווחת.

טז. התחייבויות בשל הטבות לעובדים

בקבוצה קיימות מספר תוכניות הטבה לאחר העסקה. התוכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות לחברות ביטוח והן מסווגות כתוכניות הפקדה מוגדרות וכן כתוכניות הטבה מוגדרות.

1. הטבות לעובדים לזמן קצר:

הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, הבראה והפקדות לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד בעבר וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

2. הטבות לאחר פרישה:

הקבוצה מפעילה תוכנית הטבות מוגדרת בגין תשלום פיצויים בהתאם לחוק פיצויי פיטורין. לפי החוק זכאים עובדים לקבל פיצויים עם פיטוריהם או עם פרישתם. הפיצויים מחושבים לפי השכר החודשי האחרון של העובד במועד סיום העסקתו מוכפל במספר שנות עבודתו.

כמו כן, לקבוצה תוכניות להפקדה מוגדרת, בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין שלפיהן הקבוצה משלמת באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתחייבות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הפקדות לתוכנית להפקדה מוגדרת נרשמות כהוצאה בעת ההפקדה לתוכנית במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד ולא נדרשת הפרשה נוספת בספרים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טז. התחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

2. הטבות לאחר פרישה: (המשך)

החברה מפקידה כספים בגין התחייבויותיה לתשלום פיצויים לחלק מעובדיה באופן שוטף בקרנות פנסיה וחברות ביטוח (להלן - נכסי התוכנית).

עלות תשלום הפיצויים נקבעת לפי שיטת שווי אקטוארי צפוי של יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופת היווצרותם.

ההתחייבות בשל הטבות לעובדים המוצגת במאזן מייצגת את הערך הנוכחי של התחייבות ההטבות המוגדרת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית. נכסים הנובעים מחישוב זה מוגבלים לעלות מתן שירותים קודמת בתוספת השווי הנוכחי של כספים זמינים והפחתות בסכומים עתידיים שיופקדו בתוכנית.

3. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך:

המחויבות נטו של הקבוצה בגין הטבות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתוכניות הטבה לאחר העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות, סכום הטבות אלו מהווה לערכו הנוכחי ומנחה ממנו השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב ממשלתיות שהמטבע שלהן ומועד הפרעון שלהן דומים לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישוב נעשה בשיטת יחידת זכאות חזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו.

זי. פרוט הנכסים וההתחייבויות

הנכסים וההתחייבויות של החברה ושל שומרה הנכללים בפירוט הנכסים וההתחייבויות המאוחד משקפים את הדיווח שלהן למפקח הנערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-1981 על תיקונן (להלן - תקנות דרכי השקעה).

על-פי חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984 (להלן: תקנות הפרדת חשבונות) על מבטח להחזיק בנפרד את נכסיו בביטוח חיים ולנהל מערכת חשבונות נפרדת לנכסיו ולהתחייבויותיו שבביטוח חיים.

הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים נכללים בפירוט הנכסים וההתחייבויות בהתבסס על מערכת החשבונות הנפרדת המתנהלת על ידי החברות בהתאם לתקנות הפרדת חשבונות.

לעומת זאת, לא חלה חובה על מבטח להחזיק בנפרד נכסים החופפים להתחייבויותיו בביטוח כללי מאלו החופפים להונו העצמי וליתר התחייבויותיו, ואין הוא חייב לנהל לגביהם מערכות חשבונות נפרדות.

תקנות דרכי השקעה קובעות מגבלות באשר ליחס שבין נכסים מסויימים לבין התחייבויות המבטח (לרבות הונו העצמי) אולם, אין כללים לייחוס נכסי המבטח כנגד התחייבויותיו הביטוחיות בביטוח כללי וכנגד הונו העצמי והתחייבויותיו האחרות, כל עוד השקעותיו הכוללות הינן במסגרת התקנות כאמור.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. הכרה בהכנסות

1. פרמיות:

(א) פרמיות במגזר ביטוח חיים, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן. ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי החברה עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות ברווחים הנובעים מריסק של מבוטח מנוכה מהפרמיות (בעיקר בריסק קבוצתי).

(ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. דמי הביטוח מתייחסים בעיקרם לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

חלק מהפרמיות בענף נסיעות לחו"ל נרשם על בסיס יומי.

דמי הביטוח בענף רכב חובה נרשמים בעת פרעון הפרמיה הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

דמי ביטוח בענף דירות המבוטחות כבטוחה למשכנתא נרשמים כהכנסה בהגיע מועד גבייתן (מדי חודש).

דמי ביטוח מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך המאזן או דמי ביטוח המתייחסים לתקופה העולה על שנה, נרשמים כהכנסות מראש.

דוחות התפוקה החודשיים, בעיקר בענפי רכב רכוש ודירות, כוללים חידושים אוטומטיים של פוליסות שמועד החידוש שלהן הגיע.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פרעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ובניכוי השתתפות המבוטחים ברווחים.

2. דמי ניהול ועמלות:

(א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים דלקמן:

בגין פוליסות שנמכרות החל מ-1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.
בגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה-1 בינואר ועד ה-31 בדצמבר) שנוזקף לפוליסה בניכוי דמי הניהול הקבועים שנגבו מאותה הפוליסה. ניתן לגבות דמי ניהול משתנים רק כאשר התשואה הריאלית חיובית. אם נצברו תשואות ריאליות שליליות בשנים קודמות אזי ניתן לגבות דמי ניהול משתנים רק לאחר החזר התשואה הריאלית השלילית.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. הכרה בהכנסות (המשך)

2. דמי ניהול ועמלות: (המשך)

(א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה: (המשך)

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנגבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה ריאלית שלילית שלא בוצעה בגינה הקטנה של דמי הניהול במהלך שנה שוטפת, תנוכה, לצורך חישוב דמי הניהול המשתנים מתשואה חיובית בשנה העוקבת.

(ב) הכרה בהכנסות של חברות מאוחדות שאינן חברות ביטוח:

הכנסות מניהול קרנות פנסיה נזקפות על בסיס יתרות הנכסים המנוהלים ועל בסיס התקבולים מהעמיתים.

הכנסות מעמלות ביטוח כללי בסוכנויות ביטוח נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מעמלות ביטוח חיים נזקפות על בסיס מועדי הזכאות לתשלום העמלות על פי ההסכמים עם חברות הביטוח, בניכוי הפרשות להחזרי עמלות עקב ביטולים צפויים של פוליסות ביטוח.

3. רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות:

הכנסות ריבית מוכרות על בסיס צבירה תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית.

הכנסות מדיבידנד מהשקעות שאינן מטופלות לפי שיטת השווי המאזני, מוכרות במועד הקובע לזכאות לדיבידנד.

הכנסה מהשקעות כוללת גם רווחים או הפסדים שמומשו בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. רווחים והפסדים ממימוש השקעות מחושבים כהפרש בין תמורת המימוש, נטו לבין העלות המקורית או המופחתת ומוכרים בעת קרות ארוע המכירה.

הכנסות מהשקעות כוללות רווחים או הפסדים משערך נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

יט. רווח (הפסד) למניה

הרווח (הפסד) למניה מחושב לפי מספר המניות הרגילות. ברווח הבסיסי למניה נכללות רק מניות אשר קיימות בפועל במהלך התקופה ומניות רגילות פוטנציאליות נכללות רק בחישוב הרווח המדולל למניה במידה שהשפעתן מדללת את הרווח למניה על ידי כך שהמרתן מקטינה את הרווח למניה או מגדילה את ההפסד למניה מפעילויות נמשכות. חלקה של החברה ברווחי חברות מוחזקות מחושב לפי חלקה ברווח למניה של אותן חברות מוחזקות מוכפל במספר המניות שבידי החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כ. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

1. IFRS 8 - מגזרים תפעוליים

IFRS 8 (להלן - התקן) דן במגזרים תפעוליים ומחליף את IAS 14. התקן יחול על חברות אשר ניירות הערך שלהן רשומים, או נמצאים בתהליך רישום, למסחר בבורסה כלשהי לניירות ערך. התקן ייושם לגבי הדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות לאחר 1 בינואר, 2009. ניתן לאמץ את התקן ביישום מוקדם. הוראות התקן ייושמו למפרע, בדרך של הצגה מחדש, אלא אם המידע הנדרש על-פי הוראותיו אינו זמין ואין זה מעשי לאתרו.

התקן קובע כי ישות תאמץ את "גישת ההנהלה" בדיווח על הביצוע הכספי של המגזרים התפעוליים. המידע המגזרי יהיה המידע שהנהלה משתמשת בו באופן פנימי לצורך הערכת הביצוע המגזרי ולצורך החלטותיה על דרך הקצאת המקורות למגזרים התפעוליים.

כמו כן, יינתן מידע בדבר ההכנסות הנובעות ממוצרי הישות או משירותיה (או מקבוצת מוצרים ושירותים דומים), המדינות מהן נובעות ההכנסות או הנכסים וכן לקוחות עיקריים וזאת מבלי להתחשב באם ההנהלה משתמשת במידע זה לצורך החלטותיה התפעוליות.

להערכת החברה, השפעת התקן החדש על הצגת הבאור המגזרי כיום, אינה צפויה להיות מהותית.

2. IAS 23 (מתוקן) - עלויות אשראי

בהתאם ל-IAS 23 המתוקן, חובה להוון עלויות אשראי אשר מתייחסות ישירות לרכישה והקמה או ייצור של נכס כשיר. נכס כשיר הוא נכס שנדרשת תקופת זמן משמעותית להכנתו לשימוש המיועד או מכירתו והוא כולל נכסים קבועים, נדל"ן להשקעה ומלאי הדורש פרק זמן ממושך כדי להביאו למצב מכירה. האפשרות לזקוף מיידיית עלויות אלה כהוצאה, בוטלה.

התקן המתוקן יחול החל מהדוחות הכספיים לשנה שמתחילה ביום 1 בינואר, 2009. אימוץ מוקדם אפשרי.

להערכת החברה, לתקן המתוקן לא צפויה להיות השפעה מהותית על מצבה הכספי, תוצאות פעולותיה ותזרימי המזומנים שלה.

3. IAS 1 (מתוקן) - הצגת דוחות כספיים

בהתאם לתיקון ל-IAS 1, נדרש להציג גם דוח נוסף, נפרד - "דוח על הכנסה כוללת" ובו יוצגו, מלבד סכום הרווח הנקי הנלקח מדוח רווח והפסד, כל הפריטים אשר נזקפו בתקופת הדיווח ישירות להון העצמי ושאינם נובעים מעסקאות עם בעלי המניות כבעלי מניות (הכנסה כוללת אחרת), כגון התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ, התאמות שווי הוגן לנכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, התאמות לקרן הערכה מחדש של רכוש קבוע וכדומה וכן השפעת המס של פריטים אלה שנזקפה אף היא ישירות להון העצמי, תוך ייחוס מתאים בין החברה לבין זכויות המיעוט. לחילופין, ניתן להציג את פריטי ההכנסה הכוללת האחרת יחד עם פריטי דוח רווח והפסד בדוח אחד שיקרא "דוח על הכנסה כוללת" שיבוא במקום דוח רווח והפסד, תוך ייחוס מתאים בין החברה לבין זכויות המיעוט. רק הפריטים שנזקפו להון העצמי, אשר נובעים מעסקאות עם בעלי המניות כבעלי מניות (כגון הנפקות הון, חלוקת דיבידנד וכדומה) יוצגו בדוח על השינויים בהון העצמי, כמו גם שורת הסיכום שתועבר מהדוח על ההכנסה הכוללת, תוך ייחוס מתאים בין החברה לבין זכויות המיעוט.

כמו כן, קובע התיקון שבמקרים של שינוי מספרי השוואה כתוצאה משינוי במדיניות חשבונאית המיושם למפרע, הצגה מחדש או סיווג מחדש, יש להציג מאזן גם לתחילת התקופה של מספרי השוואה לגביהם בוצע השינוי.

התיקון ל-IAS 1 יחול לגבי הדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2009, תוך הצגה מחדש לגבי מספרי השוואה. אימוץ מוקדם אפשרי.

השפעת התיקון ל-IAS 1 תחייב את החברה במתן הגילוי הנדרש כאמור בדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כ. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

4. IFRS 3 (מתוקן) - צירופי עסקים ו- IAS 27 (מתוקן) - דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים

IFRS 3 המתוקן ו- IAS 27 המתוקן (להלן - התקנים) ייושמו לגבי הדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2010. יישום מוקדם של שני התקנים אפשרי יחדיו החל מהדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2008.

להלן עיקרי השינויים הצפויים לחול בעקבות יישום התקנים:

- כיום קובע IFRS 3 כי מוניטין, בניגוד לשאר הנכסים וההתחייבויות המזוהים של החברה הנרכשת, יימדד כעודף עלות הרכישה על חלק החברה הרוכשת בשווי ההוגן של הנכסים המזוהים, נטו במועד הרכישה. על פי התקנים, ניתן לבחור לגבי כל עסקת צירוף עסקים בנפרד, למדוד את המוניטין על בסיס מלוא שווי ההוגן ולא רק לפי החלק הנרכש.
- תמורה תלויה בצירופי עסקים תימדד בהתאם לשווייה ההוגן כאשר שינויים בשווי ההוגן של התמורה התלויה, שאינם מהווים התאמות בתקופת המדידה לעלות הרכישה, לא יוכרו במקביל כהתאמת המוניטין. בדרך כלל, התמורה התלויה תיחשב נגזר פיננסי בתחולת IAS 39 המוצג בשווי הוגן עם שינויים בו לרווח והפסד.
- עלויות רכישה ישירות המיוחסות לעסקת צירוף העסקים יוכרו ברווח והפסד עם התהוותן, כאשר הדרישה עד כה לזקוף אותן כחלק מתמורת עלות צירוף העסקים, בוטלה.
- עסקה עם המיעוט, בין אם מכירה ובין אם רכישה, תטופל כעסקה במישור ההוגן, ולכן לא תביא להכרה ברווח או הפסד או תשפיע על סכום המוניטין, בהתאמה.
- הפסדי חברה בת, גם אם מביאים לגרעון בהון העצמי של החברה הבת, יוקצו בין החברה האם לבין זכויות המיעוט, גם אם המיעוט אינו ערב או שאין לו מחוייבות חוזית לתמוך בחברה הבת או לבצע השקעה נוספת.
- במועד אובדן השליטה בחברה הבת, יתרת ההחזקה, אם קיימת, תשווערד לשווי הוגן כנגד רווח והפסד מהמימוש ושווי הוגן זה יהווה בסיס לעלותה לצורך טיפול עוקב.
- התקנים ייושמו באופן של מכאן ולהבא וישפיעו על רכישות עתידיות ועסקאות עם המיעוט.

5. IFRS 2 (מתוקן) - תשלום מבוסס מניות

בהתאם ל-IFRS 2 המתוקן (להלן - התקן המתוקן), הגדרת תנאי הבשלה תכלול רק תנאי שירות ותנאי ביצוע, וכן סילוק הענקה הכוללת תנאים שאינם תנאי הבשלה, בין על ידי החברה ובין על ידי הצד שכנגד, יטופלו בדרך של האצת ההבשלה ולא בדרך של חילוט. התקן ייושם למפרע לגבי הדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2009. יישום מוקדם אפשרי.

תנאי הבשלה כוללים תנאי שירות, המחייבים את הצד שכנגד להשלים תקופת שירות מוגדרת, וכן תנאי ביצוע, המחייבים עמידה ביעדי ביצוע מוגדרים. תנאים שאינם בגדר תנאי שירות או ביצוע ייחשבו כתנאים שאינם תנאי הבשלה ולכן יש להביאם בחשבון באומדן השווי ההוגן של המכשיר המוענק.

להערכת החברה, לתקן המתוקן לא צפויה להיות השפעה מהותית על מצבה הכספי, תוצאות פעולותיה ותזרימי המזומנים שלה.

באור 3: - פרטים על שיעורי השינוי שחלו במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין היציג של הדולר של ארה"ב

שער חליפין יציג של הדולר ארה"ב	מדד המחירים לצרכן	
	מדד ידוע	מדד בגין
%	%	%

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום:

(7.6)	0.4	0.1	31 במרס, 2008
(1.7)	(0.4)	(0.2)	31 במרס, 2007
(9.1)	2.8	3.4	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007

באור 4: - מגזרי פעילות

א. החברה פועלת במגזרי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך (כולל ביטוח בריאות) וביטוח כללי.

ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2008 (**)

סה"כ	התאמות וקיצוזים	אחר	ביטוח כללי			רכב חובה	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)	
			סה"כ	אחר	רכב רכוש			
בלתי מבוקר								
אלפי ש"ח								
985,068	(226)	-	531,710	192,487	205,182	134,041	453,584	פרמיות שהורווחו ברוטו
147,410	-	-	98,690	87,068	7,803	3,819	48,720	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
837,658	(226)	-	433,020	105,419	197,379	130,222	404,864	פרמיות שהורווחו בשייר
(406,123)	(217)	(843)	34,304	10,263	5,278	18,763	(439,367)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
69,771	-	-	-	-	-	-	69,771	הכנסות מדמי ניהול
36,498	(2,414)	5,783	22,936	21,104	1,832	-	10,193	הכנסות מעמלות
537,804	(2,857)	4,940	490,260	136,786	204,489	148,985	45,461	סך הכל הכנסות
423,485	-	-	472,759	189,359	148,902	134,498	(49,274)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(162,381)	-	-	(135,978)	(119,776)	(15,961)	(241)	(26,403)	בניכוי - חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
261,104	-	-	336,781	69,583	132,941	134,257	(75,677)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
158,527	(2,414)	972	91,765	41,657	44,775	5,333	68,204	עמלות והוצאות רכישה אחרות
131,259	(443)	5,500	47,938	18,006	18,012	11,920	78,264	הוצאות הנהלה וכלליות
4,223	-	-	1,773	1,773	-	-	2,450	הוצאות אחרות
16,461	-	14,374	967	677	290	-	1,120	הוצאות מימון
571,574	(2,857)	20,846	479,224	131,696	196,018	151,510	74,361	סך הכל הוצאות
(33,770)	-	(15,906)	11,036	5,090	8,471	(2,525)	(28,900)	רווח (הפסד) לפני מס

(*) נתונים נוספים לגבי תחום הפנסיה הכלול בתחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח - ראה בתת סעיף ב' להלן.
 (***) כולל את תוצאות הפעולות של שומרה חברה לביטוח בע"מ - ראה באור 1(א).

באור 4: - מגזרי פעילות (המשך)

ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007								
סה"כ	התאמות וקיצוזים	אחר	ביטוח כללי			רכב חובה	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)	
			סה"כ	אחר	רכב רכוש			
בלתי מבוקר								
אלפי ש"ח								
846,475	(825)	-	413,266	175,616	147,128	90,522	434,034	פרמיות שהורווחו ברוטו
115,080	-	-	67,258	57,042	7,978	2,238	47,822	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
731,395	(825)	-	346,008	118,574	139,150	88,284	386,212	פרמיות שהורווחו בשייר
286,447	-	8,353	36,874	11,417	5,075	20,382	241,220	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
97,280	-	-	-	-	-	-	97,280	הכנסות מדמי ניהול
25,994	-	-	15,047	13,533	1,514	-	10,947	הכנסות מעמלות
1,141,116	(825)	8,353	397,929	143,524	145,739	108,666	735,659	סך הכל הכנסות
831,660	-	-	269,264	93,136	111,208	64,920	562,396	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(88,666)	-	-	(54,196)	(40,631)	(12,535)	(1,030)	(34,470)	בניכוי - חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
742,994	-	-	215,068	52,505	98,673	63,890	527,926	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
137,564	-	-	78,909	44,721	30,658	3,530	58,655	עמלות והוצאות רכישה אחרות
105,984	(825)	845	34,521	14,177	12,882	7,462	71,443	הוצאות הנהלה וכלליות
2,450	-	-	-	-	-	-	2,450	הוצאות אחרות
6,686	-	3,756	507	380	127	-	2,423	הוצאות מימון
995,678	(825)	4,601	329,005	111,783	142,340	74,882	662,897	סך הכל הוצאות
145,438	-	3,752	68,924	31,741	3,399	33,784	72,762	רווח לפני מס

(*) נתונים נוספים לגבי תחום הפנסיה הכלול בתחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ראה בתת סעיף ב' להלן.

באור 4: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007								
סה"כ	התאמות וקיצוזים	אחר	ביטוח כללי			רכב חובה	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)	
			סה"כ	אחר	רכב רכוש			
מבוקר								
אלפי ש"ח								
3,450,465	(926)	-	1,691,894	713,197	610,990	367,707	1,759,497	פרמיות שהורווחו ברוטו
508,278	-	-	323,424	265,598	48,423	9,403	184,854	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,942,187	(926)	-	1,368,470	447,599	562,567	358,304	1,574,643	פרמיות שהורווחו בשייר
924,073	(108)	8,408	164,348	52,103	25,965	86,280	751,425	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
286,638	-	-	-	-	-	-	286,638	הכנסות מדמי ניהול
77,709	-	-	43,312	40,336	2,976	-	34,397	הכנסות מעמלות
4,230,607	(1,034)	8,408	1,576,130	540,038	591,508	444,584	2,647,103	סך הכל הכנסות
3,174,140	-	-	1,174,895	435,829	447,639	291,427	1,999,245	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(352,835)	-	-	(222,459)	(178,612)	(44,760)	913	(130,376)	בניכוי - חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
2,821,305	-	-	952,436	257,217	402,879	292,340	1,868,869	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
537,115	-	-	285,225	152,866	116,527	15,832	251,890	עמלות והוצאות רכישה אחרות
440,460	(926)	11,499	145,227	57,001	55,318	32,908	284,660	הוצאות הנהלה וכלליות
9,800	-	-	-	-	-	-	9,800	הוצאות אחרות
60,441	(108)	55,333	2,005	1,578	427	-	3,211	הוצאות מימון
3,869,121	(1,034)	66,832	1,384,893	468,662	575,151	341,080	2,418,430	סך הכל הוצאות
361,486	-	(58,424)	191,237	71,376	16,357	103,504	228,673	רווח (הפסד) לפני מס

(*) נתונים נוספים לגבי תחום הפנסיה הכלול בתחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ראה בתת סעיף ב' להלן.

באור 4: - מגזרי פעילות (המשך)

(ב) נתונים נוספים לגבי תחום הפנסיה הכלול בתחום פעילות ביטוח חיים וחכונן לטווח ארוך:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
	2007	2008
פנסיה	פנסיה	פנסיה
מבוקר	בלתי מבוקר	אלפי ש"ח
188,553	47,245	54,022
13,554	3,289	2,615
(10,621)	(7,414)	(9,918)
(95,215)	(21,429)	(23,990)
(9,800)	(2,450)	(2,450)
86,471	19,241	20,279

הכנסות מדמי ניהול
הכנסות מהשקעות
הוצאות שיווק
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות אחרות

סה"כ רווח לפני מסים

באור 5: - הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח

הודעה על פי תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקוניהן (להלן - תקנות ההון):

שומרה	החברה
ליום 31 בדצמבר 2007	ליום 31 בדצמבר 2007
אלפי ש"ח	
71,007	1,851,838
73,545	2,110,057
2,538	258,219
(2,135)	-
403	258,219

הון עצמי מינימלי:

הסכום הנדרש על פי התקנות (1)
הסכום המחושב על פי התקנות (2) (3)

בניכוי השקעה בסיני סוכנות לביטוח ובסיני מורשי חיתום
עודף (4)

הון ראשוני:

הסכום המינימלי הנדרש על פי התקנות
הסכום המחושב על פי התקנות (3)

בניכוי השקעה בסיני סוכנות לביטוח ובסיני מורשי חיתום
עודף

(1) הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:

-	560,034
-	556,837
-	152,171
-	142,483
-	195,510
-	1,607,035

הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואישפוז
והוצאות רכישת תיקי ביטוח
חברה מאוחדת - מבטחים פנסיה
חברה מאוחדת - שומרה
בגין סיכונים מיוחדים בביטוח חיים
נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (בעיקר הלוואות ומקדמות
לסוכנים)

(2) כולל כתבי התחייבות נדחים, בחברה בסך 582,299 אלפי ש"ח ובשומרה בסך 5,019 אלפי ש"ח.

(3) סכום ההון ליום 31 בדצמבר 2007, המחושב על פי התקנות, מבוסס על הדוחות הכספיים שפרסמה החברה לפי התקינה הישראלית.

באור 5: - הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח (המשך)

הודעה על פי תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקוניהן (להלן - תקנות ההון): (המשך)

(4) (א) בחוזר ביטוח 1-1-2008, מיום 12 במרס 2008, נקבע כי חברת ביטוח לא תחלק את עודפי ההון (נטו) הנובעים מהמעבר לתקינה הבינלאומית המחושבים ליום 31 בדצמבר, 2007, עד לבחינת השפעת המעבר לדיווח לפי תקינה בינלאומית על ידי המפקח וקביעת כללים מנחים על ידו. בחוזר מיום 6 במאי, 2008 נקבע כי חברת ביטוח לא תחלק דיבידנדים בסכום העולה על מחצית הרווחים מפעילות רגילה מתחילת שנת 2008, אלא באישורו המוקדם של המפקח.

(ב) חלוקת דיבידנד מעודפי הון כפופה לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות ההשקעה.

(ג) בחודשים אוקטובר 2007 ואפריל 2008 פורסמו טיוטות תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח)(תיקון), התשס"ח-2007.

במסגרת הטייטא מוצע להוסיף לדרישות ההון הקיימות דרישות הון בגין קטגוריות אלו:

- (1) נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה.
- (2) סיכוני קטסטרופה בעסקי ביטוח כללי.
- (3) סיכוני אשראי כשיעור מהנכסים לפי מידת הסיכון המאפיינת את הנכסים השונים.
- (4) סיכונים תפעוליים.
- (5) סיכונים בגין התחייבות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים.

דרישות ההון החדשות צפויות להגדיל באופן משמעותי את ההון העצמי המינימלי הנדרש, אולם לא ניתן להעריך את השפעתן עד לגיבוש הסופי של התקנות. הגדלת ההון תבצע עד סוף שנת 2010 בשלושה חלקים שנתיים שווים.

(ד) היתר שליטה לבעלי השליטה בגופים המוסדיים:

בהיתר שנתן המפקח לבעל השליטה בחברה ובחברות המאוחדות, אשר נכנס לתוקף ביום 16 בדצמבר, 2007, התחייבה החברה האם - מנורה מבטחים החזקות בע"מ, בהיותה בעלת השליטה, במישרין או בעקיפין, בחברה, במבטחים פנסיה, בשומרה ובמנורה מבטחים גמל (להלן - הגופים המוסדיים), להשלים בכל עת את ההון העצמי של הגופים המוסדיים עד לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומו.

תקרת ההתחייבות כאמור לעיל, לא תעלה על הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 846 מיליוני ש"ח לעניין החברה, ועל הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 32 מיליוני ש"ח לעניין שומרה (הסכומים צמודים למדד שפורסם בחודש יולי 2007).

ההתחייבות תמומש רק כאשר ההון העצמי של הגופים המוסדיים יהיה שלילי, ובגובה סכום ההון השלילי, ובלבד שסכום ההשלמה לא יעלה על תקרת ההתחייבות כאמור. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה האם שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים בכפוף לאמור להלן.

ההתחייבות כאמור לעיל, תפוג מאליה במועד המוקדם בו יתקיימו אחד משני התנאים המפורטים להלן:

1. להונה העצמי של החברה יוזרמו 300 מיליוני ש"ח נוספים ממקורות חיצוניים ובנוסף, לא יפחת ההון העצמי הקיים בחברה מ-120% מההון העצמי הנדרש מהחברה לפי תקנות ההון.
2. החברה ושומרה יעמידו את מלוא ההון העצמי הנדרש לפי טיוטת תקנות ההון החדשות כפי שיאשרו (ראה סעיף ג' לעיל).

מובהר כי במועד בו יתוקנו תקנות ההון, לא יחול עוד האמור בסעיף 1. לעיל. במידה ותקנות ההון לא יתוקנו עד ליום 31 בדצמבר, 2008, החברה תהיה רשאית לפנות בבקשה להסרת הדרישות כאמור.

באור 6: - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

התנודתיות הגבוהה בשוק ההון שהחלה במהלך שנת 2007 נמשכה גם בתקופת הדוח וקיבלה ביטוי בדרך של ירידת שוקי המניות בארץ ובעולם ובהמשך מגמת החלשות של הדולר מול השקל. לתופעות כאמור השפעה שלילית על פעילות הנוסטרו (הון עצמי, ביטוח כללי וביטוח חיים מבטיח תשואה) וכן על פעילות פוליסות משתתפות ברווחים. בתקופת הדוח הושגה, במסגרת פוליסות משתתפות ברווחי השקעה, תשואה מצטברת שלילית בסך 5.81% וכתוצאה מכך החברה לא גבתה דמי ניהול משתנים בגין נכסי פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שהונפקו עד שנת 2003. כל עוד לא תושג תשואה מצטברת חיובית, החברה לא תהא זכאית לגבות דמי ניהול משתנים העומדים נכון לתאריך הדוח על סך של כ- 65 מיליון ש"ח וכ- 48 מיליון ש"ח נכון ל- 30 באפריל, 2008.

באור 7: - התחייבויות תלויות

א. תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות

הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 1-9 להלן, אשר בהן, להערכת הנהלת החברה וכן הנהלת שומרה (לעניין תובענה 9 בלבד) המתבססת בין היתר, על חוות דעת משפטית שקיבלו, יותר סביר ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ושומרה תתקבלנה והבקשות לאישור התובענות כייצוגיות תדחנה, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן יותר סביר כי טענות ההגנה של החברה ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי החברה.

להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי החברה. ההפרשות שכללה החברה הינן בסכומים לא מהותיים.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 10-15 להלן, אשר הוגשו בתקופת הדוח ולאחריה, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי אישורן, ולפיכך לא נכללה בדוחות הפרשה בגין תובענות אלו.

1. ביום 21 בספטמבר, 2004 הוגשה כנגד החברה וסוכנות ביטוח הפועלת עימה תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק הפיקוח. לטענת התובע הטענה החברה, כמו גם סוכנות הביטוח, את מבוטחיה בביטוח כלי שיט, בכך שהנפיקה פוליסות לביטוח כלי שיט בלא שהיה בידיה רשיון מבטח בענף זה. במסגרת התביעה, מבקש התובע להשיב את הפרמיות ששולמו לחברה על ידו ועל-ידי מבוטחים אחרים כאמור, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית של התובע עומד על סך של 330 דולר. סכום התובענה הייצוגית לא כומת על-ידי התובע, והוא מבקש לכמתו לאחר קבלת פרטים מהחברה.

ביום 5 בינואר, 2005 הגישה החברה את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית וביום 3 במרץ, 2005 הגיש התובע תשובה לתגובת החברה. ביום 12 באפריל, 2005 הגישו החברה וסוכנות הביטוח בקשה למחיקת סעיפים מתשובת התובע. עד למועד זה לא ניתנה החלטה בבקשה זו. ביום 13 בדצמבר, 2007 הגיש התובע בקשה לצרוף מבקש ייצוגי בנוסף לו. החברה הגישה תגובתה לבקשה זו ביום 3 בפברואר, 2008, במסגרתה התבקש בית המשפט לדחות את בקשת הצירוף. ביום 1 באפריל 2008 אישר בית המשפט הסדר דיוני בין הצדדים לפיו התובע הייצוגי יוחלף, המחלוקת בין הצדדים תצטמצם לשאלות משפטיות בלבד והצדדים יגישו סיכומיהם בכתב.

2. ביום 18 באוקטובר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות). התביעה והבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית הוגשו מכוח חוק הפיקוח וחוק הגנת הצרכן התשנ"ה-1995. לטענת התובעים הטעו הנתבעות את התובעים ומבוטחים נוספים בביטוח בריאות אשר הינם חיילים בשירות צבאי, בכך שלא הביאו לידיעתם כי החל ממועד גיוסם היקף הכיסוי הביטוחי הינו זניח, מכיוון שהשימוש בכיסוי הביטוחי על-ידי חייל, מותנה בהסכמה מוקדמת של הצבא וכן בשל העובדה שקבלת טיפול מגורם אזרחי תשלול את אחריות הצבא לפציעת החייל. במסגרת התביעה, מבקשים התובעים להשיב את הפרמיות ששולמו לנתבעות על ידם ועל-ידי מבוטחים נוספים כאמור בתקופת היותם חיילים, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית כנגד כל הנתבעות עומד על סך של 4,883 ש"ח. סכום התביעה הייצוגית לא כומת על ידי התובעים והם מבקשים לכמתו לאחר קבלת פרטים מהנתבעות. עם זאת, מציינים התובעים כי הם מעריכים את סכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות בסדר גודל של כ- 70 מיליון ש"ח. ביום 10 באפריל, 2005 הגישה החברה את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

2. (המשך)

ביום 2 ביולי, 2005 הגישו התובעים את תשובתם לתגובה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 21 ביוני, 2006 איפשר בית המשפט ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בנדון. בקדם משפט אשר התקיים ביום 22 בינואר, 2007 הסכימו הצדדים לוותר על חקירות בתיק ולהגיש את סיכומיהם. ביום 3 ביולי, 2007, בטרם הגישה החברה סיכומים מטעמה, הגישו התובעים בקשה להוספת ראיה. החברה הגישה את תגובתה ביום 7 באוקטובר, 2007. ביום 23 באוקטובר, 2007 התיר בית המשפט הוספת הראיות והורה על הגשת הסיכומים על ידי התובעים תוך 60 ימים. הצדדים הגישו את סיכומיהם לבית המשפט והתובעים אף הגישו את סיכומי התשובה.

3. ביום 19 בדצמבר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה כנגד החברה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התביעה הינה טענה של הטעיה צרכנית במכירת הרחבות לפוליסת דירה ללא בקשת המבוטח ו/או הסכמתו.

הסעד העיקרי המבוקש בתובענה הינו להשיב לתובעים את דמי הביטוח שנגבו בגין ההרחבות כאמור במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. החברה הגישה תשובה לבקשה. התובע הגיש בקשה לתיקון הבקשה והתביעה. בקשה זו לתיקון התביעה והבקשה התקבלו ועל כך הגישה החברה ערעור שנדחה. בהתאם, הגיש התובע בקשה מתוקנת והחברה הגישה את תגובתה לבקשה המתוקנת. ביום 22 בנובמבר, 2007 התקיים דיון ראשוני בתיק. דיונים נוספים נקבעו למחצית שנת 2008.

4. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה כנגד החברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסות ביטוח חיים המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית (להלן - נספח נכות תאונתית). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי החברה מסייגת את חבותה בכל הקשור לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, וזאת דרך חישוב תגמולי הביטוח שלא בהתאם להוראות הנספח, ולפיכך מפרה החברה את חובת הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה לאחר קרות האירוע הביטוחי בנוגע להיקף הכיסוי הביטוחי ובניגוד להוראות החוק האמור.

הסעד המבוקש על ידי התובע הינו תשלום הפער בין סכום הפיצוי המגיע לו לטענתו לפי פרשנותו את הפוליסה ובין סכום הפיצוי ששולם לו בפועל לפי פרשנות החברה את הפוליסה, וזאת לגבי כלל המבוטחים שהיו זכאים לפיצוי על-פי נספח נכות תאונתית והתשלום בוצע בשבע השנים האחרונות. סכום התביעה האישית של התובע הועמד על סך של 17,599 ש"ח, בעוד שלגבי כלל חברי הקבוצה אין בידי התובע נתונים המאפשרים עריכת אומדן של הנזק הכולל. החברה הגישה את תגובתה לבקשה בחודש אפריל, 2006. הדיון בבקשה הועבר לבית המשפט במחוז מרכז. ביום 1 במאי, 2008 הוגשה עמדת היועץ המשפטי לתיק והצדדים ממתינים להחלטת בימת המשפט בקשר עם חקירת המצהירים והגשת סיכומים. התלונה בעניין העולה בתובענה שהגיש המבקש למפקח נמצאה מוצדקת, בהחלטת סגנית המפקח מיום 17 במאי, 2006 (להלן - ההכרעה). על-פי ההכרעה, על החברה לחשב ממועד ההכרעה ואילך, את תגמולי הביטוח על-פי הפוליסה בדרך שנקבעה בהכרעה ולא בדרך בה נהגה החברה לחשב את תגמולי הביטוח. על הכרעה זו הגישה החברה ערעור ביום 30 באוקטובר, 2006. התיק בערעור קבוע לסיכומים בכתב.

5. ביום 3 באפריל, 2006 הוגשה כנגד החברה תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התביעה והבקשה בגבייה, לפי הנטען, של תשלומים בלתי חוקיים, לכאורה, אשר גבתה החברה מציבור מבוטחיה שהתקשרו עימה בפוליסת ביטוח בריאות או פוליסת ביטוח חיים. לטענת התובעים, החברה עושה לעצמה מנהג בעת התקשרותה עם מבוטחיה בפוליסה חדשה וכן בעת ביצוע שינויים ו/או הרחבות בפוליסה קיימת, לחייב את המבוטחים, ובכללם התובעים, בפרמיה למן ה-1 בחודש בו התקשרו עם החברה או הרחיבו את הכיסוי הביטוחי (לפי העניין) וזאת גם באותם מקרים בהם ההתקשרות בוצעה לאחר ה-1 בחודש ולעתים אף בסוף החודש. לטענת התובעים

אין חולק כי בגין כל התקופה שמה-1 בחודש הרלבנטי ועד למועד בו התקשר המבוטח עם החברה, לא ניתן הכיסוי הביטוחי נשוא הפוליסה החדשה או ההרחבה.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

5. (המשך)

לטענת התובעים, במעשיה הנטענים, הטעתה החברה את ציבור לקוחותיה תוך הפרת חובת תום הלב כלפיהם וכי הם והקבוצה אותה הם מבקשים לייצג זכאים להשבה של החלק העודף של הפרמיה שנגבתה מהם שלא כדין. הנזק האישי של התובעים הועמד על ידם על סך של 389 ש"ח.

הצדדים ניהלו מגעים לסיום המחלוקות ביניהם בדרך של פשרה. ביום 16 באוקטובר, 2007 חתמו הצדדים על הסכם פשרה אשר הוגש לבית המשפט בצירוף בקשה לאישורו.

ביום 28 בנובמבר, 2007 התקיים דיון מקדמי, במסגרתו הורה בית המשפט לצדדים למסור לו שמות של מומחים מוצעים בלתי תלויים. ביום 12 בדצמבר, 2007 מינה בית המשפט מומחה אשר בוחן בימים אלה את סבירותו של הסכם הפשרה. התיק נקבע לדיון בחודש יוני 2008.

6. ביום 25 באפריל, 2006 הוגשה כנגד החברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן -

הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. ענינה של התובענה בפוליסת אובדן כושר עבודה (להלן-הפוליסה) של החברה. לטענת התובעים, בפוליסה קבוע תנאי שעניינו "תקופת המתנה" (בת שלושה חודשים), שמשמעותו היא כי תגמולי ביטוח בגין אירוע ביטוחי בתקופת הפוליסה ישולמו רק החל מתום תקופת ההמתנה ובתנאי שהמבוטח עדיין חסר כושר עבודה במועד זה וכל עוד נמשך אי הכושר. לטענת התובעים, החברה (כמו גם חברות ביטוח נוספות הנתבעות בתובענה, להלן ביחד - הנתבעות) גובה דמי ביטוח גם בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח וזאת למרות שלפי תנאי הפוליסה, מבוטחים לא יהיו זכאים לקבלת תגמולי ביטוח לפי הפוליסה במידה ומקרה הביטוח יארע בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח בשל תקופת ההמתנה הנזכרת.

על בסיס האמור טוענים התובעים כי הנתבעות הטעו אותם, פעלו בחוסר תום לב, הפרו חובות שבדין, פעלו ברשלנות, הפרו חובות חקוקות ועשו עושר ולא במשפט וכי התנאי בדבר "תקופת המתנה" הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו, אישור התובענה הייצוגית, מתן צו המחייב את הנתבעות להפסיק ולגבות דמי ביטוח בגין תקופת שלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הפוליסה וכן חיוב הנתבעות להשיב את דמי הביטוח שגבו מחברי הקבוצה בגין התקופה האמורה. לטענת התובעים ובהתבסס על חוות דעת שצורפה לתובענה מטעמם, הנזק הכולל של הקבוצה לשנים 2004 - 1998 מוערך באופן ראשוני בסך של 47.6 מליון ש"ח לכלל הנתבעות ומתוכו (על-פי חוות הדעת) סך של 5.4 מליון ש"ח כנגד החברה. החברה הגישה תשובתה ביום 6 בנובמבר, 2006. התיק נקבע לסיכומים בכתב.

7. ביום 20 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד החברה כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן -

הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. ענינה של התובענה הוא דרישה להחזר מלוא תשלומי 3 פרמיות חודשיות ראשונות ששולמו על ידי מבוטחים חדשים שהצטרפו לביטוח בריאות ו/או "ביטוח ניתוח" (להלן - פוליסות בריאות) של הנתבעות, בגין תקופת אכשרה בת 3 חודשים שתחילתה במועד תחילת תוקפן של פוליסות הביטוח (להלן - תקופת אכשרה). לטענת התובעים, מכיוון שעל פי תנאי פוליסות הבריאות מקרה ביטוח שחל במהלך תקופת האכשרה לא מוכר כמקרה שלגביו חל כיסוי ביטוחי, אזי לכאורה המבוטח משלם דמי ביטוח עבור מוצר ו/או שירות שאיננו מסופק לו משך תקופת האכשרה, ומכאן שגביית דמי הביטוח בתקופה זו הינה שלא כדין. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר מלא של דמי הביטוח ששולמו על ידי מבוטחים בפוליסות הנ"ל במהלך תקופת האכשרה והפסקת גביית דמי ביטוח בגין תקופה אכשרה בעתיד. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח החברה הועמד על סך של 280 ש"ח (משוערך ליום הגשת התביעה) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (לרבות בגין פוליסות שבוטלו בעבר) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 731 מליון ש"ח. החברה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

8. ביום 22 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד החברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא הפחתת תגמולי ביטוח בקרות מקרה ביטוח של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה בביטוח רכב, וזאת, על פי הטענה, שלא כדין ובניגוד להנחיית המפקח לפיה על מבטח לפרט בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח פירוט של המשתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב לצורך חישוב תגמולי הביטוח במקרי ביטוח כאמור וזאת תוך ביצוע הטעיה, הפרת חוזה והתעשרות שלא כדין. הסעד המבוקש בתובענה הינו השבה של ההפרש בין סכום תגמולי הביטוח ללא השפעת המשתנים הנ"ל לבין סכום תגמולי הביטוח שהחברה שילמה בפועל. הנזק האישי לתובע על פי התובענה הועמד על סך של 4,550 ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על ידי התובע בסך של 87 מיליון ש"ח. החברה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

9. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 8 לעיל, הוגשה ביום 22 ביולי, 2007, כנגד שומרה. הנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על ידי התובע בסך של 60 מיליון ש"ח. שומרה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

10. ביום 3 בינואר, 2008, הוגשה כנגד החברה, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר סכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלא כדין בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". על פי הטענה, הגביה ביתר נובעת הן מגביה בשיעור העולה על השיעור המותר, הן בשל גביית מרכיב התת שנתיות בגין חלקים או תשלומים בפוליסה שהתשלום אינו אמור לחול עליהם (כגון בגין חלק החיסכון בפוליסה או בגין תשלום המכונה "גורם פוליסה") וכן בשל גביית המרכיב האמור בפוליסות שאינן פוליסות ביטוח חיים, והכל בניגוד להנחיות המפקח. עילות התביעה העיקריות הנתבעות הן: הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום התת שנתיות שנגבה שלא כדין כמתואר בתובענה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של כל התובעים ביחד הוערך על פי העולה מכתב התביעה בסך כולל של כ- 1,683 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם יוחס לחברה סך נזק כולל של כ- 229 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. החברה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

11. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד החברה, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר הסכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלא כדין בגין מרכיב דמי הניהול בפוליסות ביטוח חיים מסוג "משתתף ברווחים", בניגוד לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב-1981 (להלן - תקנות הפיקוח). על פי הטענה, הגביה שלא כדין הינה בשתי דרכים: (א) גביית דמי ניהול קבועים בשיעור גבוה מהמותר (למעלה משיעור של 0.05% לחודש מהשווי המשווער של תיק ההשקעות) ו- (ב) גביית דמי ניהול משתנים מדי חודש במקום לגבות את דמי הניהול בסוף השנה. עילות התביעה הנתבעות הן: הטעיה ומצג שווא, הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום דמי הניהול העודפים שנגבו על פי הטענה שלא כדין או התשואה שהפסידו כמתואר בתובענה, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח של החברה הועמד על סך של 5.45 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 244 מיליון ש"ח, מתוכם יוחס לחברה סך נזק כולל של כ- 18 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. החברה טרם הגישה תגובתה. ישיבת קדם משפט נקבע בתיק זה ליום 30 בנובמבר, 2008.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

12. ביום 18 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד החברה, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - חברות הביטוח הנוספות, וביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הינה הטענה לפיה הנתבעות אינן משלמות, כביכול, כחלק מתשלום תגמולי ביטוח בביטוחי רכב רכוש וביטוח רכב צד ג' למבוטחים או ניזוקים שהינם "עוסקים" לפי חוק מס ערך מוסף, את רכיב המע"מ בגין עלות תיקוני הרכב, ירידת ערך הרכב ועלות חוות דעת השמאים, אשר בעלות תשלומם נשאו התובעים, וזאת שלא כדין, באופן בו תקבולי הביטוח שולמו, לכאורה, בחסר, מאחר ולטענת התובעים, על פי הדין אין באפשרותם של בעלי הרכבים המסחריים לנכות באופן מלא את תקבולי המע"מ ששילמו. התובעים טוענים (כנגד חברות הביטוח הנוספות בלבד) כי הן אינן כוללות את רכיב המע"מ במסגרת חישוב ירידת ערך הרכב, על אף כי החל מחודש יולי 2005, אוטויות תקנות מס ערך מוסף, על "עוסק" לנכות את רכיב המע"מ לצורכי מס התשומות בגין רכישה או יבוא של "רכב פרטי", אפילו הרכב משמש או נועד לשמש את העושה אך ורק לצרכי עסקו. הנזק האישי לתובע מס' 2, בגין האירוע המיוחס לחברה, מוערך על ידו, כנזכר בתביעה, בסך של 108 ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התובעים אומדים את סכום התביעה כנגד כל הנתבעות, בשם כל הקבוצה אותם הם מבקשים לייצג בסך של 100 מיליוני ש"ח. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל אדם ו/או תאגיד, אשר לא קיבל החזר מע"מ (מלא או חלקי) מהנתבעות במסגרת קבלת תקבולי ביטוח (על תיקונים, חור"ד שמאי וירידת ערך הרכב), אשר התקבלו במשך שבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, ו/או כל אדם ו/או תאגיד, אשר בתחשיב הפיצוי שקיבל מהנתבעות בגין ירידת ערך הרכב לא הובא בחשבון רכיב המע"מ על ערך הרכב במועד הרלבנטי לעריכת התחשיב הנ"ל, וזאת החל מיום 10 ביולי, 2005 ואילך. התובעים מציינים, כי בשלב זה אין באפשרותם לדעת את המספר המדויק של יחיד הקבוצה המיוצגת. עילות התביעה הנתבעות הן: הטעיה והפרת חובת גילוי על פי הוראות חוק הגנת הצרכן, הפרת חובה חקוקה לרבות חוק חוזה ביטוח, התנהגות שלא בתום לב ושלא בדרך מקובלת בניגוד לחוק החוזים (חלק כללי) ועשיית עושר ולא במשפט. הסעדים המבוקשים על ידי התובעים הינם: מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על הנתבעות להביא בחשבון את רכיב המע"מ בכלל החישוב לירידת ערך הרכב, מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על כל אחת מהנתבעות לשלם במסגרת תקבולי הביטוח, בגין תיקון הרכב, שמאות וירידת ערך הרכב, את אותו חלק המע"מ אשר על פי הדין לא ניתן לנכותו באמצעות מס תשומות; להורות לכל אחת מהנתבעות לשלם ליחיד הקבוצה המיוצגת (ובכללם לתובעים) את המע"מ על תקבולי הביטוח בגין תיקונים לרכב, בדיקת ודו"ח שמאי (וירידת ערך הרכב מיום 10 ביולי, 2005 ואילך), בשיעור אותו חלק המע"מ שאינו ניתן לניכוי במס תשומות על פי הדין, וזאת לשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור, בתוספת ריבית מיוחדת לפי סעיף 28(א) לחוק חוזה ביטוח, או הפרשי הצמדה וריבית כדין, וכן לפסוק שכר טרחה ראוי לעורכי הדין המייצגים וגמול הולם לתובעים, במעמדם כתובעים ייצוגיים. החברה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

13. ביום 20 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד החברה, וכנגד שומרה, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות, וכנגד תאגיד נוסף שאיננו מבטח (להלן ביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה, הינה, לפי הטענה, בהטעיה, באי גילוי ובהתעשרות שלא כדין של הנתבעות באמצעות גביית דמי ביטוח בפוליסת ביטוח מקיף לרכב, בגין כיסוי ביטוחי נוסף [ריידר] מפני גניבה ו/או החלפה של מערכת שמע לרכב בדגמי רכבים בהם מורכבת מערכת שמע אינטגרלית מקורית (להלן - מערכת שמע אינטגרלית). לטענת התובעים, מדובר בגביית שווא, שכן בפועל, הנתבעות לא נדרשות לממש הכיסוי ו/או שהן נדרשות לממשו בהיקף כה זניח, עד כי לא ראוי לחייב בגינו בדמי ביטוח בסכום כלשהו או בסכום השווה לזה הנגבה על ידן בפועל. כמו כן, טוענים התובעים כי הנתבעות לא יידעו ו/או גילו למבוטחיהן כי ניתן להסיר מפוליסת הביטוח את הכיסוי הביטוחי של מערכת השמע האינטגרלית. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבטח אשר רכש פוליסת ביטוח מקיף ו/או מנוי לכיסוי ביטוחי של חבילה ספציפית מאת הנתבעות, ואשר שילם בשבע השנים האחרונות, במסגרת פוליסת ביטוח מקיף לרכב, דמי ביטוח ו/או דמי מנוי עבור כיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות (המשך)

13. (המשך)

התובעים מעמידים את הנזק האישי לכל אחד מחברי הקבוצה על סך של כ- 50 ש"ח, בממוצע. התובעים טרם אמדו את הנזק לקבוצה, אך מעריכים כי מדובר בעשרות רבות של מיליוני ש"ח. עילות התביעה הינן מכוח חוק החוזים (חלק כללי), חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), חוק הגנת הצרכן, חוק המכר, פקודת הנזיקין (נוסח חדש), וחוק עשיית עושר ולא במשפט. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובעים הינם ביטול ההוראה בפוליסה הנוגעת לכיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית ברכב, מתן צו עשה כנגד הנתבעות שיורה על החזר דמי הביטוח בגין כיסוי למערכת שמע אינטגרלית, או לכל הפחות החלק היחסי מדמי הביטוח כאמור (המשקלל את שיעור הסיכון בפועל), שנגבו על ידי הנתבעות, על פי הטענה, שלא כדן וכן בקשה להמצאת מסמכים לצורך בירור וכימות הנזק הנתבע וזיהוי מדויק של הקבוצה. החברה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

14. ביום 23 במרס, 2008 הוגשה כנגד החברה (להלן - הנתבעת), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של סעיף 28(א) לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א - 1981 ותקנה 27(ז) לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו - 1986, המורות כי מקום בו מוגשת תביעה לתגמולי ביטוח, והכספים משולמים לתובע בחלוף 30 ימים מאת הגשת התביעה, על המבטח להוסיף לתגמולי הביטוח ריבית שנתית בשיעור 4% בעבור התקופה שמחלוף 30 יום ממועד הגשת התביעה ועד למועד התשלום בפועל. לטענת התובע, הנתבעת נמנעת מתשלום תוספת הריבית כאמור ומחתימה את התובעים על כתבי סילוק. בכך, לטענת התובע, מתעשרת הנתבעת שלא כדן. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג כוללת כל אדם אשר, במשך 7 השנים הקודמות להגשת התובענה, קיבל מהנתבעת תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי, בין אם היה מבוטח אצל הנתבעת בביטוח מקיף ובין אם קיבל תגמולי ביטוח כצד ג' (נפגע), מקום בו שולמו לאותו אדם תגמולי הביטוח בחלוף 30 יום ומעלה מיום הגשת התביעה לנתבעת וללא שצורפה לכספי תגמולי הביטוח ריבית שנתית בגובה 4% כמתחייב מהוראות הדין. הנזק האישי לו טוען התובע הינו כ- 14 ש"ח, והוא מעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 19.3 מיליון ש"ח. עילות התביעה הן: הפרת חובות חקוקות מכוח חוק חוזה ביטוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי) וכן עשיית עושר ולא במשפט. החברה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

15. ביום 14 באפריל, 2008 הוגשה כנגד החברה (להלן - הנתבעת) תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפליה לרעה של נשים במסגרת פוליסות המכונות "ביטוחי מנהלים", שהופקו לפני שנת 2001. על פי הטענה, הנתבעת נוהגת לזכות נשים מבוטחות, בהגיען לגיל הפרישה, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בעל נתונים זהים, בנימוק כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, לפי הטענה, הנתבעת גובה מנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהיא גובה מגברים, על אף ששיעורי התמותה של נשים הינם נמוכים בהרבה. בכך, לטענת התובעת, יש משום הפליה אסורה מאחר והנתבעת מבחינה בין המגדרים כאשר ההבחנה פועלת לטובתה. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כלל הנשים אשר רכשו מהנתבעת פוליסות המכונות "ביטוח מנהלים" בהן נערכה הבחנה בין גברים לנשים לעניין תשלום הגמלא אך לא נעשתה הבחנה בין המינים לעניין פרמיית ריסק. התובעת איננה מציינת את הנזק האישי שנגרם לה, לטענתה. התובעת טוענת כי לאור היקף הקבוצה (המוערך על ידה בעשרות אלפי נשים) הנזק שנגרם לכלל חברות הקבוצה מוערך במאות מיליוני ש"ח. עילות התביעה הן: הפליה בניגוד לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים, בכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (להלן: "חוק איסור הפליה"); הפרת הוראות חוק הפיקוח; עשיית עושר ולא במשפט; הפרת חוק הגנת הצרכן וקביעת "תנאי מקפח" בחוזה אחיד כמשמעותו בחוק החוזים האחידים. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובעת הינם כי בית הדין יקבע ו/או יורה כי: א) ההפליה בה נוהגת הנתבעת, לפי הטענה, מנוגדת לדן, וכל הוראה בפוליסה ו/או כל פעולה מכוחה של הפליה זו - בטלות ומבוטלות; ב) בידי התובעת ויתר חברות הקבוצה הזכות לבחור בין החלופות הבאות: 1) להשוות את מקדמי הגמלה למבוטחת אישה לאלה הנוהגים למבוטח גבר באותו גיל, ולהורות כי במקרה של תשלום חד פעמי במקום גמלא יוגדל הסכום החד פעמי למבוטחת אישה בהתאם ליחס שבין מקדם הגמלא למבוטח גבר למקדם הגמלה למבוטחת אישה בגיל הרלבנטי. 2) הפחתה של סכומי הריסק שנגבו מהנתבעת בפוליסה נשוא התובענה ויתר המבוטחות בפוליסה מסוג זה, והעמדתם על סכומי הריסק הראויים למבוטחת אישה, כאשר הסכומים שיופחתו יצורפו לסכומי הצבירה לחיסכון של התובעת. כמו כן, התובעת מבקשת מבית הדין להתיר פיצול סעדים כך שניתן יהיה לתבוע בנפרד את הפיצוי ללא הוכחת נזק כקבוע בחוק איסור הפליה. החברה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

ב. תביעות

1. ביום 4 בספטמבר, 2002 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה (להלן - התביעה) כנגד החברה וכנגד המנהל הכללי שלה על-ידי עורך דין שייצג את החברה בתובענות ביטוחיות שהוגשו כנגדה (להלן - התובע). במסגרת התביעה נכללה, בין היתר, עילת תביעה בגין אובדן שכר טרחה עתידי של התובע, עקב אי העברת תובענות לטיפולו. התביעה לעניין זה, הינה על סך 15 מליוני ש"ח. ביום 17 בינואר, 2008 הגיש התובע כתב תביעה מתוקן (ללא שתיקן את סכום התביעה). לאחרונה הושגה פשרה בתיק זה שנוגעת בעיקרה לעילת התביעה לתשלום שכר ראוי בגין טיפול בתיקים שהתובע התפטר מהמשך הייצוג בהם. בכוונת הצדדים להביא בקרוב את הפשרה הנ"ל לאישור בית משפט ועם אישורה תבוא תביעה זו לידי סיום.

2. בחודש דצמבר 2003, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה (להלן - התביעה) בסך 6.5 מליוני ש"ח כנגד החברה, ממלא מקום המנהל הכללי שלה לשעבר ואחרים על-ידי סוכני ביטוח ואחרים (להלן - התובעים). עניינה של התביעה הוא חדירה שבוצעה לפני מספר שנים, למאגר המידע של החברה על-ידי מתחרים עסקיים של התובעים וטענה, כי בעקבות חדירה זאת, הושג מידע אשר שימש את המתחרים לפגוע בעסקי התובעים. החברה הגישה תביעה שכנגד, בגין חוב של עמלות עודפות ששולמו לתובעים בסך של 4.7 מליוני ש"ח. הסיכוי לגבות מהתובעים סכום זה נראה קלוש. להערכת הנהלת החברה, בהסתמך על חוות דעת יועציה המשפטיים, היקף הנזקים הנתבע על-ידי התובעים נראה בשלב זה כמוגזם, ובכל מקרה, תעמוד לחברה זכות קיזוז של חוב העמלות העודפות. לאור האמור לעיל, לא נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים. ביום 8 ביולי, 2007 ועל רקע העובדה כי התובעים בתובענה האמורה לא התייצבו ולא יצרו קשר עם פרקליטם שוחרר הפרקליט מייצוג ובית המשפט הורה על הפסקת התובענה וקבע כי חידוש התובענה יעשה רק אם תוגש בקשה לא יאוחר מ- 24 חודש מיום ההחלטה ובאם לא תוגש תימחק התובענה ללא צורך בהחלטה נוספת. מאידך, התובענה שכנגד תיוותר על כנה. ביום 2 בדצמבר, 2007. ובהמשך להחלטת בית המשפט מיום 8 ביולי, 2007, קבע בית המשפט כי לאור העובדה שהתובעים לא הגישו תצהירים ולא התייצבו במסגרת התובענה שכנגד, זכאית חברה ליטול פסק דין נגד הנתבעים שכנגד (התובעים בתביעה העיקרית).

ג. ערבויות

החברה העמידה ערבויות לטובת עמיתי קופות הגמל "יתר", "פלס" ו"אמיר" (המנוהלות על-ידי מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה קשורה של החברה) להבטחת התחייבות הקופה כלפיהם לשיעור תשואה מובטח. ההיקף של הערבויות מתייחס, נכון להיום, לצבירה בסך כולל של כ-3.8 מיליארד ש"ח. יצוין, כי החשב הכללי במשרד האוצר התחייב כלפי הקופות לקבל את מרבית הפקדונות של כספי העמיתים כאמור בתשואה מובטחת העולה על שיעור התשואה המובטח לעמיתים. בנוסף לאמור, נתנה החברה ערבויות דומות להבטחת קרן ההשקעות של העמיתים במסלול שאינו מבטיח תשואה וזאת לטובת עמיתים שהצטרפו לקופה עד לשנת 1994 ולגבי הפקדוניהם הנומינליים עד לחודש ינואר, 2009.

באור 8: - אירוע מהותי לאחר תאריך המאזן

במהלך חודש מאי, 2008 פרסמה מנורה גיוס הון תשקיף להנפקת עד 200,000,000 ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות (סדרה א'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, של מנורה גיוס הון (להלן - התעודות המוצעות). התעודות המוצעות תונפקנה בדרך של הרחבת סדרה שנרשמה לראשונה בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ, על-פי תשקיף שפרסמה מנורה גיוס הון ביום 3 במאי, 2007 (להלן - סדרה א'), נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.05% (צמודות (קרן וריבית) למדד המחירים לצרכן שפורסם בגין חודש אפריל, 2007 ועומדות לפרעון ב-11 תשלומים שנתיים שווים ביום 1 ביולי בכל אחת מהשנים 2012 עד 2022. הריבית על תעודות ההתחייבות (סדרה א') תשלום בתשלומים שנתיים ביום 1 ביולי של כל שנה קלנדארית החל בשנת 2008 ועד מועד פרעון הסופי ביום 1 ביולי, 2022.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS

כפי שמתואר בבאור 1ב', דוחות כספיים ביניים אלו הינם הדוחות הכספיים הביניים הראשונים של החברה לפי תקני IFRS. החברה אימצה לראשונה את תקני IFRS בשנת 2008 ולפיכך מועד המעבר לדיווח לפי תקני IFRS הינו 1 בינואר, 2007. החברה ערכה מאזן פתיחה למועד המעבר שממנו החל הדיווח לפי תקני IFRS.

לפני אימוץ תקני IFRS, ערכה החברה את דוחותיה הכספיים לפי כללי חשבונאות לחברות ביטוח בישראל. הדוחות הכספיים הביניים האחרונים של החברה לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל נערכו ליום 30 בספטמבר, 2007 ולתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. הדוחות הכספיים השנתיים הראשונים לפי תקני IFRS יהיו ליום 31 בדצמבר, 2008 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך.

בהתאם לכך, החברה מציגה את ההתאמות הבאות בין דיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS ליום 1 בינואר, 2007 (מועד המעבר לדיווח לפי IFRS), ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך וליום 31 במרס, 2007 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך.

IFRS 1 בדבר אימוץ לראשונה של תקני IFRS קובע, באופן עקרוני, כי יישום תקני IFRS במאזן הפתיחה למועד המעבר לדיווח על-פי תקני IFRS, ייעשה למפרע (מאז ומעולם).

ההקלות מיישום למפרע של תקני IFRS שאומצו על ידי הקבוצה

IFRS 1 מתיר מספר נושאים לגביהם לא נדרש יישום למפרע עם המעבר לדיווח על-פי תקני IFRS. הקבוצה בחרה לאמץ את ההקלות הבאות:

מוניטין ועודפי עלות

הקבוצה לא יישמה למפרע את תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 3, צירופי עסקים ולפיכך מוניטין ועודפי עלות שנוצרו בצירופי עסקים שהתרחשו לפני 1 בינואר, 2007 לגבי רכישת מבטחים פנסיה לא טופלו בהתאם ל-IFRS 3 אלא הוצגו כפי שטופלו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בישראל.

ייעוד מכשירים פיננסיים

החברה ייעדה ביום 1 בינואר, 2007 נכסים פיננסיים לקבוצת נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד אף על פי שיייעוד כזה נדרש במועד ההכרה הראשוני בנכס (מועד רכישת ההשקעה).

חוזי ביטוח

הקבוצה מיישמת את הוראות המעבר של תקן בינלאומי מס' 4 "חוזי ביטוח".

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

									א. התאמות למאזנים	
31 בדצמבר, 2007			31 במרס, 2007			1 בינואר, 2007				
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS בלתי מבוקר אלפי ש"ח	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	סעיף	
751,981	1,953	750,028	671,331	-	671,331	670,135	-	670,135		נכסים לא מוחשיים
52,946	47,551	5,395	34,301	25,404	8,897	39,626	30,573	9,053	ד'4	נכסי מסים נדחים
774,591	-	774,591	775,669	-	775,669	757,901	-	757,901		הוצאות רכישה נדחות
174,332	-	174,332	152,545	-	152,545	144,356	-	144,356		רכוש קבוע
41,258	-	41,258	23,264	-	23,264	24,298	6,018	18,280	ד'1	נדל"ן להשקעה
769,655	(160)	769,815	713,620	-	713,620	665,198	-	665,198		נכסי ביטוח משנה
691,348	(17,143)	708,491	675,817	(17)	675,834	581,035	(434)	581,469		חייבים ויתרות חובה
8,951,981	-	8,951,981	8,214,641	-	8,214,641	7,690,352	-	7,690,352	ד'7	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
2,104,658	-	2,104,658	1,326,634	22	1,326,612	1,335,996	-	1,335,996	ד'7	השקעות פיננסיות אחרות:
4,597,801	660	4,597,141	4,152,888	4,826	4,148,062	4,104,862	3,810	4,101,052		נכסי חוב סחירים
243,759	-	243,759	239,179	253	238,926	233,255	-	233,255		נכסי חוב שאינם סחירים
96,277	2,192	94,085	41,235	2,931	38,304	34,740	2,225	32,515		מניות אחר
321,259	-	321,259	98,116	-	98,116	258,052	-	258,052		מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
267,497	-	267,497	262,996	-	262,996	58,684	-	58,684		מזומנים ושווי מזומנים
<u>19,839,343</u>	<u>35,053</u>	<u>19,804,290</u>	<u>17,382,236</u>	<u>33,419</u>	<u>17,348,817</u>	<u>16,598,490</u>	<u>42,192</u>	<u>16,556,298</u>		סך-הכל הנכסים
<u>9,557,471</u>	<u>-</u>	<u>9,557,471</u>	<u>8,548,419</u>	<u>-</u>	<u>8,548,419</u>	<u>8,210,448</u>	<u>-</u>	<u>8,210,448</u>		סך-הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

א. התאמות למאזנים									
31 בדצמבר, 2007			31 במרס, 2007			1 בינואר, 2007			סעיף
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS בלתי מבוקר אלפי ש"ח	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	
258,870	-	258,870	258,870	-	258,870	258,870	-	258,870	הון עצמי
141,148	-	141,148	141,148	-	141,148	141,148	-	141,148	הון מניות
48,978	41,944	7,034	64,941	57,907	7,034	58,530	51,496	7,034	פרמיה על מניות
136,000	-	136,000	-	-	-	-	-	-	קרנות הון
946,590	(38,116)	984,706	965,157	(47,589)	1,012,746	875,971	92,369	783,602	שטר הון צמית
1,531,586	3,828	1,527,758	1,430,116	10,318	1,419,798	1,334,519	143,865	1,190,654	עודפים
(4)	(12)	8	(53)	-	(53)	11	-	11	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של החברה
1,531,582	3,816	1,527,766	1,430,063	10,318	1,419,745	1,334,530	143,865	1,190,665	זכויות המיעוט
6,933,514	2,659	6,930,855	6,279,379	(6,845)	6,286,224	6,132,555	(9,403)	6,141,958	סך-הכל הון עצמי
9,257,382	(54,059)	9,311,441	8,282,910	(49,236)	8,332,146	7,822,512	(172,473)	7,994,985	התחייבויות
208,834	17,922	190,912	180,278	20,404	159,874	176,643	20,099	156,544	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
72,582	66,066	6,516	68,428	63,834	4,594	68,873	64,274	4,599	התחייבויות בגין מיסים נדחים
797,628	(1,351)	798,979	738,933	(5,056)	743,989	651,674	(4,170)	655,844	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו זכאים ויתרות זכות
1,037,821	-	1,037,821	402,245	-	402,245	411,703	-	411,703	התחייבויות פיננסיות
18,307,761	31,237	18,276,524	15,952,173	23,101	15,929,072	15,263,960	(101,673)	15,365,633	סך הכל ההתחייבויות
19,839,343	35,053	19,804,290	17,382,236	33,419	17,348,817	16,598,490	42,192	16,556,298	סך הכל ההון וההתחייבויות

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ב. התאמות לדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007			ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2007			סעיף
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקנינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקנינה ישראלית	
מבוקר			בלתי מבוקר			
אלפי ש"ח						
3,450,465	(4,285)	3,454,750	846,475	(1,616)	848,091	פרמיות שהורווחו ברוטו
508,278	-	508,278	115,080	-	115,080	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,942,187	(4,285)	2,946,472	731,395	(1,616)	733,011	פרמיות שהורווחו בשייר
924,073	14,512	909,561	286,447	(6,176)	292,623	רווחים (הפסדים), נטו מהשקעות והכנסות מימון אחרות, נטו
286,638	-	286,638	97,280	-	97,280	הכנסות מדמי ניהול
77,709	-	77,709	25,994	-	25,994	הכנסות מעמלות
4,230,607	10,227	4,220,380	1,141,116	(7,792)	1,148,908	סך הכל הכנסות
3,174,140	128,298	3,045,842	831,660	125,699	705,961	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(352,835)	-	(352,835)	(88,666)	-	(88,666)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
2,821,305	128,298	2,693,007	742,994	125,699	617,295	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
537,115	-	537,115	137,564	-	137,564	עמלות והוצאות רכישה אחרות
440,460	(1,018)	441,478	105,984	(1,368)	107,352	הוצאות הנהלה וכלליות
9,800	-	9,800	2,450	-	2,450	הוצאות אחרות
60,441	-	60,441	6,686	-	6,686	הוצאות מימון
3,869,121	127,280	3,741,841	995,678	124,331	871,347	סך כל ההוצאות
361,486	(117,053)	478,539	145,438	(132,123)	277,561	רווח לפני מסים על ההכנסה
134,175	8,728	125,447	56,316	3,118	53,198	מסים על ההכנסה
227,311	(125,781)	353,092	89,122	(135,241)	224,363	רווח נקי (הפסד)
מיוחס ל:						
227,326	(125,768)	353,094	89,186	(135,241)	224,427	בעלי המניות של החברה
(15)	(13)	(2)	(64)	-	(64)	זכויות המיעוט
227,311	(125,781)	353,092	89,122	(135,241)	224,363	רווח נקי (הפסד)

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ג. הבדלים במבנה הדיווח בין התקינה הישראלית לבין הדוח הנוכחי:

1. מאזן

מבנה הדיווח בתקינה ישראלית היה שונה במרבית הסעיפים. להלן טבלה המציגה את השינויים העיקריים:

(א) בתקינה הישראלית השקעות עבור חוזים תלויי תשואה לא הוצגו בנפרד. בדיווח הנוכחי הוצגו השקעות אלו בנפרד, תוך פיצולן לנדל"ן להשקעה, השקעות פיננסיות ומזומנים ושווי מזומנים.

(ב) ניירות ערך, הלוואות ופקדונות בבנקים הוצגו בעבר בשורות נפרדות. במבנה הדיווח הנוכחי הם מוצגים כדלהלן:

- (1) ניירות ערך המהווים מכשירי חוב פוצלו בין נכסי חוב לא סחירים וסחירים. תעודות סל, כתבי אופציה וקרנות השקעה נכללים בדיווח הנוכחי במסגרת השקעות פיננסיות אחרות.
- (2) הלוואות ופקדונות בבנקים הוצגו בעבר בנפרד. במסגרת הדיווח הנוכחי הם נכללים בקבוצת נכסי חוב לא סחירים.
- (3) מניות מוצגות במסגרת הדיווח הנוכחי בנפרד.

(ג) חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח ובתביעות תלויות, אשר הוצג בעבר בנפרד, נכלל בדיווח הנוכחי בסעיף נכסי ביטוח משנה.

(ד) פרמיות לגביה, חייבים ויתרות חובה וחשבונות אחרים של מבטחי משנה, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף חייבים ויתרות חובה.

(ה) הוצאות רכישת תיקי ביטוח ורכוש אחר, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף נכסים לא מוחשיים.

(ו) עתודות ביטוח ותביעות תלויות בביטוח חיים ובביטוח כללי, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיפים התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה, והתחייבויות בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה.

(ז) כתבי התחייבויות נדחים והתחייבויות לזמן ארוך לתאגידים בנקאיים, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף התחייבויות פיננסיות.

(ח) התחייבויות למבטחי משנה וזכאים ויתרות זכות, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף זכאים ויתרות זכות.

2. דוח רווח והפסד

(א) אוחדה ההצגה של דוח עסקי ביטוח חיים, דוח עסקי ביטוח כללי ודוח רווח והפסד, לדוח רווח והפסד יחיד.

(ב) במסגרת הדיווח הנוכחי מחזור הפרמיה שהתקבלה אינו מוצג, מוצגת רק הפרמיה שהורווחה.

(ג) שינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו, אשר הוצג בעבר בשייר העצמי בשורה נפרדת, קוזז במסגרת הדיווח הנוכחי מהפרמיות ברוטו ופרמיות משנה ונכלל במסגרת סעיפי "פרמיות שהורווחו ברוטו" ו-"פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי המשנה".

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ג. הבדלים במבנה הדיווח בין התקינה הישראלית לבין הדוח הנוכחי:

2. דוח רווח והפסד (המשך)

- ד) עמלה שהתקבלה ממבטחי משנה אשר הוצגה בעבר בנפרד, נכללת במסגרת הדיווח הנוכחי בסעיף הכנסות מעמלות.
- ה) תביעות ששולמו ותלויות, ושינוי בעתודות בטוח חיים אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים במסגרת הדיווח הנוכחי בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.
- ו) דמי עמלה ושינוי בהוצאות רכישה נדחות, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללו במסגרת הדיווח בסעיף עמלות והוצאות רכישה אחרות.
- ז) הוצאות מימון לזמן קצר, אשר קוזזו בעבר מסעיף הכנסות מהשקעות, נכללות במסגרת הדיווח הנוכחי בסעיף הוצאות מימון.
- ח) פעילות של חברות מאוחדות, אשר הוצגה בעבר בשורה אחת לפני מימון ומיסים, מוצגת במסגרת הדיווח הנוכחי לפי הסעיפים המפורטים בדוח רווח והפסד. פעולות הדדיות בין החברה לחברות מאוחדות, שלא קוזזו בעבר מול עסקי ביטוח, מקוזזות במסגרת הדיווח הנוכחי במלואן.

3. דוחות על תזרימי המזומנים ופירוט הנכסים והתחייבויות

דוחות אלו השתנו בהתאם לשינויים בסעיפי המאזן.

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר, 2007 (להלן: מועד המעבר), 31 במרס, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS.

1. נדל"ן להשקעה

על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, הציגה הקבוצה את הנדל"ן להשקעה על פי עלותו המופחתת. בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי IAS 40 החליטה הקבוצה במועד המעבר להציג את הנדל"ן להשקעה על פי השווי ההוגן. לפיכך, במועד המעבר גדלה יתרת הנדל"ן להשקעה בסך 6,018 אלפי ש"ח, כנגד גידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך של 1,301 אלפי ש"ח וגידול ביתרת הרווח בסך 4,717 אלפי ש"ח.

2. עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בהתאם לחוזר המפקח מחדש פברואר 2007, אשר לפיו העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים אינה עומדת בקנה אחד עם הוראות IFRS 4, בוטלה העתודה כאמור ברבעון הראשון של שנת 2007 בדרך של רישום פריט מיוחד בדוח רווח והפסד. על פי תקני ה-IFRS, יש להציג את ביטול העתודה כתיאום ליתרת הפתיחה של העודפים במועד המעבר. לאור האמור לעיל, נכון למועד המעבר קטנה יתרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 16,325 אלפי ש"ח, קטנה יתרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 125,033 אלפי ש"ח כנגד גידול ביתרת הרווח בסך 141,358 אלפי ש"ח. בשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 ובשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 קטנו בדוח רווח והפסד התחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 141,358 אלפי ש"ח.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 31 במרס, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

3. תביעות תלויות בביטוח כללי

(א) הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בביטוח כללי: בהתאם להנחיות המפקח, החל מהדוח הכספי לשנת 2006, נכללו בהפרשות לתביעות תלויות בביטוח כללי, הפרשות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות המתייחסות לפוליסות שהונפקו בגין שנת חיתום 2006 ואילך. עם המעבר לדיווח על פי IFRS, הושלם אומדן ההפרשה גם בגין שנות החיתום שקדמו לשנת חיתום 2006.

(ב) ייחוס הכנסות מהשקעות לצבירה: בהתאם להנחיות המפקח, בעקבות השינוי בכללים הנוגעים להכרה בהכנסות מהשקעות עקב המעבר לכללי התקינה הבינלאומית, על חברות הביטוח לשנות את אופן חישוב ההכנסות מהשקעות אשר מתווספות לעודף ההכנסות על ההוצאות, כך שיעמדו על שיעור קבוע של 3% ריאלי לשנה, וזאת ללא תלות בתשואה שהושגה בפועל על ההשקעות. בהוראות המפקח נקבע כי אין לשנות את יתרות עתודות העודף למועד המעבר.

לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה נכון למועד המעבר גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה בסך 20,494 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 7,185 אלפי ש"ח וקיטון ביתרת הרווח בסך 13,309 אלפי ש"ח. ליום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה בסך 7,204 אלפי ש"ח וגידול בנכסי מסים נדחים בסך 2,526 אלפי ש"ח. בשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 13,290 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 4,659 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה בסך של 18,044 אלפי ש"ח, קיטון בנכסי ביטוח משנה בסך 160 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך של 6,492 אלפי ש"ח וגידול במוניטין שנוצר ברכישת חברה מאוחדת בסך 2,477 אלפי ש"ח. בשנת 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 6,274 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 2,200 אלפי ש"ח.

4. מסים נדחים

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל, מסים נדחים בגין הפרשים לזמן קצר הוצגו כנכסים והתחייבויות שוטפים במסגרת סעיפי חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות. עם המעבר לדיווח לפי תקני IFRS, על פי תקן חשבונאות בינלאומי IAS 12 - "מסים על ההכנסה" יתרות מסים נדחים מוצגות כנכסי מסים נדחים או התחייבויות בגין מסים נדחים ללא הבחנה בין יתרות לזמן קצר ויתרות לזמן ארוך. לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה במועד המעבר קיטון בסעיף חייבים אחרים בסך 434 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 4,170 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 12,841 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 16,577 אלפי ש"ח. ליום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בסעיף חייבים אחרים בסך 17 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 5,056 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 12,409 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 17,448 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007, רשמה הקבוצה קיטון בסעיף חייבים אחרים בסך 17,143 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 1,351 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 31,512 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 15,720 אלפי ש"ח.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 31 במרס, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

5. תשלומים מבוססי מניות

בהתאם להוראות תקן חשבונאות מספר 24 של המוסד לתקינה - "תשלום מבוסס מניות", הכירה הקבוצה, בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בו, בהטבה בגין הענקות לעובדים רק לגבי עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שבוצעו לאחר 15 במרס, 2005 ואשר טרם הבשילו ליום 1 בינואר, 2006.

עם המעבר לדיווח לפי תקני IFRS, הקבוצה מיישמת את הוראות תקן דיווח כספי בינלאומי 2 IFRS - "תשלום מבוסס מניות", הקובע כי גם לגבי הענקות של מכשירים הוניים כאמור שבוצעו לפני 15 במרס, 2005 אך לאחר 7 בנובמבר, 2002 ואשר טרם הבשילו ליום 1 בינואר, 2007, יש לבצע מדידה כספית של ההטבה.

בהתאם, במאזן למועד המעבר הוקטנה יתרת הרווח בסך של כ- 9,265 אלפי ש"ח כנגד הגדלת קרן הון בסך של כ- 18,668 אלפי ש"ח והגדלת נכסי מסים נדחים בסך של כ- 9,403 אלפי ש"ח. ליום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה גידול בקרן הון בסך 19,914 אלפי ש"ח וגידול בנכסי מסים נדחים בסך 10,277 אלפי ש"ח. בשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 רשמה החברה גידול בהוצאות הנהלה וכלליות בסך 591 אלפי ש"ח וקטון בהפרשה למס בסך 219 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בקרן הון בסך 20,299 אלפי ש"ח וגידול בנכסי מסים נדחים בסך 9,547 אלפי ש"ח. בשנת 2007 גדלו הוצאות הנהלה וכלליות בסך 2,363 אלפי ש"ח וקטנה ההפרשה למס בסך 876 אלפי ש"ח.

6. הטבות לעובדים

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל, נמדדת ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד על בסיס מכפלת מספר שנות העבודה במשכורת החודשית האחרונה של העובד לכל תאריך מאזן על פי שיטת "ה-SHUT DOWN METHOD" והיעודות לפיצויים נמדדות בהתאם לערכי הפדיון שלהן לכל תאריך מאזן.

בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 19 - "הטבות עובד", תוכנית הפיצויים של הקבוצה נחשבת כתוכנית הטבה מוגדרת, לכן נדרש להציג את ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד על בסיס אקטוארי. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעור עזיבת עובדים וזאת על בסיס הערכה של עיתוי התשלום.

הסכומים מוצגים על בסיס היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעורי הריבית של אגרות חוב ממשלתיות סחירות, אשר מועד פרעונן קרוב לתקופת ההתחייבויות המתחייבות לפיצויי הפרישה. כמו כן, הנכסים בגין הטבות לעובדים נמדדים לפי שוויים ההוגן.

ככל הידוע לקבוצה הנושא של ריבית ההיוון מצוי בבחינה ויתכן כי תתקבל לבסוף החלטה כי בישראל ריבית ההיוון הנאותה הינה זו המתבססת על אג"ח קונצרני חלף היוון בריבית של אג"ח ממשלתי. במקרה זה, הנתונים הכלולים בבאור לעיל ישתנו, ההתחייבות האקטוארית תקטן והוצאות המימון השוטפות בגין ההתחייבות יגדלו.

בנוסף, יעודות לסיום יחסי עובד-מעביד, המופקדות בחברה, אינן מהוות נכסי תוכנית ומוצגות בקיזוז מעתודות ביטוח חיים.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 31 במרס, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

6. הטבות לעובדים (המשך)

נכון למועד המעבר, רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו בסך 64,274 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 47,440 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 13,572 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 1,144 אלפי ש"ח וקיטון ביתרת הרווח בסך 2,118 אלפי ש"ח. ליום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו בסך 63,834 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 49,236 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 14,049 אלפי ש"ח וגידול בנכסי מסים נדחים בסך 192 אלפי ש"ח. בשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהוצאות הנהלה וכלליות בסך 1,959 אלפי ש"ח, קיטון בפרמיות שהורווחו ברוטו בסך 1,616 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 2,369 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 951 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו בסך 66,066 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 54,059 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 15,385 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת מוניטין שנוצר ברכישת חברה מאוחדת בסך 524 אלפי ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 1,153 אלפי ש"ח וקיטון בזכויות מיעוט בסך 12 אלפי ש"ח. בשנת 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהוצאות הנהלה וכלליות בסך 3,381 אלפי ש"ח, קיטון בפרמיות שהורווחו ברוטו בסך 4,285 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 6,786 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 2,063 אלפי ש"ח.

7. מכשירים פיננסיים

על פי כללי החשבונאות בישראל ניירות ערך סווגו לשתי קטגוריות: "השקעת קבע" המוצגת על פי העלות, או "השקעה שוטפת" המוצגת לפי שווי הוגן, ושינויים בשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה", הטיפול החשבונאי בהשקעות במכשירים פיננסיים מבוסס על סיווגם לאחת מארבע הקבוצות שלהלן:

- (א) נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- (ב) השקעות המוחזקות לפידיון.
- (ג) הלוואות ויתרות חובה.
- (ד) נכסים פיננסיים זמינים למכירה. נכסים אלו נמדדים לפי שווי הוגן והשינוי בערך הנכסים נזקף לקרן הון.

הטיפול בהתחייבויות פיננסיות מבוסס על סיווגם לאחת משתי הקבוצות שלהלן:

- (א) התחייבויות פיננסיות הנמדדות לפי שווי הוגן.
- (ב) התחייבויות פיננסיות הנמדדות לפי עלות מתואמת.

עוד יצויין כי החברה יישמה את ההקלה המפורטת בסעיף 25(ד) לתקן חשבונאות IFRS1 לפיו ניתן לייעד מחדש ניירות ערך סחירים לקבוצת נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ובלבד שהם מקיימים את התנאים האמורים בהוראות המעבר לתקן חשבונאות IFRS4.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 31 במרס, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

7. מכשירים פיננסיים (המשך)

להלן פירוט הסיווגים עליהם החליטה החברה:

(א) נכסים הכלולים בתיקי ההשקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעה סחירים ובלתי סחירים - סווגו כנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. משמעות הבחירה בסיווג זה הינה כי לא חל שינוי במעבר לדיווח על פי כללי ה- IFRS ביחס לדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, זאת לאור העובדה, כי על פי הוראות המפקח, נכסים אלה נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. בנוסף, שיטה זו יוצרת הקבלה (Match) מלאה בין הנכסים להתחייבויות.

(ב) נכסי נוסטרו סחירים ולא סחירים המהווים נגזרים, או הכוללים נגזרים משובצים - סווגו כנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. השינוי ביחס לדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל בא לידי ביטוי במדידת הנכסים שאינם סחירים בקבוצה זו לפי שווי הוגן.

(ג) נכסי נוסטרו לא סחירים הכוללים: אגרות חוב ח"ץ, אגרות חוב אחרות שאינן אגרות חוב להמרה, הלוואות ופקדונות - סווגו כהלוואות ויתרות חובה והוצגו לפי עלות מופחתת.

(ד) נכסי נוסטרו אחרים שאינם נכללים בסעיפים ב' ו-ג' לעיל הכוללים, בין השאר, מניות סחירות ובלתי סחירות ואגרות חוב סחירות - סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה הנמדדים בשווי הוגן הנזקף לקרן הון. משמעות הסיווג לקבוצה זו הינה כי השינויים בשווי הנכסים נזקפים לקרן הון עד למועד מימושם, וזאת בשונה מהדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, בו נזקפים השינויים לרווח והפסד ללא קשר למועד המימוש.

(ה) התחייבויות פיננסיות - הוצגו לפי עלות מתואמת, ללא שינוי ביחס למצב כיום. כל המכשירים הפיננסיים בחברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח הוצגו בשווי הוגן דרך רווח והפסד, ולפיכך למעבר לדיווח על פי כללי ה- IFRS, אין השפעה על התוצאות.

(ו) נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן - המכשירים הפיננסיים הצמודים למדד המחירים לצרכן (להלן - המדד) משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

לאור האמור לעיל רשמה הקבוצה נכון למועד המעבר גידול בנכסי חוב שאינם סחירים בסך 3,810 אלפי ש"ח, גידול בהשקעות פיננסיות אחרות בסך 2,225 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון בסך 32,828 אלפי ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 2,221 אלפי ש"ח וקיטון ביתרת רווח בסך 29,014 אלפי ש"ח. ליום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה גידול בנכסי חוב סחירים בסך 22 אלפי ש"ח, גידול בנכסי חוב שאינם סחירים בסך 4,826 אלפי ש"ח, גידול במניות בסך 253 אלפי ש"ח, גידול בהשקעות פיננסיות אחרות בסך 2,931 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון בסך 37,993 אלפי ש"ח וגיידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 2,956 אלפי ש"ח. בשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרס, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהכנסות מהשקעות בסך 6,176 אלפי ש"ח וקיטון בהפרשה למס בסך 2,273 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בנכסי חוב שאינם סחירים בסך 660 אלפי ש"ח, גידול בהשקעות פיננסיות אחרות בסך 2,192 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון בסך 21,645 אלפי ש"ח וגיידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 1,049 אלפי ש"ח. בשנת 2007 רשמה הקבוצה גידול בהכנסות מהשקעות בסך 14,512 אלפי ש"ח וגיידול בהפרשה למס בסך 5,340 אלפי ש"ח.

דווח

בדבר "הערך הגלום" (Embedded Value)

של

מנורה מבטחים חברה לביטוח בע"מ

[כולל מנורה מבטחים ניהול קרנות הפנסיה בע"מ]

ליום 31.12.2007

(מועד פרסום : 29.05.2008)

תוכן

3	כללי	1
3.....	רקע והיקף הגילוי	1.1
4.....	הבהרה לעניין מידע צופה פני עתיד	1.2
4.....	פרקים עיקריים במסמך	1.3
4.....	הגדרות	1.4
5.....	הערות, הבהרות וסייגים	1.5
5.....	כללי	1.5.1
6.....	השפעות אחרות	1.5.2
6.....	הטיפול בסיכונים	1.5.3
7.....	שיערוך נכסים לפי שווי הוגן	1.5.4
7.....	הסדרי סבסוד ממשלתי לקרנות פנסיה	1.5.5
7.....	1.5.6.. הערך הגלום איננו אמור לייצג את השווי הכלכלי או שווי השוק של החברה או של חברת האם שלה.	1.5.6
8	מתודולוגית חישוב הערך הגלום	2
8.....	כללי	2.1
8.....	טיפול בסיכונים	2.2
9.....	הנחות כלכליות	2.3
9.....	2.3.1 תשואה, ריבית הוון ואינפלציה :	2.3.1
9.....	2.3.2 מיסוי	2.3.2
9.....	2.4 הנחות דמוגרפיות ותפעוליות	2.4
9.....	2.4.1 הנחות דמוגרפיות	2.4.1
10.....	2.4.2 הוצאות הנהלה וכלליות עתידיות	2.4.2
11.....	2.5 שיטת החישוב	2.5
11.....	2.5.1 הון עצמי מותאם (ANW)	2.5.1
11.....	2.5.2 ערך נוכחי של רווחים עתידיים (PVFP)	2.5.2
11.....	2.5.3 עלות הון נדרש (CoC)	2.5.3
11.....	2.5.4 ערך עסקים חדשים (VNB)	2.5.4
12.....	2.6 טיפול באופציות והבטחות פיננסיות	2.6
12.....	2.7 מבחני רגישות	2.7
13.....	2.8 סקירת דוח הערך הגלום	2.8
14	תוצאות	3
14.....	3.1 הערך הגלום נכון ל-31/12/2007	3.1
14.....	3.2 ערך עסקים חדשים של מכירות בשנת 2007	3.2
14.....	3.3 התאמה בין ההון העצמי המותאם לבין ההון העצמי בדוחות הכספיים	3.3
15.....	3.4 ניתוח רגישות בגין עסקים כלולים בהתאם לדרישת החוזר	3.4
16.....	3.5 ניתוחי הרגישות בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה	3.5

1 כללי

1.1 רקע והיקף הגילוי

על-פי חוזר המפקח על הביטוח, מיום 12 באוגוסט 2007 (חוזר ביטוח -1-11-2007) ("החוזר"), חויבו חברות הביטוח לפרסם מידי שנה, יחד עם הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של השנה, מידע בדבר הערך הגלום ("**Embedded Value**" או "**EV**") בפוליסות ביטוח לטווח ארוך (ביטוח חיים וביטוח בריאות) לסוף השנה הקודמת. בהתאם לחוזר, מנורה מבטחים חברה לביטוח בע"מ ("**החברה**"), מפרסמת בזה, את הערך הגלום של עסקי הביטוח לטווח ארוך של החברה ליום 31 בדצמבר 2007.

דיווח זה נערך על פי הכללים והעקרונות שקבע המפקח על הביטוח, אשר אימץ את הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח וועדה משותפת של חברות הביטוח והמפקח על הביטוח, אשר פעלה בליווי יועצים מישראל ומחו"ל (להלן: "**הוועדה**" ו- "**דוח הוועדה**"), למעט לעניין הטיפול בסיכונים מסוימים המתוארים בסעיף 1.5.3 להלן, הכול כמפורט בסעיף כאמור.

אופן הגילוי בדוח זה הינו בהתאם לכללי הגילוי הכלליים הדוח הוועדה ולהוראות המפורטות בטיוטת "פורמט גילוי" אשר הוועדה הנ"ל גיבשה לאחרונה. טיוטה זו טרם הושלמה וטרם אומצה על ידי הממונה לצורך שילובה בחוזר.

הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח הוועדה מפורסמים באתר משרד האוצר - אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון (www.mof.gov.il).

דיווח זה כולל מלבד עסקי הביטוח, שפרסומם מחויב מהחוזר הנ"ל, גם את הערך הגלום של עסקי ניהול הפנסיה של החברה, שחושבו לפי העקרונות האמורים.

לדוח זה מצורף דוח סקירה בדבר הערך הגלום ליום 21.12.2007 והעסקים החדשים, המתייחסים לפוליסות ביטוח חיים ובריאות ארוכות טווח ועסקי ניהול קרנות פנסיה לשנה שהסתיימה באותו מועד וכן מבחני הרגישות ביחס אליהם.

1.2 הבהרה לעניין מידע צופה פני עתיד

קביעת הערך הגלום וערך העסקים החדשים (כהגדרת מונח זה להלן) התבססה על תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה, ויש לראות בהם כ- "מידע צופה עתיד" כהגדרתו בסעיף 32א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. אין מניעה כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלו, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהוצג בדוח הערך הגלום, ולפיכך התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מכפי שנחזה.

1.3 פרקים עיקריים במסמך

- רקע כללי והסבר של שיטת החישוב.
- התייחסות להנחות ששימשו בבסיס החישוב.
- תוצאות הערך הגלום וערך עסקים חדשים.
- תוצאות ניתוחי רגישות של הערך הגלום.
-

1.4 הגדרות

ההגדרות להלן מהוות הסבר תמציתי למושגים עיקריים, המשמשים להבנת הדיווח להלן. תיאורים והסברים מלאים נמצאים בכללים והעקרונות שבדוח הוועדה.

הערך הגלום "	הערך הגלום מורכב מצירוף שני הרכיבים הבאים :
Embedded "Value	• "שווי תיק בתוקף" (PVFP) - היוון תזרים הרווחים הצפויים העתידיים, הנובעים מהתיק הקיים של העסקים הכלולים, בניכוי עלות ההון הנדרש ; ו-
או	• "הון עצמי מותאם" (ANW) –ההון העצמי של החברה, לאחר מספר התאמות כדי שיהיה עקבי עם שווי התיק בתוקף.
"EV"	• יובהר כי ההון העצמי המותאם הינו הון עצמי המתייחס למכלול פעילויות בגין החברה כולה ולא בגין העסקים הכלולים ב-EV בלבד.
	כמוכן יובהר כי שווי התיק בתוקף אינו כולל :
	• עסקי ביטוח כללי (אלמנטרי).
	• תחומי פעילות אחרים של חברות בשליטתה של החברה כגון פעילות סוכנויות ביטוח וניהול קופות גמל.
	• היכולת ליצור עסקים נוספים בעתיד (מוניטין).

ערך נוכחי של רווחי העסקים אשר נמכרו במהלך השנה מלפני תאריך הדיווח
מעט המכירה ועד תום תקופת הפוליסה.

"ערך עסקים

חדשים"

Value of New "

"Business

או "VNB"

העסקים הכלולים בחישוב שווי התיק בתוקף:

"עסקים כלולים"

- פוליסות אישיות ארוכות טווח בתיק ביטוח חיים ובריאות בתוקף נכון ליום 31 בדצמבר 2007, כולל הגדלות עתידיות בפרמיה והפקדות חד-פעמיות הנובעות מגידול בשכר, בגין פוליסות אלו.
- פוליסות קבוצתיות בתיק ביטוח חיים ובריאות בתוקף נכון ליום 31 בדצמבר 2007. על פי הכללים והעקרונות שבדוח הוועדה הוערכו רווחיהן של פוליסות אלו רק עד למועד החידוש הבא של הפוליסות.
- עסקי ניהול קרנות פנסיה המתנהלות על ידי חברות מנהלות בבעלות החברה.

1.5 הערות, הבהרות וסייגים

1.5.1 כללי

כאמור לעיל, הערך הגלום חושב בהתאם למתודולוגיה ולכללים והעקרונות שנקבעו בדוח הוועדה. ההנחות במודל הן לפי "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" (Best Estimate Assumptions), דהיינו, הנחות שהינן פרי השלכת הניסיון הקיים כלפי העתיד במסגרת הסביבה בה פועלות חברות הביטוח והחברות המנהלות את קרנות הפנסיה, וללא מקדמי שמרנות. מטבע הדברים, היות ומדובר בהערכות עתידיות לזמן ארוך, התוצאות בפועל צפויות להיות שונות מאלה שהוערכו בעת חישוב הערך הגלום. סטיות מהפרמטרים וההנחות שהונחו בחיזוי הערך הגלום יכולות להשפיע באופן מהותי על התוצאה. פרמטרים אלו כוללים, בין היתר:

1. גורמים כלכליים (לדוגמא- ריבית היוון, תשואות).

2. גורמים דמוגרפיים (לדוגמא- שינויים בתמותה ותחלואה).

3. חקיקה והסדרים תחיקתיים בנושאים רלוונטיים.

4. מיסוי.

5. שינויים בסביבה העסקית.

תוצאות עתידיות, הסוטות מההערכות שבוצעו על בסיס "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" הן טבעיות וצפוי שיתרחשו אף אם לא יתרחש שינוי כלשהו בפרמטרים האמורים. על כן צפוי, כי התוצאות בפועל מדי שנה תהיינה שונות מאלו החזויות במודל הערך הגלום ולו רק בשל תנודות אקראיות רגילות.

1.5.2 השפעות אחרות

קיימת אי ודאות לגבי ההשפעה הצפויה של הרפורמות בחקיקה מהתקופה האחרונה, ובכלל זה הרפורמות הבאות:

- א. רפורמת המוצרים – תיקון מספר 3 לתקנות קופות הגמל.
- ב. רפורמת הניוד - תיקון תקנות לגבי ניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין אפיקי החיסכון הפנסיוני השונים ובין אפיקי החיסכון הפנסיוני לבין עצמם.
- ג. כניסתם הצפויה של הבנקים לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני.
- ד. שינויים עתידיים אפשריים בדרישות ההון בהתאם לטיוטות/ניירות עמדה, שפורסמו על-ידי משרד האוצר.

חישוב הערך הגלום איננו כולל השפעתם של האירועים האמורים, וכן התפתחויות אחרות שטרם באו לידי ביטוי מעשי בנתונים בפועל, ואשר לגביהם אין בידי החברה, נכון למועד זה, יכולת להעריך את השפעתם על תוצאותיה העסקיות ועל הערך הגלום או כל תרחיש אחר שאין וודאות לגבי קיומו.

לאור האמור, מצורפים לדוח זה ניתוחי רגישות בהם נבחנת רגישות תוצאות החישוב עבור תרחיש רפורמת הניוד ועבור תרחיש כניסתם הצפויה של הבנקים לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני. לא מוצג תרחיש עבור רפורמת המוצרים ולא לשינויים עתידיים אפשריים בדרישות ההון. יובהר, כי אין ללמוד מניתוח הרגישות לגבי הערכות החברה באשר להשפעות אפשריות של רפורמות אלה ולהשפעה אפשרית של שינויים גולאטורים אחרים שהחברה אינה יכולה להעריך עדיין את השפעתם טרם יישומם המלא בפועל.

1.5.3 הטיפול בסיכונים

להלן סייגים ביחס להערכת הערך הגלום המפורטת בדו"ח זה, הנובעים מהאופן שבו חישה החברה את הערך הגלום:

- הנחות בחישוב הערך הגלום - בשונה מהאמור בדוח הועדה, לא נלקחו בחשבון סיכונים קיצוניים אשר ההסתברות להתרחשותם נמוכה מאוד ואשר אין ביכולתה של החברה להעריך את הסתברויות התרחשותם ואת השפעתם על החברה, כגון סיכונים תפעוליים.

כמו כן, ההנחות שביסוד המודל גובשו בעיקר על סמך מחקרים וניתוחים המבוססים על ניסיון החברה ושל החברה המנהלת של קרן הפנסיה לאורך השנים האחרונות אשר לא כללו אירועים קיצוניים. אי לכך, ישנה אפשרות לתרחישים קיצוניים שהחברה לא לקחה בחשבון בקביעת ההנחות שביסוד המודל.

- ביסוד המודל קיימת הנחה כי לא קיימת התאמה (קורלציה) בין הנחות המודל לסיכונים שאינם סיכוני שוק לבין סיכוני השוק, אשר עלולה להשפיע על הערך הגלום באופן מהותי. בשונה מהאמור בדוח הוועדה, בשל היעדר נתונים מספקים לבחינת הקורלציה האמורה, לא נבדקה הנחה זו ע"י החברה.
- על פי ההנחיות והכללים של הוועדה, קביעת ההנחות מבוססת, בין היתר, כך שתתקבל התוחלת של הערך הגלום לבעלי המניות. בהיעדר נתונים סטטיסטיים מובהקים מתאימים להערכת התפלגות הערך הגלום לכל הגורמים הדמוגרפיים והתפעוליים, השתמשה החברה בהנחות ריאליות של כל פרמטר ופרמטר כשלעצמו, לפי התוחלת של כל גורם רלוונטי.

1.5.4 שיערוך נכסים לפי שווי הוגן

בהתאם לכללים והעקרונות שבדוח הוועדה, לא הותאם שווים החשבונאי של כל נכסי החברה לשווי ההוגן, אלא רק הנכסים החופפים לעסקים הכלולים בערך הגלום. יצוין כי אג"ח מיועדות (הן בביטוח חיים והן בקרנות הפנסיה החדשות) הוערכו, מסיבות טכניות, בהתאם לעלותם המותאמת בספרים, תוך התחשבות בריבית שזכאיות איגרות החוב הללו, באופן שהביא לכך ששוויים ההוגן נכלל בערך הגלום.

1.5.5 הסדרי סבסוד ממשלתי לקרנות פנסיה

בחישוב ערך הגלום וערך העסקים החדשים של עסקי ניהול פנסיה, הניחה החברה שלא יחולו שינויים בהסדרי הסבסוד הממשלתי השונים, המתבטאים בשיעורי תשואה מובטחים על אג"ח מיועדות קיימות ו/או צפויות להיות מונפקות בעתיד, בקרנות החדשות.

1.5.6 הערך הגלום איננו אמור לייצג את השווי הכלכלי או שווי השוק של החברה או של חברת האם שלה.

יודגש, כי כאמור לעיל שווי התיק בתוקף איננו כולל עסקי ביטוח כללי (אלמנטרי), למעט עסקי בריאות ארוכי טווח וניהול קרן הפנסיה, שנכלל במסגרת זו, וכן אינו כולל תחומי פעילות אחרים של החברות בשליטתה של החברה, ואת היכולת ליצור עסקים בעתיד (מוניטין). כן יודגש, כי הערך הגלום אינו מתייחס למנורה מבטחים החזקות עסקי ביטוח בע"מ, חברת האם של החברה, שלה פעילויות ועסקים נוספים.

כמו כן, הערך הגלום אינו מביא בחשבון סיכונים מסוימים כמפורט בסעיף 1.5.3 לעיל.

מובן אפוא, כי לאור האמור לעיל, הערך הגלום איננו מיצג, את שווי השוק או את השווי הכלכלי הכולל של החברה, ואת שווי השוק או את השווי הכלכלי של מנורה מבטחים החזקות בע"מ.

2 מתודולוגית חישוב הערך הגלום

2.1 כללי

עקרונות חישוב הערך הגלום נעשו בהתאם לכללים והעקרונות שבדוח הוועדה, למעט לעניין הטיפול בסיכונים מסוימים המתוארים בסעיף 1.5.3 לעיל, הכל כמפורט בסעיף האמור. ההנחות במודל הן לפי "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" (Best Estimate Assumptions), דהיינו - ללא מקדמי שמרנות. המודל אינו כולל שווי של מכירות עתידיות, אך מבחינת רמת ההוצאות וכדומה, החישוב מניח המשך פעילות עסקית.

2.2 טיפול בסיכונים

- סיכונים פיננסיים (או סיכוני שוק) - כל תזרים מהוון לפי ריבית הוון התואמת את הסיכון שגלום בו. בפועל, במודל נעשה שימוש בטכניקה מימונית הנקראת Certainty Equivalent Approach, שבה מתאימים את תזרימי המזומנים לסיכוני השוק הגלומים בהם ולכן מהוונים אותם לפי ריבית חסרת סיכון. ריבית חסרת סיכון זו משמשת גם להערכת התשואה הצפויה על ההשקעות.
- סיכונים שאינם סיכוני שוק – חישוב הערך הגלום מתבסס על התיאוריה הפיננסית אשר על פיה, משקיעים אינם זקוקים לפיצוי נוסף בריבית ההיוון עבור סיכונים שאינם סיכוני שוק ובלבד שהם יכולים לפזר את חוסר הוודאות על ידי החזקת תיק השקעות מפוזר ומגוון. ולכן בהינתן שתנאי זה מתקיים, הטיפול בסיכונים שאינם סיכוני שוק נעשה דרך השימוש ב"הנחות הצפויות באופן מיטבי" והיוון של תזרימי המזומנים בשיעור ריבית חסרת סיכון.

2.3 הנחות כלכליות

2.3.1 תשואה, ריבית הון ואינפלציה:

התשואה העתידית וריבית ההיוון נקבעו על-פי עקום התשואות של ריבית חסרת סיכון צמודת מדד. שיעורי הריבית חסרת הסיכון (spot) נכון לסוף 2007 הינן:

לסוף שנה	שיעור ריבית	לסוף שנה	שיעור ריבית	לסוף שנה	שיעור ריבית
2008	2.10%	2017	3.64%	2026	3.75%
2009	2.61%	2018	3.66%	2027	3.75%
2010	2.95%	2019	3.68%	2028	3.76%
2011	3.18%	2020	3.70%	2029	3.76%
2012	3.33%	2021	3.71%	2030	3.77%
2013	3.44%	2022	3.72%	2031	3.77%
2014	3.51%	2023	3.73%	2032	3.78%
2015	3.57%	2024	3.74%	2033	3.78%
2016	3.61%	2025	3.74%	2034+	3.78%

יצוין, כי אין צורך בהנחה מפורשת של אינפלציה עתידית כיוון שכל הסכומים במודל צמודים. כאשר פרמטר מסוים צפוי להשתנות שלא בהתאם לאינפלציה העתידית, נלקחה הנחה מפורשת של החריגה מהאינפלציה העתידית.

2.3.2 מיסוי

- מס סטטוטורי החל על מוסד כספי (כולל מס רווח) (*)

שנה	2007	2008	2009	2010+
שיעור מס	38.53%	36.80%	35.93%	35.06%

(*) שיעור מס הרווח הכלול לעיל הינו השיעור הקיים, דהיינו: 15.5%.

2.4 הנחות דמוגרפיות ותפעוליות

כל ההנחות להן השפעה מהותית על הערך הגלום נקבעו לפי האומדנים הטובים ביותר של החברה לגבי כל גורם דמוגרפי ותפעולי, ומשקפות את הציפייה של החברה לעתיד בגין גורמים אלה.

2.4.1 הנחות דמוגרפיות

ההנחות הדמוגרפיות, הכלולות בחישוב, נלקחו מתוך מחקרים פנימיים של החברה, ככל שישנם, ומסקנות פרי הפעלת שיקול דעת מקצועי, המבוססים הן על ניסיון רלוונטי והן על

שילוב של מידע ממקורות חיצוניים, כגון מידע שהתקבל ממבטחי משנה ולוחות תמותה ותחלואה שפורסמו.

2.4.2 הוצאות הנהלה וכלליות עתידיות

הוצאות הנהלה וכלליות חושבו בהתאם לתוצאות מודל תמחירי פנימי שנערך בחברה לגבי הוצאות הקשורות לעסקים הכלולים, לרבות: הקצאת הוצאות לתחומים השונים (ביטוח חיים, ביטוח בריאות ופנסיה) והעמסת הוצאות על פעילויות שונות (הפקה, ניהול שוטף, השקעות וכו').

החברה הניחה כי כל הוצאות תעלנה בעתיד בשיעור המדד.

2.5 שיטת החישוב

2.5.1 הון עצמי מותאם (ANW)

סכום ההון העצמי נלקח מתוך הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2007. סכום זה הוקטן בסכום הוצאות הרכישה הנדחות לפי היתרה במאזן, בניכוי העתודה למס נדחה שבגינן. כמו כן, נוכה מההון העצמי שווי תיקי ביטוח שנרכשו לפי ערכם בדוחות הכספיים של החברה בניכוי מס בגינם וכן יתרת המוניטין של קרנות הפנסיה שנרכשו לפי ערכם בדוחות הכספיים של החברה. לגבי הטבת המס בגין חלק הוצאות הרכישה הנדחות המוכרות למס הכנסה ראה סעיף 2.5.2 להלן.

2.5.2 ערך נוכחי של רווחים עתידיים (PVFP)

הערך הנוכחי של רווחים עתידיים חושב באמצעות מודל אקטוארי המתבסס על נתוני הפוליסות, וניהול זכויות הפנסיוניות של עמיתי קרנות הפנסיה, ונתונים אחרים המצויים בידי החברה והחברה המנהלת של קרן הפנסיה. מודל זה מאפשר ביצוע של תחזית תזרימי מזומנים עתידיים והיוונים. בחישוב נלקחה בחשבון הטבת מס עתידית הנובעת מהפחתת הוצאות הרכישה הנדחות לצרכי מס.

2.5.3 עלות הון נדרש (CoC)

בוצעה תחזית של ההון הנדרש על פי הדרישות הקיימות ובהתאם להתפתחות העתידית הצפויה של העסקים הכלולים. עלות ההון הינה היוון המס על רווחי השקעה על ההון הנדרש בגין העסקים הכלולים.

2.5.4 ערך עסקים חדשים (VNB)

כאמור לעיל, ערך העסקים החדשים מחושב כערך נוכחי של רווחים מעת מכירה עד תום תקופת הפוליסה. הערך נוכחי של הרווחים חושב באמצעות מודל אקטוארי המתבסס על נתוני הפוליסות, עמיתי הקופות ונתונים אחרים כדי לשקף את תרומת התפוקה של השנה לערך הגלום.

חישוב ה VNB נערך בגין האוכלוסיות הבאות:

- כל הפוליסות שהופקו בשנת 2007.
- כיסויים חדשים שהופקו במהלך 2007 כתוספת לפוליסות שהופקו לפני 2007.
- פוליסות קבוצתיות שחודשו במהלך 2007.
- מצטרפים חדשים לקרנות הפנסיה

יובהר כי בחישוב ה-VNB לא נלקחו בחשבון פרמיות חד-פעמיות על פוליסות ביטוח קיימות שאינן נובעות מגידול בשכר מחוסר מהותיות.

יובהר כי הערך הנוכחי של הרווחים העתידיים (PVFP) כולל את ערך הרווחים, מסוף שנת 2007 ואילך בגין עסקים חדשים כאמור.

2.6 טיפול באופציות והבטחות פיננסיות

לא קיימות בעסקים הכלולים אופציות והבטחות פיננסיות מהותיות לטובת המבוטחים.

2.7 מבחני רגישות

במבחני הרגישות המוצגים בסעיף 3 להלן, אומצו הגישות הבאות:

1. הרגישויות מתייחסות לכל העסקים הכלולים אלא אם צוין אחרת.
2. מבחני הרגישות מתייחסים לכל הנחה בנפרד, ללא מדידה של השפעות מצטברות או מתקזזות או שינויים נגזרים על גורמים אחרים וכדומה.
3. הרגישות בגין ערך העסקים החדשים מתייחסת לשינויים מסוף שנת 2007 ואילך, ולא לתקופה מעת המכירה ועד לסוף שנת 2007.
4. תמותה לפני גיל פרישה – מבחני הרגישות של שיעורי תמותה (כולל מוות מתאונה), לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי בגין אובדן כושר או סיעוד.
5. תמותה של מקבלי קצבת זקנה – מבחן רגישות של שיעורי תמותה למקבלי קצבאות זקנה בלבד, לא כולל תמותה של מקבלי קצבאות אחרים.
6. תחלואה – מבחן הרגישות כולל את כל התביעות שאינם מקרי מוות הכלולים בסעיף 4 קטן לעיל, כולל תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכו'. המבחן מתייחס לשכיחויות של מקרי תביעה ולא לתקופת תשלום התביעות בגין אי-כושר עבודה וסיעוד.
7. ריבית – תוצאת מבחן הרגישות כוללות את:
  - א. השפעת שינוי שיעור ריבית המשמש כריבית היוון והתשואה הצפויה מהשקעות נכסי החברה וקרן הפנסיה על ערך נוכחי של הרווחים העתידיים (PVFP).
  - ב. השפעת שינוי שיעור הריבית על שווי נכסים נושאי ריבית שקלית או צמודה, המגבים את העסקים הכלולים.
8. ניידות – השפעה אפשרית של תיקון תקנות לגבי נידוד כספי החיסכון הפנסיוני בין אפיקי החיסכון הפנסיוני השונים ובין אפיקי החיסכון הפנסיוני לבין עצמם על פוליסות מנהלים – תוספת ביטולים של 10% על פוליסות אלו.
9. כניסתם הצפויה של הבנקים לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני – השפעה אפשרית על ביטולי פוליסות עם מרכיב חסכון - תוספת ביטולים של 10% על פוליסות אלו.

2.8 סקירת דוח הערך הגלום

דוח הערך הגלום ליום 31.12.2007 וערך העסקים החדשים לשנה שהסתיימה באותו תאריך, וכן מבחני הרגישות ביחס אליהם נסקר על ידי רו"ח קוסט פורר גבאי את קסירר (Ernst and Young). דוח הסקירה מצורף בנספח א' לדוח זה.

3 תוצאות

3.1 הערך הגלום נכון ל-31/12/2007

מיליוני ₪	EV בגין עסקים כלולים בביטוח חיים ובריאות	EV בגין עסקי ניהול פנסיה	יתרת ההשקעה במבטחים בספרי החברה	סך הכל EV עבור ביטוח ופנסיה
הון עצמי מותאם (ראה סעיף 3.3 להלן)	1,091	168	- 717	542
ערך נוכחי של רווחים עתידיים בניכוי מס	1,817	1,755		3,572
בניכוי עלות הון נדרש	- 38	- 2		- 40
ערך גלום	2,870	1,921	- 717	4,074

3.2 ערך עסקים חדשים של מכירות בשנת 2007

מיליוני ₪	VNB בגין עסקים כלולים בביטוח חיים ובריאות	VNB בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה	סך הכל VNB עבור ביטוח ופנסיה
ערך עסקים חדשים לפני עלות הון נדרש	63	113	176
עלות הון נדרש בגין עסקים חדשים	- 8	0	- 8
סה"כ ערך עסקים חדשים	55	113	168

3.3 התאמה בין ההון העצמי המותאם לבין ההון העצמי בדוחות הכספיים

טבלה 3.3 א' – עסקי ביטוח

במיליוני ₪	
1,532	הון עצמי (מאזן החברה לפי התקן הבינלאומי)
36	שיערוך נכסים החופפים לעסקים הכלולים והמוצגים בדוחות הכספיים לפי עלות לשווי הוגן בניכוי מס
- 631	בניכוי הוצאות רכישה נדחות (DAC למאזן) *
154	בתוספת עתודה למס נדחה בגין DAC
0	בניכוי שווי תיקי ביטוח שנרכשו ומוניטין בגינם, הכלול בהון עצמי, נטו ממס.
1,091	הון עצמי מתואם בגין העסקים הכלולים

* ניכוי המס בגין התאמה זו מוצג בחלקו בתוספת לעתודה למס נידחה בטבלה זו ובחלקו בהתאמה בחישוב הערך הנוכחי של רווחים עתידיים (ראה סעיף 2.5.2)

טבלה 3.3 ב' – הכללת עסקי ניהול קרנות פנסיה

במיליוני ₪	
1,091	הון עצמי מותאם בגין פוליסות ביטוח לטווח ארוך (ביטוח חיים וביטוח בריאות)
168	הון עצמי של חברות המנהלות קרן פנסיה
- 717	השקעת החברה בחברות המנהלות קרן פנסיה
542	הון עצמי מותאם בהתחשב בניהול עסקי פנסיה

3.4 ניתוח רגישות בגין עסקים כלולים בהתאם לדרישת החוזר

להלן ניתוחי הרגישות בגין עסקי חיים ובריאות:

שינוי בערך גלום		שינוי בערך עסקים חדשים		ראה סעיף	התוצאה הבסיסית
במיליוני ₪	ב - %	במיליוני ₪	ב - %		
2,870	100%	55	100%		
- 24	- 0.8%	0	0.0%	2.7.7	הפחתה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
- 69	- 2.4%	- 6	- 10.9%		עליה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
- 102	- 3.6%	- 13	- 23.6%		עליה יחסית של 10% בשיעורי הביטולים (כולל פדיונות וסילוקים)
- 46	- 1.6%	- 5	- 9.1%	2.7.4	עליה של 10% בשיעורי התמותה בגין מבוטחים לפני גיל פרישה
- 140	- 4.9%	- 19	- 34.5%	2.7.6	עליה של 10% בשיעורי התחלואה
- 19	- 0.7%	0	0.0%	2.7.5	ירידה יחסית של 10% בשיעור התמותה עבור מקבלי קצבאות זקנה
- 39	- 1.4%	4	- 7.3%	2.7.8	תרחיש ניווד (בהתאם לסעיף 1.5.2)
- 89	- 3.1%	- 11	- 20.0%	2.7.9	תרחיש כניסת הבנקים ליעוץ פנסיוני (בהתאם לסעיף 1.5.2)

מאחר שהרגישות סימטרית לשני הכיוונים, מוצג לעיל השינוי בכיוון האחד בלבד.

3.5 ניתוחי הרגישות בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה

להלן ניתוחי הרגישות בגין עסקי ניהול קרנות הפנסיה:

שינוי בערך עסקים חדשים		שינוי בערך גלום		ראה סעיף	
ב - %	במליוני ₪	ב - %	במליוני ₪		
100%	113	100%	1,921		התוצאה הבסיסית
3.5%	4	2.2%	43	2.7.7	הפחתה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
- 6.2%	- 7	- 4.9%	- 94		עליה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
- 12.4%	- 14	- 7.5%	- 145		עליה של 10% בשיעורי העזיבה וההקפאה

29 במאי, 2008

לכבוד

הדירקטוריון של

מנורה חברה לביטוח בע"מ

א.ג.נ.

הנדון : סקירת דוח הערך הגלום ליום 31.12.2007

א. לבקשתכם סקרנו את המידע, אשר הוכן על ידי מנורה חברה לביטוח בע"מ (להלן החברה), בדבר הערך הגלום ליום 31.12.2007, ערך העסקים החדשים לשנה שהסתיימה באותו תאריך ומבחני הרגישות ביחס אליהם, המתייחסים לפוליסות ביטוח חיים ובריאות ארוכות טווח (להלן – "דוח הערך הגלום").

ב. סקירתנו כללה, בין היתר:

1. דיונים וביורורים עם הגורמים הרלבנטיים בחברה, ביצוע נהלים אנליטיים בהתייחס לתוצאות המוצגות בדוח הערך הגלום ובהתייחס למידע פיננסי וסטטיסטי אחר.

2. התאמה בין תוצאות החישוב ומידע פיננסי של החברה.

3. השוואה של הנחות הדמוגרפיות והתפעוליות, לפיהם נערך דוח הערך הגלום, עם ניסיון העבר בחברה ומידע חיצוני רלוונטי.

4. בחינת ההתאמה של המתודולוגיה, ההנחות ודרך ההצגה, לפיהם נערך דוח הערך הגלום, לחוזר המפקח על הביטוח מספר 11-1-2007 על נספחיו (להלן חוזר המפקח). חוזר המפקח אימץ את הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח וועדה משותפת של חברות הביטוח והמפקח על הביטוח (להלן "הוועדה"), אשר פעלה בליווי יועצים מישראל ומחול.

ג. בהתבסס על סקירתנו, ובהסתמך על נתונים ומידע שסופקו על ידי החברה הרינו לציין כדלקמן:

1. המתודולוגיה וההנחות שתוארו בדוח הערך הגלום עומדות, מכל הבחינות המהותיות בחוזר המפקח, בכפוף לאמור בסעיף ד(3) להלן.

2. אופן הגילוי בדוח הערך הגלום עומד מכל הבחינות המהותיות בחוזר המפקח ובהוראות המפורטות בטיוטת "פורמט גילוי" אשר מתגבשת בימים אלה על ידי הוועדה. טיוטה זו טרם הושלמה וטרם אושרה על ידי הממונה לצורך שילובה בחוזר המפקח.

3. לא עלה בסקירתנו דבר המצביע על כך כי ההנחות הדמוגרפיות והתפעוליות אשר הוצגו בפנינו במהלך הסקירה אינן סבירות בהתבסס על ניסיון החברה בעבר ובהווה וציפיות ההנהלה לגבי העתיד, בכפוף לאמור בסעיף ד(2) להלן.

4. לא עלה בסקירתנו דבר המצביע על כך שהערך הגלום בסך 4,074 מליון ש"ח, הערך של עסקים חדשים בסך 168 מליון ש"ח ומבחני הרגישות ביחס אליהם, לא הוערכו כיאות על פי המתודולוגיה וההנחות שתוארו בדוח הערך הגלום ושהוצגו בפנינו במהלך הסקירה.

ד. אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים הבאים:

1. דוח הערך הגלום הוכן על בסיס הנחות שהינן פרי השלכת הניסיון הקיים כלפי העתיד במסגרת הסביבה בה פועלת החברה. מטבע הדברים, היות ומדובר בהערכות עתידיות לזמן ארוך, התוצאות בפועל צפויות להיות שונות מאלה שהוערכו בעת חישוב הערך הגלום.
2. קיימת אי ודאות לגבי השלכות של הרפורמות בשוק החסכון לארוכי טווח. חישוב ערך הגלום אינו כולל השפעות אפשריות, אם יהיו, כמפורט בסעיף 1.5.2 לדוח הערך הגלום.
3. הערות, הבהרות וסייגים לגבי הטיפול בסיכונים המתוארים בסעיף 1.5.3 לדוח הערך הגלום.

בכבוד רב,

קוסט, פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון